

LUSTRACJA
WOJEWÓDZTWA
PODLASKIEGO
1602 ROKU

LUSTRACJA
WOJEWÓDZTWA
PODLASKIEGO
1602 ROKU

WYDAŁ MICHAŁ SIERBA

WARSZAWA 2017

Zrealizowano dzięki stypendium Marszałka Województwa Podlaskiego
w dziedzinie twórczości artystycznej, upowszechniania kultury
i opieki nad zabytkami na rok 2017

Skład i łamanie
PanDawer, www.pandawer.pl

Projekt graficzny
Weronika Sygowska-Pietrzyk

Redakcja
Zuzanna Guty

Korekta
Halina Stykowska

© Copyright by Michał Sierba
© Copyright by Global Scientific Platform Sp. z o.o.

ISBN 978-83-65886-24-8

Wydawnictwo Naukowe Sub Lupa
www.sublupa.pl

SPIS TREŚCI

Przedmowa	XI
Uwagi wstępne	XI
Podstawy prawne lustracji z 1602 roku	XII
Lustratorzy	XIV
Zakres terytorialny i czas sporządzenia lustracji	XV
Sposób przeprowadzenia lustracji	XVIII
Podstawa wydania	XX
Metoda wydawnicza	XXIII
Wykaz skrótów	XXIX
a) Bibliograficzne i archiwalne	XXIX
b) Użyte w tekście źródłowym	XXX
 LUSTRACJA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO 1602 ROKU	1
Starostwo knyszynskie	3
Miasto Knyszyn	3
Folwark Knyszyn	6
Wójtostwo hrabołowskie	9
Hraboły	9
Jaskra	9
Czarna	10
Przytułki albo Sowniki	11
Czechowczyzna	11

Wójtostwo długoleńskie	12
Długoleńka	12
Rekle	12
Gora	12
Wójtostwo krypinskie	13
Krypno	13
Zastocze	14
Ruda	14
Folwark Grodzisko	15
Wójtostwo bobrowskie	17
Bobrowka	17
Brzozowa	18
Wójtostwo jaszwiłowskie	19
Jaszwiło	19
Mocziesze	20
Romieyki	21
Folwark Zabiele	22
Wójtostwo zabielskie	24
Zabiele	24
Jazwicz	24
Dolistow	25
Folwark Boguszewo	25
Wójtostwo boguszewskie	27
Trzciane	27
Uzibole albo Zubole	29
Zalesie	29
Boguszewo	29
Zaprudzie	30
Krasowo	30
Gnicze	30
Folwark Dobrzyniew	31
Wójtostwo dobrzyniewskie	33
Dobrzyniow	33
Gniła	33
Pogorzałka	34

Ribaki	34
Kozopatry	35
Wójtostwo lietniczkie	35
Letniki	35
Krinica	36
Obrubniki	36
Kulikowka	37
Kalinowka	37
Starostwo goniądzkie	39
Miasto Goniądz	39
Folwark Wielki Dworzec Goniądzki	42
Wójtostwo klewiańskie	44
Klewianka	44
Smogorzewka	44
Saczielij	45
Krzecze	45
Piwowary	45
Wójtostwo kołodzieskie	46
Kołodziej	46
Dzieski	46
Oliszki	46
Cziesze	46
Szacziły	47
Ginie	47
Hornostaje	47
Folwark Szpakow	48
Wójtostwo spakowskie	49
Spakowo	49
Dimidy	50
Kalinowka	50
Kropiwnica	50
Bagno	51
Folwark Potyczina	52
Wójtostwo potyczinskie	54
Potyczina	54

Dutki	54
Przytulanka	55
Rusaki	55
Konopki	55
Koleszniki	55
Dolistow	57
Leśnictwo knyszinskie	59
Folwark Borsukowka	59
Pogorzałka	60
Osocznicy	61
Supraśla albo Lence	61
Bartnicy	61
Gajowe	62
Łąki	62
Lustracja miasta Bielska	63
Miasto Bielsk	63
Augustowo	64
Młodzianowo albo Stryki	64
Koscino albo Szastały	65
Stanisławowo	65
Piotrowo	65
Spiczki	66
Młyny	66
Starostwo bielskie	66
Folwark Hołowiesko	67
Wójtostwo pilikowskie	69
Piliki	69
Ridele	69
Wójtostwo grabowieckie	70
Grabowiecz	70
Młodzianowo	71
Wójtostwo hołodowskie	71
Hołody	71
Kotły	72
Saki	72

Folwark Stołowaca	73
Wójtostwo haczkowskie	74
Haczki	74
Hraboły	75
Proniewice	75
Wójtostwo raiskie	76
Raisko	76
Orechwice	77
Wójtostwo płoskowskie	77
Płoski	77
Deniski	78
Wójtostwo pluczickie	78
Pluczice	78
Łiise	79
Ichnaty	79
Steczewice	79
Usakowo	80
Nałogi	80
Wójtostwo antonowskie	81
Antonowice	81
Woysnie	81
Wójtostwo pawłoskie	82
Pawłowice	82
Ribołowy	83
Swiecziciele	83
Folwark Huziki	83
Wójtostwo krzywatickie	85
Krzywatice	85
Pasyunki	86
Rakowicze	86
Wójtostwo zubowskie	87
Zubowo	87
Knorozy	87
Podrzecze	88
Wójtostwo zigmuntowskie	88

Zigmuntowo	88
Hukowicze	89
Koźliki	90
Trzesczotki	90
Kaczały	90
Janowo	91
Łotnica	91
Wójtostwo trosczianskie	92
Troscianica	92
Szocze	93
Bielki	93
Młyny	93
Ichnaty	95
Pokoniewo	95
 Indeks rzeczowy	 97
Indeks osobowy	103
Indeks nazw geograficznych	109

PRZEDMOWA

Uwagi wstępne

Niniejsze opracowanie obejmuje lustrację królewskich województwa podlaskiego z 1602 r. Jest to trzecia wydana lustracja tego województwa. W 1959 r. Jerzy Topolski i Jerzy Wiśniewski opublikowali zaledwie fragmentaryczną z 1570 i pełną z 1576 r.¹ Ten tom ma stanowić kontynuację ich dzieła. Dzięki temu historycy będą mogli łatwiej prześledzić rozwój gospodarczy Podlasia na przełomie XVI i XVII w., co powinno w przyszłości zaowocować szeregiem prac opartych na tym materiale źródłowym².

Wydawanie lustracji dóbr królewskich nie jest w Polsce niczym nowym. Ich regularne krytyczne opracowywanie rozpoczęło się w latach 50. XX w. wśród badaczy związanych z Instytutem Historii Polskiej Akademii Nauk, aczkolwiek pojedyncze drukowano już w XIX w. Dotychczas prace nad publikacją lustracji postępowały z różną intensywnością, aż do pełnego zastoju. Wydaje się jednak, że w XXI w. nieliczni badacze powrócili do idei edycji tych niezwykle istotnych źródeł. Wydanie drukiem lustracji województwa podlaskiego z 1602 r. ma być kontynuacją

¹ *Lustracje województwa podlaskiego 1570 i 1576*, wyd. J. Topolski, J. Wiśniewski, Wrocław – Warszawa 1959.

² W przyszłości planowane jest wydanie także lustracji z 1616 i 1664 r., jak również szeregu inwentarzy podlaskich dóbr królewskich z XVI–XVIII w.

tego fundamentalnego cyklu edycyjnego i włączeniem się w tę słuszną ideę. Podlasie pod kątem wydawanych lustracji jest najbardziej zaniedbane, gdyż opublikowano tylko te z lat 70. XVI w., i to przed ponad półwieczem³. Trudu przygotowania do druku siedemnastowiecznych lustracji podjęli się ponownie Jerzy Topolski i Jerzy Wiśniewski, ale nie udało się im ukończyć tego dzieła⁴.

Lustracje stanowią niezwykle istotne źródła do poznania panujących na Podlasiu stosunków społeczno-gospodarczych, a w szczególności produkcji folwarcznej, powinności ludności, sytuacji prawnej i gospodarczej, a także struktury społecznej wśród mieszkańców wsi i miast. Źródła te wnoszą mniej informacji niż np. inwentarze, ale dzięki temu, że obejmują znaczny obszar i są dość jednolite w swojej budowie, pozwalają na liczne porównania i ujęcia statystyczne.

Lustracja podlaskich dóbr królewskich z 1602 r. była wykorzystywana przez nielicznych badaczy. Historycy znacznie częściej preferowali opublikowane edycje z lat 70. XVI w., jak również wydane przez Aleksandra Jabłonowskiego rejestry podatkowe z XVI w.⁵. Stopień wykorzystania siedemnastowiecznych lustracji podlaskich jest w nauce historycznej niewspółmierny do ich wartości naukowej.

Podstawy prawne lustracji z 1602 roku

Podstawą przeprowadzenia lustracji z 1602 r. była uchwała sejmowa. Choć na sejmie w Piotrkowie z lat 1562–1563 uchwalono, że

³ Patrz: K. Chłapowski, J. Dygdała, *Prace edytorskie nad lustracjami dóbr królewskich XVI–XVIII w. po półwieczu*, „Studia Źródłoznawcze” 2005, t. XLIII, s. 161–171.

⁴ S. Aleksandrowicz, J. Maroszek, *Jerzy Wiśniewski jako badacz dziejów Podlasia i ziem sąsiednich*, [w:] *Studia polsko-litewsko-białoruskie*, red. H. Majecki, E. Smułkowa, J. Tomaszewski, Warszawa 1988, s. 16.

⁵ A. Jabłonowski, *Podlasie*, cz. 1–3, [w:] *Źródła dziejowe*, t. XVII, Warszawa 1908–1910.

powinny się one odbywać co 5 lat⁶, na Podlasiu między rokiem 1576 a 1602 nie przestrzegano tego ustalenia. Przeprowadzenie pierwszej lustracji z 1570 r. postanowiono po przejściu województwa podlaskiego w granice Korony Polskiej uchwałą sejmu lubelskiego z 1569 r.⁷ Zostały nią objęte tylko nieliczne królewszczyzny na południowym Podlasiu⁸. Decyzję o sporządzeniu drugiej lustracji podjęto na sejmie koronacyjnym z 1576 r.⁹ Objęła ona większość królewszczyzn podlaskich (poza starostwami brańskim, suraskim, wohińskim, leśnictwem knyszyńskim i dzierżawą pokaniewską)¹⁰. W następnych latach temat lustracji nie był poruszany w uchwałach sejmowych. Kwestia powróciła dopiero w 1598 r., gdy zapowiedziano przeprowadzenie nowej lustracji i ustanowienie lustratorów na kolejnym sejmie¹¹.

Na sejmie z 1601 r. wyznaczono lustratorów królewszczyzn mazowieckich i podlaskich. W uchwale zawarto odpowiednią instrukcję. W pierwszej kolejności zalecano zlustrować dobra, „które by nie były pierwiej rewidowane”, a także, „na których stare summy są extenuowane”. Rewizji miały podlegać również dobra zwrócone po śmierci Anny Jagiellonki i Anny Habsburżanki do rąk królewskich. Wyjątek stanowiły królewszczyzny oddane dzierżawcom w dożywocie. Ci mieli płacić przez 2 lata podwójną kwartę, po tym czasie zaś *semidupłę*. Dobra będące w dożywotniej dzierżawie, z których płacono kwartę powinny zostać zlustrowane dopiero po śmierci lub ustąpieniu dzierżawców. Ci w zamian za jej niedokonanie mieli płacić podwójną kwartę przez 2 lata, a następnie jej półtorakrotną wartość. Jeśli któryś z dzierżawców był przeciwny, powinien poddać swoją dzierżawę lustracji. Dzierżawcy,

⁶ *Volumina legum*, wyd. J. Ochryzko, t. II, Petersburg 1859 [dalej: VL], s. 18.

⁷ *Ibidem*, s. 25.

⁸ *Lustracje województwa podlaskiego...*, s. XVIII–XIX.

⁹ VL, s. 166.

¹⁰ *Lustracje województwa podlaskiego...*, s. XXII–XXIII.

¹¹ *Volumina constitutionum*, t. II, oprac. S. Grodziski, Warszawa 2008 [dalej: VC], s. 238; VL, s. 367.

którzy dostali królewszczyzny w dożywocie przed 1590 r., nie podlegali jej, ale „będą powinni quartę drugą z nich płacić według uchwały terażniejszej, a potem wolno Nam [królowi – M.S.] zawždy rozdawać takie dobra dożywotnym prawem po lustracy”¹².

Lustratorzy

Na sejmie z 1601 r. wyznaczono wspólnych lustratorów do rewizji Mazowsza i Podlasia. Król delegował Wojciecha Sękowskiego, Senat – Jana Ossowskiego, zaś Izba Poselska – Jana Charlińskiego¹³. Wojciech Sękowski h. Prawdzic był sekretarzem królewskim. Wywodził się z Sękowa w powiecie płockim. Uzyskał nie tylko urząd stolnika ciechanowskiego, ale został również starostą mławskim¹⁴. Jan Ossowski h. Gryf w trakcie sporządzania lustracji sprawował urząd kasztelana zawichojskiego. Wcześniej był podstarościm nowomiejskim, a następnie kasztelanem połanieckim¹⁵. Jan Charliński vel Charłęski h. Bończa pełnił urząd podkomorzego łuckiego, był również dworzaninem królewskim. Za największe osiągnięcie w jego karierze urzędniczej uznaje się uzyskanie w 1618 r. kasztelanii braclawskiej. Uznawano go za człowieka dobrze wykształconego. Służył nie tylko na dworze polskim, ale również szwedzkim i habsburskim¹⁶. Nie wszyscy lustratorzy brali udział w całości lustracji. W przypadku leśnictwa knyszyńskiego i starostwa bielskiego zabrakło Jana Charlińskiego.

¹² VC, s. 269–272; VL, s. 386–388.

¹³ VC, s. 269; VL, s. 386.

¹⁴ *Cztery polskie relacje ze Szwecji z końca XVI w.*, wyd. M. Biskup, „Przegląd Historyczny” 1970, t. LXI, nr 4, s. 671–672; K. Niesiecki, *Herbarz polski*, t. VIII, Lipsk 1841, s. 324.

¹⁵ VC, s. 269; VL, s. 386; K. Niesiecki, *op. cit.*, t. VII, s. 168–169.

¹⁶ VC, s. 269; VL, s. 386; A. Boniecki, *Herbarz polski*, t. II, Warszawa 1900, s. 346; K. Niesiecki, *op. cit.*, t. III, Lipsk 1839, s. 18; *Urzędnicy wołyńscy XIV–XVIII w. Spisy*, oprac. M. Wolski, Kórnik 2007, s. 85.

Zakres terytorialny i czas sporządzenia lustracji

Województwo podlaskie powstało na początku XVI w. i do 1569 r. wchodziło w skład Wielkiego Księstwa Litewskiego. W 1513 r. wielki książę litewski Zygmunt Stary powołał Iwana Sapiechę na urząd pierwszego wojewody podlaskiego¹⁷. Jednak dopiero w 1520 r. ustanowiono województwo podlaskie, w którego skład wchodziły ziemie: drohicka, mielnicka, bielska, brzeska, kamieniecka i kobryńska¹⁸. Województwo w tym kształcie istniało do 1566 r., a więc do momentu, gdy dokonano reformy administracyjnej Wielkiego Księstwa Litewskiego. W jej wyniku okrojono terytorialnie województwo podlaskie, odłączając od niego ziemię brzeską, kamieniecką i kobryńską, które wraz z powiatem pińskim utworzyły osobne województwo brzesko-litewskie. W takim też kształcie województwo podlaskie zostało inkorporowane do Korony Polskiej na sejmie lubelskim w 1569 r.¹⁹. Województwo podlaskie w takich granicach (z niewielkimi zmianami) przetrwało aż do rozbiorów²⁰.

¹⁷ Archiwum Główne Akt Dawnych [dalej: AGAD], Zbiór Ignacego Kapicy Miłewskiego „Kapicjana” [dalej: Kapicjana], sygn. 18, k. 550; *Urzędnicy podlascy XIV–XVIII w. Spisy*, oprac. E. Dubas-Urwanowicz, W. Jarmolik, M. Kulecki, J. Urwanowicz, Kórnik 1994, s. 13.

¹⁸ A. Jabłonowski, *op. cit.*, cz. 3, s. 257–258. Wciąż toczy się dyskusja, który rok należy uznać za moment powstania województwa podlaskiego – 1513 czy 1520. Ostatnie ujęcie tematu sugeruje, że był to proces rozpoczęty w 1513, a zakończony w 1520 r. D. Michaluk, *Granice województwa podlaskiego i postrzeganie obszaru Podlasia w latach 1513–2013*, [w:] *Podlasie nadbużańskie. 500-lecie województwa podlaskiego*, red. O. Łatyszonek, Ciechanowiec 2013, s. 172–173.

¹⁹ VL, s. 77–80.

²⁰ Opis zmian granic województwa podlaskiego w XVI–XVIII w. patrz: D. Michaluk, *op. cit.*, s. 172–182. Przebieg granic województwa podlaskiego z końca XVIII w. prezentuje mapa Karola de Perthéesa: *Mappa szczegulna woiewodztwa podlaskiego zrzadzona z innych wielu mapp miescowych, tak dawniey, jak i swiezo odrysowanych, tudziez goscincowych i niewatpliwych wiadomosci. Wszystko według reguł geograficznych i obserwacyi astronomicznych*, oprac. K. de Perthées, [b.m.w.] 1795. W 2013 r. została wydana drukiem przez Muzeum Rolnictwa w Ciechanowcu.

Lustracja w swym założeniu powinna objąć wszystkie lub przynajmniej większość królewszczyzn podlaskich. W początkach XVII w. należały do nich w ziemi bielskiej starostwa: bielskie, suraskie, brańskie, tykocińskie, knyszyńskie, goniądzkie, augustowskie, rajgrodzkie; dzierżawa kleszczelewska i narewska; leśnictwa: bielskie, tykocińskie, knyszyńskie, goniądzkie. W ziemi drohickiej było to starostwo drohickie; zaś w ziemi mielnickiej starostwa: mielnickie i łosickie, a także dzierżawa pokaniewska.

W 1602 r. zlustrowana została tylko część królewszczyzn leżących w ziemi bielskiej. Rewizją objęto starostwa: knyszyńskie, goniądzkie, bielskie, a także leśnictwo knyszyńskie. Lustratorzy próbowali również dokonać rewizji w dzierżawie Pokaniewo, ale nie zostali wpuszczeni przez Katarzynę Kazimierską z Niemirów, która uzyskała tam dożywocie już za czasów Zygmunta Augusta. Leśnictwo knyszyńskie zostało zlustrowane po raz pierwszy. Starostwa knyszyńskie i goniądzkie poddano rewizji, gdyż w 1602 r. nowym starostą został Tomasz Zamoyski. Starostwo bielskie zostało również niewiele wcześniej oddane w dzierżawę Stanisławowi Radziejowskiemu.

Starostwa knyszyńskie i goniądzkie od 1574 r. znajdowały się w ręku Jana Zamoyskiego²¹. Jednak według tekstu lustracji podlaskiej z 1602 r.: „Starostwo knyszyńskie było dotąd w dzierżaw[i]e Jaśnie Wielmożnego Mości Pana Jana Zamoyskiego z Zamościa kanclerza i hetmana wielkiego koronnego, które teraz Król JM raczył JM Panu Tomaszowi Zamoyskiemu z Zamościa synowi JM Pana kanclerza i hetmana wielkiego koronnego, a to za cesją JM i stąd pod lustracją niniejszą podpadło”²². Należy jednak podkreślić, że oficjalnie starostwa knyszyńskie i goniądzkie zostały scedowane na Tomasza Zamoyskiego dopiero 13 III 1603 r.²³.

²¹ *Archiwum Jana Zamoyskiego, kanclerza i hetmana wielkiego koronnego*, wyd. W. Sobieski, t. I: 1553–1577, Kraków 1904, dok. 30–33, 39, 43–47, 51–52, 55, 58–59, 68–70, 119, dodatki dok. 44, 46, 53–56.

²² Patrz s. 3.

²³ AGAD, Metryka Koronna [dalej: MK], sygn. 148, k. 46 v–47.

Bielskie z kolei było przynajmniej od 1599 r. w dzierżawie u Stanisława Radziejowskiego, który trzymał je najdalej do 1609 r.²⁴. Leśnictwo knyszyńskie zaś według słów lustracji: „Jest na ten czas w dzierżawie Pana Pawła Wierzbickiego, na które ma prawo dożywotne, ale iż przed tym nie było lustrowane, przeto teraz niniejszej podpadło lustracyjej”²⁵. Wierzbicki był leśniczym knyszyńskim przynajmniej od 1595 r.²⁶.

Nie znamy dokładnego czasu jej spisania. Podejrzewać jednak można jesień-zimę 1601/1602 r. i wczesną wiosnę 1602 r. Sejm z 1601 r. zakończył się 13 marca²⁷. Możliwe więc, że sama lustracja zaczęła się już w drugiej połowie 1601 r., natomiast jej wyniki zostały spisane w formie czystopisu dopiero w 1602 r. W dniu 1 III 1602 r. lustratorzy byli obecni w Goniądzu, gdzie przeglądali przywilej miejski i wystawili potwierdzenie dotyczące prawa wolnego wrębu tamtejszych mieszczan²⁸. Wiemy także, że 2 i 6 III 1602 r. w Knyszynie rozstrzygali oni kwestie dotyczące starostw knyszyńskiego i goniądzkiego. Tekst wskazuje, iż robili to już po zlustrowaniu tych starostw, ale przed lub w trakcie ustalania ostatecznej wersji dokumentu²⁹. W połowie marca 1602 r. lustratorzy przebywali w Bielsku³⁰. Kolejność tych czynności w przypadku poszcze-

²⁴ *Ibidem*, k. 304–305; dz. XVIII, sygn. 12, k. 10 v; Archiwum Narodowe w Krakowie, Zbiór Zygmunta Glogera [dalej: ZZG], sygn. 15, s. 109; sygn. 17, s. 1201; sygn. 18, s. 223; sygn. 19, s. 34; Ł. Sapieha do L. Sapiehy, Lublin 26 IV 1601, *Archiwum Domu Sapiehów*, t. I: *Listy z lat 1575–1606*, oprac. A. Prochalska, Lwów 1892, s. 264; W. Kłaczewski, *Radziejowski Stanisław*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. XXX, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1987, s. 79–81; *Starostowie niegrodowi w Koronie 1565–1795 (Materiały źródłowe)*, oprac. K. Chłapowski, Warszawa–Bellerive-sur-Allier 2017, s. 303; S. Uruski, *op. cit.*, t. XV, Warszawa 1931, s. 133.

²⁵ Patrz s. 59.

²⁶ MK, sygn. 127, k. 332 v–334; sygn. 133, k. 409–414; ZZG, sygn. 11, s. 145; sygn. 15, s. 42; sygn. 17, s. 668; sygn. 18, s. 208.

²⁷ *Chronologia sejmów polskich 1493–1793*, oprac. W. Konopczyński, Kraków 1948, s. 19.

²⁸ W Goniądzu nie było wtedy Wojciecha Sękowskiego. Na dokumencie oprócz pozostałych dwóch lustratorów podpisał się zaś Andrzej Sierakowski. ZZG, sygn. 58, s. 77–78.

²⁹ AGAD, Archiwum Zamoyskich [dalej: AZ], sygn. 3086, s. 14; Kapicjana, sygn. 34, s. 192–193.

³⁰ J. Charliński, J. Ossowski, W. Sękowski do J. Zamoyskiego, Bielsk 16 III 1602, AGAD, AZ, sygn. 687, s. 58.

gólnych królewskich mogła być inna niż zawarta w ostatecznej wersji dokumentu³¹. Należy pamiętać: lustracja objęła nie tylko Podlasie, ale również województwo rawskie³².

Sposób przeprowadzenia lustracji

Nie znamy dokładnego sposobu przeprowadzenia rewizji w trakcie lustracji podlaskiej z 1602 r. Przyjąć należy jednak, że odbywała się ona podobnie do innych. Część prac wstępnych nakreślała konstytucja sejmowa z 1601 r. Na samym początku lustratorzy mieli przyjechać do Rawy, gdzie składali przysięgę. Zakładała ona sumienne i sprawiedliwe wypełnianie obowiązków, bez stronnictwa i przyjmowania łapówek. W Rawie mieli dostać od podskarbiego wszystkie niezbędne dokumenty, które mogły okazać się pomocne przy sporządzaniu lustracji – protokoły wcześniejszych lustracji, inwentarze, rejestry podatkowe. Jan Charliński jako przedstawiciel izby poselskiej miał również odebrać z góry 200 zł wynagrodzenia za wykonaną pracę. Wszyscy dzierżawcy, urzędnicy i mieszkańcy lustrowanych dóbr byli zobowiązani do udzielenia lustratorom pomocy i szczegółowych informacji³³. Zaczynano od rozsyłania informacji o planowanym terminie przybycia lustratorów do konkretnych królewskich, mogły to też być wezwania skierowane do miejscowych dzierżawców i urzędników do stawienia się przed nimi³⁴.

³¹ Por. *Lustracje województwa podlaskiego...*, s. XXVII–XXVIII.

³² *Lustracje województwa rawskiego XVII w.*, wyd. Z. Kędzierska, Wrocław–Warszawa–Kraków 1965, s. 1–34. Akcja lustracyjna rozpoczęła się od starostwa sochaczewskiego i dzierżawy sannickiej w województwie rawskim, dopiero później lustratorzy udali się do Knyszyna. J. Charliński, J. Ossowski, W. Sękowski do J. Zamoyskiego, Bielsk 16 III 1602, AGAD, AZ, sygn. 687, s. 58. W rękopisie tekst dotyczący województwa podlaskiego jest przed rewizją rawską.

³³ VC, s. 269–272; VL, s. 386–388.

³⁴ *Lustracje województwa rawskiego...*, s. XX.

Idąc śladem wydawców lustracji podlaskich z lat 70. XVI w., należy podzielić źródła informacji, z których lustratorzy czerpali wiedzę, na trzy rodzaje: materiały pisane, wywiad ustny i autopsję³⁵. Już Jan Rutkowski, pisząc o lustracjach królewskich, stwierdził, że w znacznej większości przypadków nie wiemy, na jakiej podstawie lustratorzy wpisywali do protokołu konkretne liczby³⁶.

Lustratorzy w swojej pracy zapewne wykorzystywali protokół z 1576 r., ale i wcześniejsze inwentarze, rejestry pomiarów włóczęj i rejestry podatkowe. Niektórzy dzierżawcy, ale i mieszkańcy miast, przedstawiali również oryginały lub odpisy dokumentów poświadczających ich prawa³⁷. Dokonujący lustracji często posługiwali się wywiadem. Przesłuchiwali zapewne miejscowych urzędników i niektórych mieszkańców, od których uzyskiwali najważniejsze informacje³⁸. Uzupełnieniem wywiadu stawało się niekiedy naoczne stwierdzenie istniejącego stanu. Zapewne nie byli oni w każdej opisywanej miejscowości, ale najprawdopodobniej nie ograniczali się tylko do wizyty w stolicach królewskich³⁹. Podczas przeprowadzania rewizji lustratorzy rozstrzygali również kwestie sporne, wydawali postanowienia lub odsyłali sprawy do decyzji królewskiej⁴⁰.

Koniec pracy stanowiło spisanie protokołu lustracyjnego. Przystępowano do tego po zlustrowaniu wszystkich miejscowości na podsta-

³⁵ *Lustracje województwa podlaskiego...*, s. XIX.

³⁶ J. Rutkowski, *Badania nad podziałem dochodów w Polsce w czasach nowożytnych*, t. I, *Rozważania teoretyczne – klasyfikacja dochodów wielkich właścicieli ziemskich*, Kraków 1938, s. 259.

³⁷ Patrz np. ZZG, sygn. 58, s. 77–78.

³⁸ Patrz np. s. 6, 44. Według relacji Balcera Napiórkowskiego lustratorzy, będąc w starostwie knyszyńskim, prowadzili wywiady tylko z mieszkańcami, nie chcieli zaś rozmawiać z urzędnikami i sługami starościńskimi. Ł. Gołaszewski, *Spory o dziesięciny. Świeccy i duchowni w Knyszynie na przełomie XVI i XVII wieku*, Warszawa 2016, s. 162.

³⁹ Byli m.in. we wsi Krzywiatycze (dziś Krzywa) w starostwie bielskim. W lustracji zapisano: „Piaskowatych jest ról barzo niemało, którech my oczema swemi widzieli”. Patrz s. 85.

⁴⁰ Patrz np. s. 41.

wie brulionu lub brulionów spisywanych na miejscu przeprowadzania lustracji. Pisarze sporządzali czystopis, w którym grupowano poszczególne miejscowości i ujednolicono zapis⁴¹. Należy jednak stwierdzić, że układ spisywanych dochodów nie został w pełni ujednolicony i nieco różni się między województwami podlaskim i rawskim⁴². Na początku danego starostwa opisywano jego stolicę, następnie folwark leżący najbliżej i dochody z niego płynące, później zaś wójtostwa i wsie przynależne do folwarku. W dalszej części opisywano kolejne folwarki z wójtostwami i wsiami do nich przynależnymi.

Lustracje należą do źródeł o znacznym stopniu wiarygodności. Wydaje się, że lustracja podlaska z 1602 r. została również przeprowadzona sumiennie i zasługuje na zaufanie.

Podstawa wydania

Podstawa wydania lustracji podlaskich dóbr królewskich z 1602 r. jest taka sama, jak opisana i opublikowana już przez Zofię Kędzierską lustracja województwa rawskiego z tego samego roku⁴³. Podane więc zostaną tylko najważniejsze informacje.

Podstawę wydania niniejszej lustracji stanowi oryginalny rękopis zachowany w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie w zespole Archiwum Skarbu Koronnego w dziale XLVI pod sygnaturą 146A. Od 1990 r. udostępnia się go w postaci mikrofilmu. Wolumen rękopisu oprawiony jest w skórę z wytłoczonym ekslibrisem z herbem Rogala i inicjałami TW PWK – Teodor Wessel podskarbi wielki koronny. Widnieje też tam rok 1763. Stan zachowania należy ocenić jako dobry. Na grzbiecie jest wytłoczony napis: „Lustracyja wojewodz. rawskiego anni

⁴¹ *Lustracje województwa rawskiego...*, s. XXII.

⁴² Informacje zawarte w lustracji rawskiej są bardziej rozbudowane i szczegółowe. Zob. *Lustracje województwa rawskiego...*, s. 1–34.

⁴³ *Ibidem*, s. XXIII–XXIV.

1602”. Na wierzchu okładki atramentem napisano: „161 W. Augustowskie i rawskie”. Na wewnętrznej stronie wyróżnia się naklejka z napisem: „M.W.R. i O.P. Archiwum Skarbowe Dział XLVI N 146 A”. Rękopis składa się ze 120 paginowanych kart⁴⁴. Na pierwszej karcie u góry widnieje napis spięty u dołu klamrą: „N° 146 _A”, obok zaś innym charakterem pisma: „161 W. Augu”. Nieco niżej pośrodku strony jeszcze inną ręką napisano: „Rok 1602”. Poniżej spisany tym samym charakterem pisma co pierwszy napis i również spięty u dołu klamrą tytuł: „Lustracja starostw W^{wa} Mazowieckiego, Rawskiego i innych Roku 1602”. Na 2 karcie pojawia się krótki spis zawartości dokumentu. Na kartach 3–4 v można odczytać: „Skrowidz realności zawartych Lustracyą starostw województwa mazowieckiego z r. 1602”. Skrowidz ten został wykonany przez niejakiego Rewolińskiego, co sugeruje jego podpis wraz z datą 15 lutego 1834 r. umieszczone na karcie 4 v.

Karty 6–32 v zawierają lustrację starostwa knyszyńskiego, karty 33–46 v – starostwa goniądzkiego, karty 47–48 v – leśnictwa knyszyńskiego, karty 50 v–74 v – starostwa bielskiego. Następnie na kartach 75–75 v opisano specjalne przypadki – jakimi były Ichnaty (dziś Ignatki) i Pokaniewo⁴⁵. Dalej jest kilka niezapisanych kart, a po nich od karty 82 rozpoczyna się lustracja województwa rawskiego⁴⁶. Na kartach 119–120 v znajduje się spis treści dokumentu – sporządzony najprawdopodobniej w XVIII w. Pod nim innym charakterem pisma napisano: „Niniejsza księga zawiera 120 (sto dwadzieścia) ponumerowanych kart. J. Janas urzędnik Archiwum Skarbowego. Warszawa, dn. 3 III 1931 r.”. Pojawia się tam również okrągła pieczęć Archiwum Skarbowego w Warszawie.

⁴⁴ Dokument jest opatrzony również skreśloną dawną paginacją.

⁴⁵ W całej lustracji podlaskiej jedynie karty 45 v, 49–50 i 53 v są niezapisane. W edycji zostały one pominięte.

⁴⁶ Patrz *Lustracje województwa rawskiego...*, s. 1–34.

Sama lustracja została spisana jedną ręką bardzo starannie⁴⁷. Widniejące w niej zapisy są czytelne. Brak jakichkolwiek uszczerbków i większych luk tekstowych.

Należy również wspomnieć o kopiach fragmentów niniejszej lustracji. W Bibliotece Uniwersytetu Wileńskiego znajduje się kopia rewizji starostw knyszyńskiego i goniądzkiego pod sygnaturą F4-A1738. Jest to zapis dość wierny oryginałowi, różni się jedynie nielicznymi szczegółami. Niestety nie wiadomo, kiedy powstała. W Bibliotece Książąt Czarotoryskich w Krakowie pod sygnaturą 1775 można znaleźć niedatowany fragment lustracji starostwa knyszyńskiego. W Archiwum Głównym Akt Dawnych w zespole Archiwum Publiczne Potockich pod sygnaturą 338 znajdują się różne dokumenty dotyczące starostwa knyszyńskiego. Pośród nich na stronie 551 czytamy: *Excerpt Z Lustracyey Starostwa Knyszynskiego w Woiewodztwie Podlaskim*. Znajduje się tam kopia lustracji wsi Czechowizna, którą sporządzono w 1713 r. Jest ona wierna oryginałowi⁴⁸.

Drukiem ukazały się również nieliczne fragmenty lustracji z 1602 r. W aneksie publikacji Jarosława Klozy i Józefa Maroszka *Dzieje Goniądza w 450 rocznicę nadania praw miejskich* zamieszczono fragment lustracji odnoszący się do opisu miasta Goniądza⁴⁹. W kilku miejscach różni się ona nieznacznie od oryginału. Zbigniew Romaniuk wydał również drukiem fragment lustracji starostwa bielskiego. Pojawiają się tam pewne błędy, ponadto autor stosował starą paginację⁵⁰. Fragment

⁴⁷ Są tylko nieliczne dopiski sporządzone innym charakterem pisma, co za każdym razem zostało zaznaczone w przypisach tekstowych.

⁴⁸ Drobne różnice tekstowe między kopiami a oryginałem nie zostały ujęte w edycji niniejszej lustracji, co też sugeruje współczesna praktyka edytorska. J. Dygdała, *Z doświadczenia edytora osiemnastowiecznych lustracji i inwentarzy – Czy instrukcja wydawnicza jest w ogóle potrzebna?*, [w:] *Teoria i praktyka edycji nowożytnych źródeł w Polsce (XVI–XVIII w.)*, red. A. Perłakowski, Kraków 2011, s. 147.

⁴⁹ J. Kloza, J. Maroszek, *Dzieje Goniądza w 450 rocznicę nadania praw miejskich*, Białystok–Goniądz 1997, s. 200.

⁵⁰ *Lustracja Bielska i starostwa bielskiego z 1602 r.*, oprac. Z. Romaniuk, [w:] *Bielsk Podlaski. Studia i materiały do dziejów miasta*, red. *idem*, Bielsk Podlaski 1999, s. 273–279.

dotyczący miasta Knyszyna i tamtejszej królewskiej rezydencji opublikowała też Marta Piszczatowska. Edycja ta stanowi fragment artykułu, gdzie autorka nie stosuje się do żadnej instrukcji edytorskiej, ani nie oddaje prawidłowo zapisu źródłowego⁵¹. Te trzy edycje nie są w pełni naukowe i stanowią jedynie aneks źródłowy.

Metoda wydawnicza

Na przygotowanie i wydanie edycji niniejszej lustracji przyznano roczne stypendium, co jest niestety czasem zbyt krótkim, aby przeprowadzić kompletną kwerendę źródłową, obejmującą pełny zasób dokumentów dotyczących Podlasia, w tym zbiór liczący kilkaset ksiąg sądowych. Szczegółowe zbadanie tylko tego zasobu jest pracą co najmniej kilkuletnią. Przy opracowywaniu lustracji podlaskiej z 1602 r. wykorzystano przede wszystkim zespoły ze zbiorów Archiwum Głównego Akt Dawnych: Zbiór Ignacego Kapicy Milewskiego „Kapicjana”, Metrykę Koronną, Archiwum Publiczne Potockich, Sumariusz Metryki Litewskiej, Archiwum Skarbu Koronnego; Archiwum Narodowego w Krakowie: Zbiór Zygmunta Glogera; Centralnego Państwowego Archiwum Historycznego we Lwowie: Kapicjana. Dokonana została także selektywna kwerenda w księgach sądowych brańskich z zasobu Narodowego Archiwum Historycznego Białorusi w Mińsku, których kopie znajdują się w Archiwum Głównym Akt Dawnych. Bardzo pomocne okazały się również źródła wydane drukiem. Były to przede wszystkim szesnastowieczne lustracje podlaskie⁵² i rejestry poborowe⁵³, akta z Archiwum

⁵¹ M. Piszczatowska, *Miasto Knyszyn i starostwo knyszyńskie w rękach Jana i Tomasz Zamoyskich (1574–1638)*, [w:] *Miasta polskie w średniowieczu i w czasach nowożytnych*, red. P. Gołdyn, Kraków 2008, s. 64–65.

⁵² *Lustracje województwa podlaskiego...*

⁵³ A. Jabłonowski, *op. cit.*, cz. 1.

Zamoyskiego⁵⁴, Metryka Litewska⁵⁵, akta dotyczące historii Goniądza⁵⁶, jak również przywileje dotyczące Podlasia zebrane i przetłumaczone przez Ignacego Daniłowicza⁵⁷. Z literatury przedmiotu najbardziej przydatne okazały się herbarze (m.in. A. Bonieckiego, I. Kapicy Milewskiego, K. Niesieckiego i S. Uruskiego), prace i artykuły biograficzne poświęcone postaciom występującym w lustracji, jak również opracowania dotyczące regionalistyki podlaskiej.

Niniejsze wydawnictwo przygotowano w oparciu o *Instrukcję wydawniczą dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX w.*⁵⁸, a także *Instrukcję wydawniczą dla publikacji lustracji dóbr królewskich od XVI do XVIII w.*⁵⁹

Modernizację pisowni dokonano zgodnie z wytycznymi powyższych instrukcji, jednak z pewnymi wyjątkami. Pozostawiono nazwy geograficzne w oryginalnym brzmieniu źródła, tak jak wydawcy lustracji z 1570 i 1576 r., by umożliwić językoznawcom badanie toponimii miejscowości, bez konieczności sprawdzania zapisu w oryginale źródła. Pisownię nazwisk i imion zmodernizowano. Pozostawiono oryginalną

⁵⁴ *Archiwum Jana Zamoyskiego...*, t. I; t. III, wyd. J. Siemieński, Kraków 1913.

⁵⁵ *Seria Lietuvos Metrika* wydawana przez Uniwersytet Wileński.

⁵⁶ J. Kloza, J. Maroszek, *op. cit.*

⁵⁷ *Skarbiec dyplomatów papieskich, cesarskich, królewskich, władz i urzędów posługujących do krytycznego wyjaśnienia dziejów Litwy, Rusi Litewskiej i ościennych im krajów*, wyd. I. Daniłowicz, t. II, Wilno 1862.

⁵⁸ *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX w.*, oprac. K. Lepszy, Wrocław 1953.

⁵⁹ *Instrukcja wydawnicza dla publikacji lustracji dóbr królewskich od XVI do XVIII w.*, oprac. Pracownia Edytorska Źródeł Nowożytnych XVI–XVIII PAN, mnps. powielony 1957. Mimo sugestii tej instrukcji wydawniczej – nie umieszczono w niniejszej edycji wykazu dokumentów pojawiających się w tekście, gdyż wydaje się to być element zbędny. Nie dokonano także zestawienia posiadaczy konkretnych królewskich, gdyż wynika to bezpośrednio z tekstu lustracji. Do edycji nie sporządzono mapy, gdyż mapa dołączona do wydanych już lustracji podlaskich jest w zupełności wystarczająca. Przypisy rzeczowe nie zostały ograniczone do minimum – jak to sugerują instrukcje wydawnicze. Podano najważniejsze elementy wraz z odniesieniami do źródeł, a nie tylko skrótowe informacje. Takie rozwiązanie sugeruje współczesna praktyka edytorska. J. Dygdała, *op. cit.*, s. 146.

formę słów *budunek* i *tem* zamiast *budynek* i *tym*, bez zaznaczania tych miejsc przypisem tekstowym. Ewidentnie błędne lub zniekształcone formy modernizowano, ale zaznaczano to w przypisach tekstowych.

Pisownię tekstu zmodernizowano. W niektórych miejscach literę -sz zamieniono na -z, -ś, -ż (np. *teras* na *teraz*, *lesznistwo* na *leśnictwo*, *isz* na *iż*); -o na -u i -ó (np. *grontow* na *gruntów*); -u na -o (np. *kapłun* na *kapłon*); -cz na -ć (np. *dacz* na *dać*); -ch na -ś (np. *żebychmy* na *żebyśmy*, *moglichmy* na *mogliśmy*); -i na -y (np. *racził* na *raczył*); -s na -z i -c (np. *stych* na *z tych*, *lesznistwo* na *leśnictwo*); -en na -ę (np. *prentow* na *prętów*); -e na -ą (np. *pociętych* na *pociągłych*); -zi na -ż (np. *pozitek* na *pożytek*). W zwrotach łacińskich literę -v oddawano najczęściej jako -u (np. *vltra* na *ultra*). W niektórych wyrazach likwidowano zbędne litery -cz lub -c (np. w słowach *mieszczkie* i *miesckich*), -w (np. *woitowstwa*), -h (np. *the*, *tho*, *cielath*). Dodawano również do -y literę -j (np. *przydzie* – *przyjdzie*). Likwidowano niepotrzebnie zdublowane litery, zaś w miejscach, gdzie tego brakowało – uzupełniono (np. *przestronne* – *przestronne*). Końcówki -iey oddawano jako -yjej (np. *lustraciey* – *lustracyjej*). Inne wyrazy zostały zmodernizowane również według wskazań instrukcji edytorskich.

Skróty pojawiające się w źródle zostały zapisane w pełnej formie i zaznaczone przypisami tekstowymi. Ostatnia uwaga nie dotyczy często pojawiających się skrótów: -^o (np. *koronne*^o – *koronnego*), *becz*: – *beczkę/beczki* i *corc` cracow`* – *korce krakowskie*. Zostawiono skrót JM – Jego Miłości (np. *Króla JM*) i P. – Pan⁶⁰. Skróty odnoszące się do jednostek monetarnych zostały zmodernizowane (zamiast *gro* i *litt* jest gr i lit.) i utrzymane w formie skrótowej. Jeśli w źródle pojawia się pełna nazwa jednostki monetarnej, w edycji została ona skrócona (np. *złoty* na zł). Używany w źródle skrót S. *pamięci* zamieniono na św. *pamięci*. Gdy

⁶⁰ W tym ostatnim przypadku, tam, gdzie była pełna forma – zostawiono pełną formę, a gdzie zapis skrótowy – pozostawał skrót.

została użyta forma *zł* to chodzi o złoty polski, zaś *gr* (bez określnika *lit.*) odnosi się do grosza polskiego. Formy łacińskie zapisano kursywą.

Liczby zapisane w źródle słownie w tej edycji pozostawiono. Wartości liczbowe nie były przez wydawcę sumowane, gdyż jest to rolą historyków, a nie wydawców⁶¹. Należy jednak zaznaczyć, że poszczególne wartości podane przez lustratorów nie zawsze zgadzają się z obliczoną później łączną sumą. W źródle na dole większości stron pojawia się skrót *Latt.* i zsumowanie kwot tam się znajdujących. W edycji zostało to pominięte.

Układ opisu sum pieniężnych w edycji jest podobny do tego, który został wykorzystany w wydanych lustracjach województwa podlaskiego z 1570 i 1576 r., gdzie nie umieszcza się sum liczbowych na końcu wiersza po wielokropkach (jak w niektórych innych edycjach lustracji), tylko bezpośrednio po części tekstowej opisującej sumy. Jest to wygodniejsze dla korzystającego z edycji.

W źródle pojawiają się różne jednostki objętości, odległości, wagi, powierzchni i pieniężne. Te pierwsze są najslabiej poznane, gdyż na terenie Rzeczypospolitej istniało wiele lokalnych miar, dla których dziś nie można podać dokładniejszej wartości. Podstawowymi miarami był korzec krakowski i beczka. Przeliczało się to następująco: 1 beczka młyńska to 4 korce krakowskie, 1 beczka bielska to nieco mniej niż 4 korce krakowskie, zaś 1 beczka targowa goniądzka = 2 solanki. Nie wiem nic na temat pojemności knyszyńskiej beczki rynkowej⁶². W tekście lustracji jako jednostka odległości pojawia się mila, aczkolwiek jest to pojęcie ujęte bardzo nieprecyzyjnie⁶³. W źródle występuje jako jednostka wagi kamień. W okresie staropolskim 1 kamień = 32 funty = 1024 łuty.

⁶¹ J. Dydała, *op. cit.*, s. 148.

⁶² Patrz s. 9, 39, 67.

⁶³ Użyto tej jednostki do określenia odległości z Goniądza do Dolistowa – miała ona wynosić 1 milę. Patrz s. 56. Odległość ta dziś liczy ok. 12 km. Mila zaś w XVII w. wynosiła od 6350 do 7810 m (w zależności od tego, czy była to mila mała, średnia lub wielka). J. Szymański, *Nauki pomocnicze historii*, Warszawa 2005, s. 164.

1 kamień to równowartość 12 kg 960 g⁶⁴. W źródle posługiwano się chełmińskimi miarami powierzchni ziemi: 1 włóka = 30 morgów = 900 prętów. W lustracji używano mieszanego systemu monetarnego polsko-litewskiego, aczkolwiek ostateczne sumy podawano w systemie polskim. W przypadku systemu litewskiego zapis szedł kolejno – kopa/gr lit./białe pieniądze, zaś polskiego – zł/gr/den. W przypadku gdy najwyższa jednostka wynosiła 0 – nie wpisywano go, tylko zaczynało od niższej jednostki (np. w oryginale 0/1/4, w edycji [gr] 1/4). Inaczej jest tylko w przypadku, gdy na końcu zdania jest podana jednostka (np. *czyni kop 0/4/1*).

1 czerwony zł = 54 gr pol.

1 zł pol. = 30 gr pol.

1 gr pol. = 18 den.

1 zł pol. = 24 gr lit.

1 kopa lit = 60 gr lit.

1 gr lit. = 10 białych pieniędzy⁶⁵

Na zakończenie chciałbym serdecznie podziękować wszystkim osobom i instytucjom, bez których pomocy nie doszłoby do wydania niniejszej lustracji. W pierwszym rzędzie pragnę wyrazić swą wdzięczność całemu Zarządowi Województwa Podlaskiego i Sejmikowi Województwa Podlaskiego za przyznanie mi rocznego *Stypendium w dziedzinie twórczości artystycznej, upowszechniania kultury i opieki nad zabytkami*, które zostało spożytkowane na przedłożone Państwu wydanie. Dziękuję również profesorowi Jerzemu Dygdałowi nie tylko za wsparcie merytoryczne, ale też zachęcenie mnie do podjęcia tych prac edytorskich. Składam ponadto podziękowanie doktorowi Tomaszowi Jaszczołtowi i magistrowi Emilowi Kalinowskiemu za udostępnienie kopii źródeł, będących w ich posiadaniu.

⁶⁴ J. Szymański. *op. cit.*, s. 171–172.

⁶⁵ *Lustracje województwa podlaskiego*, s. XXXIII, 91.

Wykaz skrótów

a) BIBLIOGRAFICZNE I ARCHIWALNE

<i>A. Jabłonowski, Podlasie</i>	A. Jabłonowski, <i>Podlasie</i> , cz. 1, [w:] <i>Źródła dziejowe</i> , t. XVII, Warszawa 1908
AGAD	Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie
APP	AGAD, Archiwum Publiczne Potockich
<i>Archiwum Jana Zamoyskiego, t. I</i>	<i>Archiwum Jana Zamoyskiego, kanclerza i hetmana wielkiego koronnego</i> , wyd. W. Sobieski, t. I, Kraków 1904
<i>Archiwum Jana Zamoyskiego, t. III</i>	<i>Archiwum Jana Zamoyskiego, kanclerza i hetmana wielkiego koronnego</i> , wyd. J. Siemieński, t. III, Kraków 1913
ASK	AGAD, Archiwum Skarbu Koronnego
<i>Boniecki</i>	A. Boniecki, <i>Herbarz polski</i> , t. I–XVI, Warszawa 1899–1913
CPAHL	Centralne Państwowe Archiwum Historyczne we Lwowie, f. 812, op. 1
<i>Dzieje Goniądza...</i>	J. Kloza, J. Maroszek, <i>Dzieje Goniądza w 450 rocznicę praw miejskich</i> , Białystok–Goniądz 1997
<i>Daniłowicz</i>	<i>Skarbiec dyplomatów papieskich, cesarskich, królewskich, władz i urzędów posługujących do krytycznego wyjaśnienia dziejów Litwy, Rusi Litewskiej i ościennych im krajów</i> , wyd. I. Daniłowicz, t. II, Wilno 1862
<i>Kapicjana</i>	AGAD, Zbiór Ignacego Kapicy Milewskiego „Kapicjana”
<i>Lustracje województwa podlaskiego</i>	<i>Lustracje województwa podlaskiego 1570 i 1576</i> , wyd. J. Topolski, J. Wiśniewski, Wrocław–Warszawa 1959

<i>MK</i>	AGAD, Metryka Koronna
<i>NAHB</i>	Narodowe Archiwum Historyczne Białorusi w Mińsku, f. 1708, op. 1
<i>Niesiecki</i>	K. Niesiecki, <i>Herbarz polski</i> , t. I–X, Lipsk 1839–1845
<i>PSB</i>	<i>Polski Słownik Biograficzny</i>
<i>Uruski</i>	S. Uruski, <i>Rodzina. Herbarz szlachty polskiej</i> , t. I–XV, Warszawa 1904–1931
<i>Urzędnicy podlascy XIV–XVIII w.</i>	<i>Urzędnicy podlascy XIV–XVIII w. Spisy</i> , oprac. E. Dubas- -Urwanowicz, W. Jarmolik, M. Kulecki, J. Urwanowicz, Kórnik 1994
<i>ZZG</i>	Archiwum Narodowe w Krakowie, Zbiór Zygmunta Glogera

b) UŻYTE W TEKŚCIE ŹRÓDŁOWYM

gr	grosz
zł	złoty
pol.	polski
lit.	litewski
den.	denar
JM	Jego Miłość
P.	Pan
św.	świętej
ks.	ksiądz

[LUSTRACJA
WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO 1602 ROKU]

Miasto Knyszyn¹

Starostwo knyszinskie było dotąd w dzierżawie Jaśnie Wielmożnego JM Pana Jana Zamoyskiego z Zamościa kanclerza i hetmana wielkiego koronnego², które teraz Król JM raczył JM Panu Tomaszowi Zamoyskiemu³ z Zamościa synowi JM Pana kanclerza i hetmana wielkiego koronnego, a to za cesją JM i stąd pod lustracją niniejszą podpadło.

B u d u n e k . – Dwór jest królewski przy tem mieście. Mieszkanie ma w sobie przestronne, to jest gmach pierwszy na podręczach⁴ budowany, ze dworu potynkowanie. Ma w sobie izdeb dwie przeciwko sobie, w których piece, okna, ławy i stoły są zupełne. Z tych izdeb są kownaty⁵ z kominami.

¹ *Dziś Knyszyn. Uzyskał prawa miejskie od króla Zygmunta Augusta w 1568 r. Kapicjana, sygn. 43, s. 434–453.*

² *Jan Sariusz Zamoyski (1542–1605) – od 1578 r. kanclerz wielki koronny, zaś od 1581 r. hetman wielki koronny, dzierżawca licznych królewskich ziem. Jeden z najbogatszych możnowładców koronnych i najznamienitszych polityków drugiej połowy XVI w., współpracownik króla Henryka Walezego i Stefana Batorego, przeciwnik króla Zygmunta III Wazy. Starostwo knyszyńskie i goniądzkie uzyskał od Henryka Walezego podczas sejmu koronacyjnego dnia 6 IV 1574 r. Doprowadziło to do konfliktu ze Stefanem Bielawskim – ówczesnym starostą knyszyńskim i goniądzkim. Konflikt ten zakończył się dopiero w 1577 r. ustąpieniem Bielawskiego ze starostwa knyszyńskiego i goniądzkiego. Archiwum Jana Zamoyskiego, t. I, dok. 30–33, 39, 43–47, 51–52, 55, 58–59, 68–70, 119, dodatki dok. 44, 46, 53–56. Patrz: S. Grzybowski, *Jan Zamoyski*, Warszawa 1994; A. Jabłonowski, *Jan Zamoyski na Podlasiu. Spór o starostwo knyszyńskie*, [w:] *Z wieku Mikołaja Reja. Księga jubileuszowa 1505–1905*, przedm. I. Chrzanowski, Warszawa 1905, s. 124–149; S. Leśniewski, *Jan Zamoyski*, Warszawa 2008; A. Śliwiński, *Jan Zamoyski – kanclerz i hetman wielki koronny*, Warszawa 1947; A. Tarnawski, *Działalność gospodarcza Jana Zamoyskiego*, Lwów 1935.*

³ *Tomasz Zamoyski (1594–1638) – syn Jana Zamoyskiego kanclerza i hetmana wielkiego koronnego. W 1635 r. uzyskał urząd kanclerza wielkiego koronnego, wcześniej był m.in. podkanclerzym koronnym (od 1628 r.), zaś od 1619 r. wojewodą kijowskim. Prawne sędowanie starostwa knyszyńskiego i goniądzkiego przez Jana Zamoyskiego na Tomasza nastąpiło 13 III 1603 r. za zgodą króla Zygmunta III. MK, sygn. 148, k. 46 v–47.*

⁴ *Podręby – belki podwalinowe u podstawy budynku.*

⁵ *Kownata – izba z kominem.*

Tamże jest izdebek, w bok dwie pomniejszych z piecami, stołami, oknami i ławami. Przy tem gmachu jest kaplica nowo przez JM Pana kanclerza i hetmana koronnego pobudowana. Jest drugi gmach także na podręczach budowany. Ma w sobie izdeb 3 z piecami, ławami, oknami całemi. Do tego po bok jest gmach długi rezydencyjnej nie[k. 6 v]kiedy św. pamięci króla Augusta⁶ – także na podręczach budowany. W tym gmachu jest izdeb sześć, na ten czas spustoszałe piece w nich, także okna potłuczone. Z drugiej strony przeciwko temu gmachowi jest gmach nowo pobudowany przez JM Pana kanclerza i hetmana koronnego, w którym jest izdeb wielkich 3 z kownatami – piece, okna nowe w nich według potrzeby. A w bok są dwie izdebce pomniejsze, w których także okna, piece są zupełne.

Przy stronie dworu tego są trzy sklepy murowane z drzwiami żelaznemi, z których w jednym jest siopeł staroświeckich 200 *citra vel ultra*, jest do tego piec wojenny blachowy, lecz bardzo popsowany. Jest przy tem dworze kuchnia, łaźnia, stajnia, także browar, insze drobniejsze mieszkania wedle potrzeby.

Place mie[j]skie. – W tym mieście jest placów osiadłych wszystkich 616, z których jest wolnych od wszelakiej powinności: szlacheckich placów Pana Macieja Skibickiego⁷ 12, wójtowskich placów 4, kościelnych placów 3, na których kościół nowo zmurowano. Zostaje placów 597, z których płacą mieszczanie po gr lit. 2, czyni kop lit. 19/54.

Pręt y. – Prętów tylnych albo ogrodowych w tym mieście jest 4994, z których jest wolnych Pana Skibickiego 68. Zostaje prętów mie[j]skich 4926. Z tych płacą do roku po [k. 7] jednemu białemu⁸, czyni kop lit. 8/12/6.

⁶ Zygmunt August – król polski i wielki książę litewski w latach 1548–1572.

⁷ Maciej Skibicki – podstarości knyszyński. Być może pochodził ze Skibic w województwie lubelskim. Kapićjana, sygn. 35, s. 38; ZZG, sygn. 17, s. 1089; sygn. 40, s. 44. Skibicki według lustracji z 1616 r. trzymał w Knyszynie wolne od opłat: 68 prętów „tylnych lub ogrodowych”, 1 dom i 5 pustych placów. ASK, dz. XLVI, sygn. 149, k. 49 v–50 v. Więcej patrz: Ł. Gołaszewski, *Spory o dziesięcinę. Świeccy i duchowni w Knyszynie na przełomie XVI i XVII wieku*, Warszawa 2016, s. 163–164.

⁸ Białą pieniądze – najniższa jednostka w litewskim systemie monetarnym.

M o r g i . – Morgów mie[j]skich gruntu dobrego jest 74. Z tych płacą po gr lit. 3/4, czyni kop lit. 4/11/6.

Do tego dają podwodnych⁹ pieniędzy od tych morgów po białych 5, czyni kop lit. 0/37.

Morgów gruntu podlejszego jest 192 prętów 20, z których jest wolnych na stróża stawu wielkiego nazwanego August¹⁰ morgów 43. Na folwark dworski obrócono morgów 64 prętów 20, błota niepożytecznego morgów 12, klucznikowskich zalanych stawem morgów 8, rynku nowego morgów 10. Zostaje morgów 82, z których płacą po gr lit. 2, czyni kop lit. 2/44.

Do tego podwodnych pieniędzy od tych morgów po białych 5, czyni kop lit. 0/41.

W ł ó k i m i e [j] s k i e . – W gruncie miasta tego jest włók wszystkich 132. Z tych jest włók na wójta włók 2. Z ostatka włók 130 powinni płacić mieszczanie po lit. gr 30, czyni kop lit. 65.

Do tego z tych włók płacą pieniędzy podwodnych po lit. gr 3, czyni kop lit. 6/30.

K a r c z m y m i e [j] s k i e . – Karczem piwnych jest w tem 33 mieście, w których piwa karczmarze robią i ciż też szynkują. Bywa ich cza[k. 7 v]sem mniej, czasem więcej. Z każdej dają po lit. kopie 1, czyni kop lit. 33.

Wójtowska jest też tam karczma jedna wolna od podatków wszelakich.

Karczem gorzałczanych na ten czas jest 15, w których palą gorzałkę. Dają z nich po gr lit. 30, czyni kop 7/30.

Z tych karczem 48 płacą pieniędzy podwodnych po lit. gr 1, czyni kop 0/48.

T a r g o w e . – Targowy dzień jest w tym mieście jeden – czwartek. Wybierają łopatki do dwora, ale się obracają na żywność podstaroście-

⁹ Podwodne – opłata zamiast odbywania podwód.

¹⁰ Dziś Jezioro Zygmunta Augusta przy wsi Czechowizna.

mu tutecznemu¹¹. Wybierają tamże grobelne¹² i podużne¹³, co czyni do roku kop lit. 24.

Rzeźnicy. – Od rzeźników miasta tego przychodzi do dwora łożu niesmalcowanego kamieni 16, każdy po lit. gr 30, czyni kop 8.

Rzemieś[ł]nicy. – Rzemieś[ł]ników różnych jest w tem mieście wszystkich 188, którzy dają pieniędzy podwodnych po lit. gr 1, czyni kop lit. 3/8.

Młyni. – Jest przy tem mieście młyn, z którego wymierzają żyta beczek 80, każda po gr lit. 25/6, czyni kop lit. 34/8.

Z tegoż młyna wymierzają słođu beczek 82, każda po gr lit. 25/6, czyni kop lit. 34/59/2.

[k. 8] *Summa* wszystkich prowentów z miasta Knyszina czyni kop lit. 253/23/14, czyni pol. zł 633/14/4 ½.

[k. 9] Folwar[k] knyszinski¹⁴

Przy mieście Knyszynie jest blisko folwark, który ma w sobie pole trójne, z tych jedno mniejsze, a dwoje równe porównawszy te pola.

Wysiewają na tym folwarku beczek żyta 190, a iż się teraz mniej wysiewa, wzięliśmy^a wiadomość, że beczka terażniejsza jest podniesiona. Uradza się z tego kop 700, *decima detracta*, a namłacają beczek 360. Wytrąciwszy zasiewku beczek 190, zostaje spieniężyć beczek 170, każda po gr pol. 40, czyni zł 226/20.

Jęczmienia z posianych beczek 35 uradza się kop 250, *decima detracta*. A iż nieplenny się jęczmień rodzi, przeto nie namłaca się – tyl-

^a W oryginale forma: wzienichmy.

¹¹ W znaczeniu – tutejszemu.

¹² Grobelne – opłata pobierana przy przejeździe przez groblę.

¹³ Podużne – nieznana bliżej opłata. W 1571 r. w Goniądzu wnosili ją obcy, którzy chcieli przejechać na drugą stronę Biebrzy. Wynosiła 1 gr lit. od wozu. *Dzieje Goniądza...*, s. 163.

¹⁴ Dziś Knyszyn Zamek.

ko beczek 125. Na wysiewek wytrąciwszy beczek 35, przyjdzie spieniężyć beczek 95, każda po gr 30, czyni zł 95.

Żyta jarego z posianych beczek 8 uradza się kop 25. Z tego namłacają beczek 12. Wytrąciwszy wysiewku beczek 8, zostaje spieniężyć beczek 4, każda po gr 36, czyni zł 4/24.

Owsa z posianych beczek 200 uradza się kop 500, *decima detracta*. Namłacają beczek z tego 400. Wytrąciwszy wysiewku beczek 200, przyjdzie spieniężyć beczek 200, każda po gr 25, czyni zł 166/20.

Pszenice ozimej wysianych beczek 3, uradza się kop 30, a namłacają beczek 10. Wytrąciwszy wysiewku beczek 3, przyjdzie spieniężyć beczek 7, każda po gr 75, czyni zł 17/15.

Pszenice jarej z posianych beczek 4 uradza się kop 20, a namłacają beczek 10. Wytrąciwszy wysiewku beczek 4, przyjdzie spieniężyć beczek 6, każda po zł 2, czyni zł 12.

[k. 9 v] Tatarki¹⁵ z wysianych beczek 4 uradza się kop 24, a namłacają z tego beczek 5. Wytrąciwszy zasiewku beczek 4, przyjdzie spieniężyć beczkę 1 po gr 30, czyni zł 1.

Grochu z wysianych beczek 5 uradza się kop 40, a namłacają z tego beczek 10. Wytrąciwszy wysiewku beczek 5, przyjdzie spieniężyć beczek 5, każda po zł 2, czyni zł 10.

Siemienia konopnego z posianych beczek 1 namłacają z tego beczek 2. Wytrąciwszy wysiewku beczek 1, przyjdzie spieniężyć beczkę jedną po gr 36, czyni zł 1/6.

Siemienia lnianego z posianej beczki 1 namłacają beczek 2. Zostawiwszy wysiewku beczkę 1, przyjdzie spieniężyć beczkę 1 po gr 60, czyni zł 2.

Siana brogów bywa 16. Stąd na wychowanie¹⁶ zostawiwszy brogów 9, przyjdzie spieniężyć brogów 7, każdy po zł 5, czyni zł 35.

¹⁵ Tatarka – inaczej gryka.

¹⁶ W znaczeniu – na utrzymanie.

Obora

Krów dojnych	25	Juńców ¹⁷	6
Cieląt	25	Buhajów	2
Krów jałowych	6	Owiec	30
Jałowic	16	Świń różnych	30
Wołów	6	Gęsi	60
Nieuków ¹⁸	8	Kokoszy	30

Bydła więcej było w tym folwarku, ale go nie mało temi czasy pozdychało. Za nabiał od tego bydła nad wychowanie folwarkowe kładziemy zł 40.

[k. 10] B u d u n e k . – Jest w tym folwarku dom długi nowo pobudowany, w którym jest izdeb 5 z kownatami, lecz trzy co większe jeszcze niezawarte. Izdeb tylko są dwie, w których są piece, okna, stoły, ławy zupełne. Stodoły są 4 dobrze pobudowane, także obory i chlewy są dobrze obwarowane. Jest do tego browar z[e] statkami¹⁹ wszystkimi browarowemi. Przy niem jest domków niewielkich 2. Mają w sobie po jednej izdebce zawarte. Piece, okna w nich są zupełne.

Stawy knyszinskie. – Między stawami, które do tego starostwa należą, jest przedniejszy staw wielki nazwany August blisko folwarku knyszynskiego. Ten co lat cztery po sobie idących spuszcza. Kładziem jednak na rok każdy z tego stawu zł 400.

Jest drugi staw²⁰ trochę pomniejszy pod samem dworem knyszynskim, który na rok każdy czyni zł 100.

¹⁷ Juniec – młody byk.

¹⁸ Nieuk – młody wół.

¹⁹ W znaczeniu – oprzyrządowanie.

²⁰ Tzw. Staw Wielki dziś nie istnieje w dawnych granicach. Znajdował się niedaleko na wschód od knyszynskiej rezydencji Zygmunta Augusta. Płynęła przez niego rzeka Jaskranka. Patrz: J. Maroszek, *Pogranicze Litwy i Korony w planach króla Zygmunta Augusta: z historii dziejów realizacji myśli monarszej między Niemnem a Narwią, Białystok 2000, tablica XIV–XV, XVII.*

Insze stawy, które się znajdują przy tem starostwie, iż nie są spustne, do tego potrzebują częstego narybienia. Przeto ryby z nich na wychowanie panu staroście knyszynskiemu obracamy.

S u m m a wszystkich prowentów z tego folwarku zł 1111/25, stąd na wychowanie i myto²¹ czeladzi folwarkowej z urzędnikiem kładziemy zł 30.

S u m m a tedy zostaje prowentów zł 1081/25.

[k. 10 v] Wójtostwo hrabołowskie, w którym siół 5

Sioło Hraboły²²

Ta wieś należy do folwarku knyszynskiego. Ma włók 30, z których jest wolnych: popa ruskiego włók 2, na służbę osoczniczą^{a23} włók 2, wójtowskich włók 2, młynarskich włók 2 – z tych służba ciesielska idzie.

Pustych włók na ten czas jest $7\frac{3}{4}$, z których nic nie dają.

Zostaje włók pociągłych $14\frac{1}{4}$. Z każdej dają za wszystkie roboty i czynsze po zł 4/11/4 pol., czyni zł 62/9/16 $\frac{1}{2}$.

W tej wsi jest morgów 2 prętów 12. Płacą z każdego poddani gr lit. $3/2\frac{1}{2}$, czyni [gr] pol. $8/2\frac{1}{4}$.

Młyny. – Są przy tej wsi młynów 2, z których dająarendą młynarze z każdego żyta po beczek 25 miary młyńskiej, to jest w każdą beczkę kładąc korcy krakowskich 4, czyni beczek 50, każda po gr 32, czyni zł 53/10.

S u m m a wszystkich prowentów z tego sioła zł 115/28/ $\frac{3}{4}$.

[k. 11] Sioło Jaskra

W tym siele włók jest 22, z których wolnych włók na piwowara 1.

Pustych włók 11, które JM Pan starosta powinien osadzić.

^a W oryginalnej formie: ososzniczka.

²¹ Myto – wynagrodzenie.

²² Dziś Chraboły.

²³ Osocznicy – byli rodzajem ludności służebnej, której obowiązkiem było strzeżenie puszczy królewskich i branie udziału w łowach.

Zostanie pociągłych włók 10. Z tych za wszystkie roboty i czynsze z każdej włóki dają po zł pol. 4/7/9, czyni zł 42/15.

Zaścianków²⁴ przy tem siele jest morgów 4. Płacą z każdego po gr lit. 3, czyni [gr] pol. 15.

S u m m a wszystkich prowentów z tego sioła czyni zł 43.

Sioło Czarna²⁵

W tem siele jest włók 32, z których wolnych jest włók ciesielska 1, z której powinien cieśla do dwora robić.

Pustych włók 11, które JM Pan starosta powinien osadzić.

Na czynszu włók jest 16. Płacą z nich za wszystkie powinności z owsem i sianem, z każdej po lit. kop 1/35, czyni pol. zł 63/10.

[k. 11 v] Pociągłych włók jest 4. Płacą z każdej po lit. gr 20, czyni pol. zł 3/10.

Do tego owsa dają z włóki każdej pociągłej beczek 2 miary rynkowej, czyni beczek 8, każda po gr 25, czyni zł 6/20.

Żarnowego²⁶, jako z czynszowych tak pociągłych włók dają po gr lit. 10, czyni pol. zł 8/10.

W tym siele jest zaścianków morgów 3. Z nich płacą poddani po lit. gr 2, czyni [gr] pol. 7 ½.

Jest do tego zaścianku oranego morgów 8. Z tych płacą po lit. gr 3, czyni pol. zł 1.

Młyny. – Przy tem siele jest młyn na rzece Brzozowej²⁷. Dają z niego arendą żyta beczek 20 miary młyńskiej, każda po gr 32 pol., czyni zł 21/10.

S u m m a wszystkich prowentów z sioła Czarna zł 104/7/9.

²⁴ W znaczeniu – grunt znajdujący się poza granicami wymierzonych pól ornych, które mimo to zostały wzięte pod uprawę – naddatki, rezerwa gruntowa. Nie jest to zaścianek szlachecki.

²⁵ Dziś Milewskie. W lustracji z 1664 r. – Czarna alias Milewskie. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 592.

²⁶ Żarnowe – opłata dająca prawo do używania własnych żaren przez chłopów. Było to związane z monopolem młyńskim. Często nazywano ją również pożarnowszczyzną.

²⁷ Brzozowa vel Brzozówka – rzeka, lewy dopływ Biebrzy.

[k. 12] Sioło Przytułki albo Sowniki²⁸

W tem siele jest włók 9, z których wolnych 1 na cieślę, z której powinien robić do dwora ciesielską robotę.

Na czynszu gołem włók 4. Z każdej płacą za wszystkie powinności i żarnowem po kop lit. 2, czyni pol. zł 20.

Pociągłych włók 4, z których płacą za wszystkie powinności po gr lit. 48, czyni pol. zł 8.

Do tego owsa dają beczek 2 z każdej włóki miary targowej, czyni beczek 8, każda po gr 25 pol., czyni zł 6/20.

Młyn. – Jest przy tem siele młyn, z którego dają żyta beczek 25 miary młyńskiej, każda po gr 32 pol., czyni zł 26/20.

S u m m a wszystkich prowentów tego sioła zł 61/20.

[k. 12 v] Sioło Czechowczyzna²⁹

W tem siele jest włók 10, z których czynszowych jest włók 6. Płacą z każdej po zł 4 pol., czyni zł 24.

Pociągłych włók 4. Z każdej płacą gr pol. 33, czyni zł 4/12.

Młyny. – Przy tej wsi jest młyn, który zow[i]ą Ruda, niżej stawu augustowskiego. Dają z niego żyta beczek 16 miary młyńskiej, każda po gr 32 pol., czyni zł 17/2.

Drugi młyn jest, na imię Jelen, z którego dająarendą beczek żyta 12 miary młyńskiej, każda po gr 32 pol., czyni zł 12/24.

Trzeci młyn jest, na imię Wodziłowka. Z tego dająarendą żyta beczek 24 miary młyńskiej, każda po gr 32 pol., czyni zł 25/18.

S u m m a wszystkich prowentów z tego sioła zł 83/25.

²⁸ Wieś niezidentyfikowana, najprawdopodobniej zanikła. Znajdowała się nad rzeką Nereślą na południe od wsi Kropiwnica. W lustracji z 1664 r. – Przytuły alias Sowniki. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 593.

²⁹ Dziś Czechowizna.

[k. 13] Wójtostwo długołęckie, do niego siół jest 3

Sioło Długołęka

W tym siele jest włók 69, z których na wójtostwo jest wolnych 2.

Na czynszu jest włók 15. Z każdej płacą po kopie lit. 1/47/7, czyni pol. zł 67/9/6 $\frac{3}{4}$.

Pociągłych włók jest 24 $\frac{1}{2}$. Z każdej płacą z sianem i żarnowem po zł 2 pol., czyni zł 49.

Nad to z każdej włóki pociągłej owsa beczek 2 miary rynkowej, czyni beczek 49, każda po gr 25 pol., czyni zł 40/25.

Pustych włók 27 $\frac{1}{2}$, z których dają najmem po kop lit. 2, czyni pol. zł 137/15.

S u m m a wszystkich prowentów z tego sioła zł 294/19/6 $\frac{3}{4}$.

[k. 13 v] Sioło Rekle

W tem siele jest włók 5, z których jest włók 2 $\frac{1}{2}$ pustych. Nic z nich nie dają, jednak mają być osadzone.

Na czynszu jest włók 2 $\frac{1}{2}$. Z każdej płacą po zł 4/12 pol., czyni zł 11.

S u m m a prowentów tego sioła zł 11.

Sioło Gora³⁰

W tem siele jest włók 35, z których jest szlacheckich 6³¹. Z tych nic nie dają. Wolności jednak nam na to żadnej nie pokazano. Do tego ciesielskich włók 3, którzy tylko robią ciesielstwo do dwora.

³⁰ *Dziś Góra.*

³¹ W 1582 r. były one w posiadaniu Bartłomieja Sokołowskiego. MK, sygn. 129, k. 24–25. Przed 1596 r. należały one w całości lub w części do Adriana Cimińskiego, zaś w 1596 r. do Stanisława Bromierskiego i Juliany Górnickiej. ZZG, sygn. 17, s. 907. Według lustracji z 1664 r. te włóki wciąż należały do szlachty na służbie wojennej. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 593.

Na czynszu osadnym jest włók 12 $\frac{1}{4}$. Z każdej płacą za wszystkie powinności po zł 4/20 pol., czyni zł 57/5.

Pociągłych włók 8 $\frac{3}{4}$. Z każdej płacą gr pol. 50, czyni zł 14/17/9.

[k. 14] Do tego z każdej pociągłej włóki owsa beczek 2, czyni beczek 17 $\frac{1}{2}$, każda po gr 25, czyni zł 14/17/9.

Przy tem siele jest zaścianku morgów 46. Z każdego płacą po gr pol. 4, czyni zł 6/4.

Młyny. – Przy tem siele są młynów 2. Dają z nich żyta beczek 50 miary młyńskiej, każda po gr 32 pol. – zł 53/10.

S u m m a wszystkich prowentów tego sioła zł 145/24.

[k. 14 v] Wójtostwo krypinskie. Do niego siół 3

Sioło Krypno

W tem siele jest włók 40, z których na wójtostwo jest włók 2 od wszystkich podatków wolnych.

Na czynszu osadnym jest włók 12 $\frac{1}{2}$. Z każdej płacą za wszystkie powinności pol. zł 5, czyni zł 62/15.

Pociągłych włók jest 11. Z każdej dają pol. zł 2 – zł 22.

Do tego owsa z każdej włóki pociągłej dają beczek 2, czyni beczek 22 miary rynkowej, każda po gr 25 pol., czyni zł 18/10.

Pustych włók jest 14 $\frac{1}{2}$, z których nic nie dają. Mają być jednak osadzone.

Morgi. – Jest w tej wsi morgów 36 dzierżawy Piotra Kruczkowica³² wójta knyszynskiego wedle listu św. pamięci króla Stefana³³ jemu

³² Piotr Kruczkowicz vel Kruczkowski – wójt knyszyński (zm. przed 1612 r.). Został wójtem knyszyńskim w 1592 r. po śmierci Marcina Żydka. Urząd uzyskał dzięki rekomendacji Jana Zamoyskiego. MK, sygn. 133, k. 369–370, 538 v; sygn. 153, k. 323–323 v.

³³ Stefan Batory – król polski i wielki książę litewski w latach 1576–1586.

nadanego³⁴, którego oblatę z ksiąg ziemskich bielskich³⁵ przed nami pokazywał. Z tych różno płaci wedle tegoż listu, to jest z morgów 12 płacą po gr lit. 4/4, czyni pol. zł 2/6.

Z morgów 20 po gr lit. 3, czyni pol. zł 2/15.

Z morgów 4 po gr lit. 1 ½, czyni [gr pol.] 7 ½.

Summa wszystkich prowentów tego sioła zł 107/23/9.

[k. 15] Sioło Zastocze

W tem siele jest włók 42, z których na czynszu osadnym jest włók 9, z których płacą za wszystkie powinności – to jest owies, żarnowe i siano po zł pol. 4/20, czyni zł 42.

Pociągłych włók 13. Z każdej płacą za czynsz i inne powinności po gr pol. 48, czyni zł 20/24.

Do tego owsa z każdej włóki pociągłej dają beczek 2 miary rynkowej, czyni beczek 26, każda po gr 25, czyni zł 21/20.

Pustych jest włók 20, z których nic nie dają. Jednak mają być przez JM Pana starostę osadzone.

Summa wszystkich prowentów tego sioła zł 84/14.

[k. 15 v] Sioło Ruda

W tem siele jest włók 30, z których wolnych na ciesielstwo 2, na osocznictwo^a 2.

Na czynszu osadnym jest włók 17. Z każdej włóki płacą za wszystkie powinności po gr lit. 84, czyni pol. zł 59/15.

^a Woryginalne forma: ososnicztwo.

³⁴ Stefan Batory nadał Piotrowi Kruczkowiczowi i jego potomkom te morgi w dzierżawę aktem warszawskim z dnia 5 III 1578 r. AGAD, Księgi grodzkie brańskie, sygn. 32, k. 481–481 v.; ASK, dz. XLVI, sygn. 149, k. 57 v; MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 593.

³⁵ Księga ziemska bielska, do której wpisano ten dokument, nie zachowała się. Do naszych czasów przetrwało zaś potwierdzenie dokumentu nadania tych mórg w księdze grodzkiej brańskiej. W tym potwierdzeniu Piotr był błędnie wymieniany jako wójt krypiński, a nie knyszyński. AGAD, Księgi grodzkie brańskie, sygn. 32, k. 481–481 v.

Pociągłych włók 6 $\frac{1}{4}$. Z każdej płacą po gr lit. 16, czyni pol. zł 4/5.

Owsa z każdej pociągłej włóki beczek 1, czyni beczek 6 $\frac{1}{4}$, każda po gr 25, czyni zł 5/6/4 $\frac{1}{2}$.

Żarnowego tak z pociągłych włók, jako i z czynszowych płacą z każdej włóki po gr lit. 10, czyni pol. zł 9/20/11 $\frac{1}{2}$.

Jest tamże zaścianek. Powiadają go być włók 4 *citra vel ultra*, lecz to temi czasy trzyma Pan leśniczy knyszinski na leśnictwo knyszinskie. Na to prawa żadnego przed nami nie pokazywał. Płacono z nich kop lit. 4.

Pustych włók 2 $\frac{3}{4}$, z których nic nie płacą. Jednak mają być osadzone.

Młyn. – Jest przy tem siele młyn na rzece Kulikowce³⁶. Dają z niegoarendą beczek żyta 25 miary młyńskiej, każda po gr 32, czyni zł 26/20.

Do tego młyna jest zaścianek błotny, który temuż młynarzowi należy.

Jest drugi młyn na rzece Jaskrze³⁷. Dają z niegoarendą beczek żyta 40 miary młyńskiej, każda po gr 32 – zł 42/20.

[k. 16] *Summa* prowentów z sioła Rudy zł 147/26/16.

Summa wszystkich prowentów z folwarku knyszinskiego i z siołjemu należących zł 2283/35/6.

[k. 16 v] Folwark Grodzisko³⁸ do starostwa knyszinskiego należy

Crescentia tego folwarku

Żyta z posianych beczek 140 użynają kop 500, dziesięciny nie wytrącając, bo jej nie dają z tego folwarku. Stąd namłacają beczek 300.

³⁶ Kulikówka – rzeczka, prawy dopływ Narwi.

³⁷ Dziś Jaskranka – rzeczka, prawy dopływ Narwi.

³⁸ Dziś jest to teren leżący pomiędzy Jaświłami, Bobrówką, Brzozową i Mikicinem. Patr: Lustracje województwa podlaskiego, mapa; Mappa szczególna województwa podlaskiego zrządzona z innych wielu mapp miescowych, tak dawniej, jak i świezo

Na wysiewek zostawiwszy beczek 140, przyjdzie spieniężyć beczek 160, każda po gr 40 pol., czyni zł 213/10.

Jęczmienia z posianych beczek 20 użynają kop 180. Stąd namłacają beczek 80. Na wysiewek zostawiwszy beczek 20, przyjdzie spieniężyć beczek 60, każda po gr 30, czyni zł 60.

Żyta jarego z posianych beczek 6 użynają kop 18. Stąd namłacają beczek 9. Na wysiewek zostawiwszy beczek 6, przyjdzie spieniężyć beczek 3, każda po gr 36, czyni zł 3/18.

Owsa z posianych beczek 130 użynają kop 500. Namłacają z tego beczek 400. Na wysiewek zostawiwszy 130, przyjdzie spieniężyć beczek 270, każda po gr 25 pol., czyni zł 225.

Pszenice jarej z posianych beczek 3 użynają kop 20. Stąd namłacają beczek 10. Zostawiwszy zasiewku beczek 3, przyjdzie spieniężyć beczek 7, każda po gr 60 – zł 14.

[k. 17] Tataraki z posianych beczek 5 użynają kop 30. Stąd namłacają beczek 7. Zostawiwszy zasiewku beczek 5, przyjdzie spieniężyć beczek 2, każda po gr 30, czyni zł 2.

Grochu z wysianych beczek 4 użynają kop 30. Stąd namłacają beczek 13. Zostawiwszy wysiewku beczek 4, przyjdzie spieniężyć beczek 9, każda po gr 60, czyni zł 18.

Siemienia konopnego z posianych beczek 1 namłacają z tego beczek 2. Zostawiwszy wysiewku beczek 1, przyjdzie spieniężyć 1, każda po gr 36, czyni zł 1/6.

Siemienia lnianego z posianych beczek 1 namłacają beczek 2. Zostawiwszy wysiewku beczek 1, przyjdzie spieniężyć 1 po gr 60 kładąc, czyni zł 2.

Siana zgromadzają brogów 17. Stąd zostawiwszy na wychowanie folwarkowe brogów 8, przyjdzie spieniężyć brogów 9, każdy po zł 5, czyni zł 45.

odrysowanych, tudzież goscincowych i niewątpliwych wiadomości. Wszystko według reguł geograficznych i obserwacji astronomicznych, oprac. K. de Perthées, 1795.

O b o r a

Krów dojnych	25	Buhajów	2
Krów jałowych	10	Owiec	nie masz
Jałówek	19	Świni różnych	14
Wołów	7	Gęsi	25
Cieląt	25	Kokoszy	20
Nieuków	6		

[k. 17 v] Za nabiał pożytku kładziemy od tego bydła nad potrzebę folwarkową – zł 40.

Budunek. – Jest przy tem folwarku dwór, w którym jest gmach[ów] 2. Pierwszy ma w sobie izdeb trzy z kownatami. Piece, okna, stoły, ławy w nich są zupełne. Wtóry ma w sobie izdeb 3, z których jedna czarna. Także piece, ławy, stoły w niem są zupełne. Stodół jest dobrze budowanych trzy, przy nich spichlerz na chowanie zboża. Stajnie i obory przy tem folwarku są wedle potrzeby pobudowane.

Summa prowentów wszystkich tego folwarku zł 624/4, stąd na myto i wychowanie urzędnika i czeladzi folwarkowej defalkujemy³⁹ zł 30.

Summa tedy zostaje się prowentów folwarku grodzickiego zł 594/4.

[k. 18] Wójtostwo bobrowskie do folwarku
grodzickiego należące. Ma w sobie siół 2

Sioło Bobrowka⁴⁰

W tem siele jest włók 52. Z tych wolnych na wójtostwo włók 2, na bednarstwo włoka 1.

³⁹ Defalkować – odejmować.

⁴⁰ Dziś Bobrówka.

Na czynszu osadnym jest włók 11 $\frac{1}{4}$. Z każdej płacą czynszu, za owies i siano po zł 5, czyni zł 56/7/9.

Pociągłych włók 35 $\frac{1}{4}$. Z każdej płacą po gr lit. 30, czyni pol. zł 44/1/16 $\frac{3}{4}$.

Nad to z tychże włók owsa dają po beczek 2, czyni beczek 70 $\frac{1}{2}$, każda po gr 25, czyni zł 58/22/9.

Żarnowego tak z włók czynszowych, jako pociągłych z każdej po lit. gr 10/2, czyni pol. zł 19/22/15 $\frac{3}{4}$.

Pustych jest włók 2 $\frac{1}{2}$. Z każdej dają zł 3, czyni zł 7/15.

Jest tamże morgów ornych 3. Płacą z każdego poddani co je trzymają po gr lit. 3, czyni pol. [gr] 11/4 $\frac{1}{2}$.

Piwowarowie. – Karczmy nie masz w tej wsi, lecz gdy który poddany z tej wsi zważy piwo na wyszynk, powinien dać od waru gr pol. 24, uczyni to do roku zł 4.

Summa wszystkich prowentów tego sioła zł 190/21/1.

[k. 18 v] Sioło Brzozowa

W tem siele jest włók 56, z których wolne są, to jest: gumienne-go⁴¹ 1 włoka, ciesielska włoka 1.

Na czynszu osadnym włók jest 7. [Z] każdej płacą za wszystkie powinności po zł 5, czyni zł 35.

Pociągłych włók jest 42 $\frac{1}{2}$. Z każdej płacą czynszu po gr lit. 30, czyni pol. zł 53/3/13 $\frac{1}{2}$.

Owsa płacą z każdej włoki po 2 beczek, czyni beczek 85, każda po gr 25, czyni zł 70/25.

Żarnowego z każdej włoki tak czynszowych, jako pociągłych po lit. gr 11/2, czyni zł 23/3.

Pustych włók jest 4 $\frac{1}{2}$, które mają być osadzone.

⁴¹ *Gumienny – zarządca gumna w folwarku.*

Jest przy tem siele morgów 11. Z każdego płacą poddani co je trzymają po lit. gr 3, czyni zł 1/11/4 ½.

Do tego jest zaścianek dla wypustu. Płaci od niego wszystka gromada z tego sioła gr lit. 48, czyni pol. zł 2.

Jest tamże ogrodów 10, w których morgów 30. Z każdego morgu płacą poddani po gr lit. 4/4, czyni pol. zł 5/15.

Inszych ogrodów jest 18 tam, ze których na robotę obracają i nic nie płacą.

Pustych jest ogrodów 2.

Młyn. – Jest przy tem siele młyn na rzece Brzozowej. Dają z niego beczek 40 żyta miary młyńskiej, każda po gr 32 pol., czyni zł 42/20.

[k. 19] *S u m m a* wszystkich prowentów z tego sioła czyni zł 233/18.

Wójtostwo jaszwiłowskie

Sioło Jaszwiło⁴²

W tem siele jest włók 60, z których wolnych 8 od wszystkich podatków Pana Rudnickiego wedle przywileju jego, który przed nami na te włóki pokazywał, to jest konsens Króla JM i cesja urzędowa⁴³; na wójta włók 2, na cieślę włóka 1, który powinien ciesielską robotę w dworze odprawować.

Czynszowych jest włók 8 ¾. Płacą z każdej po lit. kop 2, czyni pol. zł 43/22/9.

Pociągłych włók 22 ¾. Z każdej płacą czynszu po gr lit. 20, czyni pol. zł 18/28/13 ½.

⁴² *Dziś Jaświły.*

⁴³ *Jan Rudnicki – szlachcic lubelski pochodzący z Rudnika (zm. przed 1616 r.). MK, sygn. 133, k. 409 v. Był sługą króla Stefana Batorego i znajdował się w jego straży przybocznej. MK, sygn. 123, k. 414–414 v; sygn. 125, s. 410–410 v, 503–504. Uzyskał wspomniane włóki za cesją od Andrzeja Pepowskiego, potwierdzoną przez króla Zygmunta III w Warszawie w dniu 31 VIII 1600 r. ASK, dz. XLVI, sygn. 149, k. 62.*

Owsa z każdej pociągłej włóki po 2 beczek miary targowej, czyni beczek 45 $\frac{1}{2}$, każda po gr 25, czyni pol. zł 37/27/9.

Siana po wozie 1, czyni wozów 22 $\frac{3}{4}$, każdy [k. 19 v] po gr 5 pol., czyni zł 4/22/3 $\frac{1}{2}$.

Żarnowego z każdej włóki tak czynszowej, jako pociągłej po gr lit. 11/2, czyni pol. zł 14/21.

Pustych włók jest na ten czas 17 $\frac{1}{2}$. Mają być osadzone.

Zaścianku jest morgów 3. Płacą z każdego po gr lit. 3, czyni [gr pol.] 11/4 $\frac{1}{2}$.

P i w o w a r o w i e. – Poddani z tego sioła, gdy który z nich piwo na wyszynk zrobi, powinien dać od tego gr pol. 24, czyni zł 4.

S u m m a wszystkich dochodów z sioła Jaszwiła czyni zł 124/13/3 $\frac{1}{2}$.

[k. 20] Sioło Mocieszce⁴⁴

W tem siele jest włók 30, z których na putną służbę⁴⁵ wolnych 2.

Czynszowych włók jest 5. Płacą z każdej za czynsz, owies i siano po zł pol. 5, czyni zł 25.

Pociągłych włók 17. Z każdej płacą czynszu po gr lit. 20, czyni pol. zł 14/5.

Owsa z każdej pociągłej włóki dają po beczek 2, czyni beczek 34, każda po gr 25 pol., czyni zł 28/10.

Siana z włóki pociągłej po wozie 1 dają, czyni wozów 17, każdy po gr 5, czyni zł 2/25.

Żarnowego z włók tak pociągłych, jako i czynszowych płacą po gr lit. 11/2, czyni pol. zł 10/8.

⁴⁴ *Dziś Mocieszce.*

⁴⁵ *Służbę putną wykonywali służkowie putni, zwani też bojarami putnymi. Była to kategoria ludności służebnej, która wykonywała różne posługi dworskie – przede wszystkim nosili listy. Nie mieścili się w klasycznej hierarchii społecznej i plasowali się między drobną szlachtą a chłopstwem. Patrz: Z. Gloger, Encyklopedia staropolska, t. I, Warszawa 1900, s. 188.*

Pustych jest w tem siele włók 6. Mają być osadzone.

Poddani z tej wsi, gdy piwo z nich na wyszynk warzy, dają po gr 24, czyni zł 2.

S u m m a wszystkich prowentów z tego sioła zł 82/18.

[k. 20 v] Sioło Romieyki⁴⁶

W tem siele jest włók 18, z których jest czynszowych włók 5 $\frac{1}{4}$. Płacą z każdej za owies i siano po zł pol. 5, czyni zł 26/7 $\frac{1}{2}$.

Pociągłych włók 5 $\frac{1}{2}$. Z każdej płacą po gr lit. 30, czyni pol. zł 6/26/4 $\frac{1}{2}$.

Z tychże pociągłych [z] włóki każdej owsa beczek 2, czyni beczek 11, każda po gr 25, czyni zł 9/5.

Żarnowego z włók tak czynszowych, jako pociągłych dają z każdej po gr 11/2, czyni pol. zł 5/1.

Siana z włóki pociągłej po wozie 1, czyni wozów 5 $\frac{1}{2}$, każdy po gr 5, czyni [gr] 27/9.

Pustych włók jest w tym siele na ten czas 7 $\frac{1}{4}$. Dają z nich po zł 3, czyni zł 21/22/9.

Jest tam w tym siele pola morgów 11. Z każdego dają najmem po gr lit. 3, czyni pol. zł 1/11/4 $\frac{1}{2}$.

Gdy poddany z tego sioła, który zrobi war piwa na wyszynk, daje od niego gr pol. 24, czyni zł 1.

S u m m a wszystkich prowentów tego sioła zł 72/11.

S u m m a wszystkich prowentów z folwarku grodziskiego i siół jemu przyległych czyni zł 1297/25/4 $\frac{1}{2}$.

⁴⁶ *Dziś Romejki.*

[k. 21] Zabiele folwark do starostwa
knyszynskiego należy

W tem folwarku jest pole trójne – jedno większe, a dwoje pomniejsze porównawszy te pola.

Z posianych beczek żyta 65 nażynają kop, *decima detracta*, 400. Stąd namłacają beczek 320. Na wysiewek beczek 65 wytrąciwszy, przyjdzie spieniężyć beczek 255, każda po gr 40 pol., czyni zł 340.

Jęczmienia z posianych beczek 16 nażynają kop 150, *decima detracta*. Z tego namłacają beczek 30. Na wysiewek beczek wyjąwszy 16, przyjdzie spieniężyć beczek 14, każda po gr 30, czyni zł 14.

Jarego żyta z posianych beczek 3 użynają kop 11. Stąd namłacają beczek 5. Na wysiewek zostawiwszy beczek 3, zostaje spieniężyć beczek 2, każda po gr 36, czyni zł 2/12.

Owsa z posianych beczek 70 użynają kop 200, *decima detracta*. Z tego namłacają beczek 150. Na wysiewek stąd zostawiwszy beczek 70, przyjdzie spieniężyć beczek 80, każda po gr 25, czyni zł 55/20.

Pszenice na tym folwarku nie siewają.

Grochu z posianych beczek 2 nażynają kop 18. [k. 21 v] Z tego namłacają beczek 10. Zostawiwszy zasiewku beczek 2, przyjdzie spieniężyć beczek 8, każda po gr 60 pol., czyni zł 16.

Tatarki z posianych beczek 4 nażynają kop 24, *decima detracta*. Z tego namłacają beczek 10. Zostawiwszy wysiewku beczek 4, przyjdzie spieniężyć beczek 6, każda po gr 30, czyni zł 6.

Siemienia konopnego z posianych beczek $\frac{3}{4}$ namłacają beczek 1 $\frac{1}{2}$. Na wysiewek zostawiwszy beczki $\frac{3}{4}$, przyjdzie spieniężyć beczki $\frac{3}{4}$, za nie przyjdzie [gr] 27.

Siemienia lnianego z posianej beczki 1 namłacają beczki 2. Na wysiewek zostawiwszy beczkę 1, przyjdzie spieniężyć 1, kładąc po gr 60, czyni zł 2.

S i a n a bywa przy tem folwarku brogów 8. Zostawiwszy na wychowanie folwarkowe brogów 3, przyjdzie spieniężyć brogów 5, każdy po zł 5 pol., czyni zł 25.

O b o r a			
Krów dojnych	18	Byczków	3
Cieląt od nich	18	Buhajów	2
Krów jałowych	3	Świni różnych	17
Jałowiczek	6	Prosiąt ^a	12
Wołów	2	Gęsi	20
Nieuków	2	Kokoszy	20

Za nabiał od tego bydła, nad folwarkowe wychowanie, pożytku kładziemy zł 32.

[k. 22] B u d u n e k. – Jest przy tem folwarku budowa. Ma gmachów 2. W pierwszym izdeb^b 2 z piecami, oknami i ławami zupełnemi. W drugim gmachu jest izba biała jedna, druga czarna dla czeladzi folwarkowej. Stodół jest 2, obory i stajnia wedle potrzeby porządnie pobudowane.

S u m m a wszystkich prowentów z folwarku Zabiela czyni zł 504/29, stąd na wychowanie i myto czeladzi folwarkowej defalkujemy zł 15.

S u m m a tedy zostaje wszystkich prowentów tego folwarku zł 489/29.

^a W oryginale forma: prosiad. ^b Dwukrotnie wpisano słowo: izdeb.

[k. 22 v] Wójtostwo do Zabiela. Ma w sobie siół 3

Sioło Zabiele

W tem siele jest włók 46, z których jest wolnych od podatków folwarkowych na osocznictwo^a włók 4, z tych podatek idzie na leśniczego knyszynskiego; na putną służbę 1, która jest na najmie; na gumiennika włoka 1; na wójtostwo 2.

Czynszowych jest włók 4. Z każdej płacą za wszystkie powinności po zł 10, czyni zł 40.

Pociągłych włók jest 27. Z każdej płacą czynszu po gr pol. 40, czyni zł 36.

Owsa z każdej włoki pociągłej beczka 1, czyni beczek 27, każda po gr 25, czyni zł 22/15.

Żarnowe i siano w tym czynszu wyżej napisany już się inkluduje.

Za włokę putną płacą najmem zł 10.

Pustych jest włók 7. Z każdej dają zł 3, czyni zł 21.

Gdy piwo zrobi na wyszynk poddany, daje od waru gr 20, czyni to zł 4/20.

S u m m a wszystkich prowentów z sioła Zabiela [zł] 134/5.

[k. 23] Sioło Jazwicz⁴⁷

W tym siele jest włók 40, z których na ciesielstwo włoka wolna 1.

Na czynszu jest włók 4. Z każdej płacą po zł 10, czyni zł 40.

Pociągłych włók jest 31 ½. Z każdej płacą czynszu po gr pol. 48, czyni zł 42.

Owsa z pociągłej włoki dają po beczek 2, czyni beczek 63, każda po gr 25, czyni zł 52/15.

Pustych włók jest 3 ½. Z każdej płacą zł 3, czyni zł 10/15.

^a W oryginale forma: ososnicztwo.

⁴⁷ *Dziś Jatwież Duża i Jatwież Mała. Według lustracji z 1664 r. wieś ta została rozdzielona na Jaćwiesz Małą i Jaćwiesz Wielką. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 595.*

Młyn. – Przy tem siele jest młyn na rzece Brzozowej, z którego dają żyta beczek 25 miary młyńskiej, każda po gr 32, czyni zł 26/20.

Jest tam przy tem młynie stawek.

S u m m a wszystkich dochodów z sioła Jazwicz zł 171/20.

S u m m a wszystkich prowentów z folwarku zabielskiego i siół jemu przyległych czyni zł 795/24.

[k. 23 v] Dolistow⁴⁸ sioło

W tem siele jest włók 5, które należały do starostwa knyszynskiego, lecz za ustąpieniem prawa swego przez Jaśnie Wielmożnego JM Pana kanclerza i hetmana koronnego, starosty knyszynskiego przyszły te włóki przez wlewk⁴⁹ prawa, który przed nami pokazywał, do posesyjej Piotra Grzymowskiego⁵⁰. Przeto w niniejszą lustracyję pożytków z nich nie kładziemy. Na swym jednak miejscu położemy.

Folwark Boguszewo i jego *crescentia*

Żyta z posianych beczek 60 użynają kop, *decima detracta*, 330. Namłacają z tego beczek 250. Stąd zasiewku beczek 60 wytrąciwszy, przyjdzie spieniężyć beczek 190, każda po gr 40, czyni zł 253/10.

Ję c z m i e n i a z posianych beczek 14 użynają kop 130, *decima detracta*. Namłacają z tego beczek 70. Zostawiwszy wysiewku beczek 14, przyjdzie spieniężyć beczek 56, każda po gr 30, czyni zł 56.

⁴⁸ Dziś Dolistowo Stare i Dolistowo Nowe.

⁴⁹ W znaczeniu – cesja.

⁵⁰ Piotr Grzymowski – syn Krzysztofa i Doroty Rostkówny. Krzysztof wraz z żoną dostał ten grunt w dożywotnią dzierżawę od króla Stefana Batorego 1 VI 1579 r. w podzięce za wieloletnią służbę kuchmistrzowską u Zygmunta Augusta i Jana Zamoyskiego. MK, sygn. 119, k. 151–152. Dzierżawę tych 5 włók w Dolistowie Krzysztof Grzymowski scedował na swego syna Piotra za zgodą króla Zygmunta III, wydaną w Warszawie 14 III 1601 r. ASK, dz. XLVI, sygn. 149, k. 69 v–70.

Pszenice z posianych beczek 2 użynają kop 12. Z tego namłacają beczek 6. Zostawiwszy wysiewku beczek 2, przyjdzie spieniężyć beczek 4, każda po gr 75, czyni zł 10.

[k. 24] Owsa z posianych beczek 43 użynają kop 200. Z tego namłacają beczek 115. Zostawiwszy wysiewku beczek 43, przyjdzie spieniężyć beczek 72, każda po gr 25, czyni zł 60.

Grochu z posianych beczek 5 użynają kop, *decima detracta*, 50. Z tego namłacają beczek 15. Zostawiwszy zasiewku beczek 5, przyjdzie spieniężyć beczek 10, każda po gr 60, czyni zł 20.

Tatarki z posianych beczek 3 użynają kop, *decima detracta*, kop 18. Z tego namłacają beczek 6. Zostawiwszy wysiewku beczek 3, przyjdzie spieniężyć beczek 3, każda po gr 30, czyni zł 3.

Siemienia lnianego z posianych beczek 1 namłacają beczek 2. Zostawiwszy wysiewku beczek 1, przyjdzie spieniężyć beczek 1 po gr 60, czyni zł 2.

Siemienia konopnego z posianych beczek $\frac{3}{4}$, namłacają z tego beczek $1\frac{1}{2}$. Zostawiwszy wysiewku beczki $\frac{3}{4}$, przyjdzie spieniężyć $\frac{3}{4}$, beczka po gr 36, czyni [gr] 27.

Siana nad wychowanie folwarkowe, na przedaj nic nie bywa w tym folwarku.

Obora

Krów dojnych	15	Byczków	6
Cieląt od nich	15	Buhajów	1
Krów jałowych	8	Świni różnych	45
Jałoweczek ^a	4	Gęsi	30
Nieuków	16	Kokoszy	20
Wołków	3		

^a Woryginale forma: jalomezek.

Za nabiał kładziemy pożytku od tego bydła nad folwarkową [k. 24 v] potrzebę do roku – zł 24.

Budunek. – Przy tem folwarku jest budowania izdeb 2. Jedna biała, w której piec, stół, okna zupełne; a druga czarna dobrze zawarta. Do tego stodoła jedna, piwnica, obory, stajnie dobrze i porządnie pobudowane.

Summa wszystkich prowentów z folwarku boguszowskiego czyni zł 429/7, stąd na wychowanie i myto czeladzi folwarkowej defalkujemy zł 15.

Summa wszystkich prowentów zostaje tego folwarku zł 414/7.

[k. 25] Wójtostwo do folwarku boguszowskiego,
w którym siół 6

Sioło Trzciane⁵¹

W tem siele jest włók 30, z których na wójtostwo jest włók 2 wolnych; Pana Niewierowskiego⁵² na służbę wojenną włók 8, na które przed

⁵¹ *Dziś Trzcianne. Była to część tej wsi. Jej druga część należała do leśnictwa tykocińskiego. Patrz: Lustracje województwa podlaskiego, s. 75.*

⁵² *Feliks Niewierowski vel Niewiarowski – rotmistrz królewski, dziedzic na Niewierowie (dziś Niewiarowo) i Nowosiólkach w ziemi bielskiej. Był synem Walentego (kornika bielskiego i porucznika na zamku tykocińskim), a wnukiem Leonarda Niewierowskiego (wójta boguszewskiego). AGAD, Metryka Litewska, sygn. 216, k. 14–17; Kapicjana, sygn. 32, s. 43–45; MK, sygn. 114, k. 138; ZZG, sygn. 11, s. 134; sygn. 15, s. 114, 121; sygn. 19, s. 45; I. Kapica Milewski, Herbarz, Kraków 1870, s. 298–299; J. Maroszek, A. Studniarek, Szkic historyczny miasta i gminy Mońki w 40-tą rocznicę uzyskania praw miejskich 1965–2005, Mońki 2005, s. 55. W 1571 r. w inwentarzu majątności goniądzkiej odnotowano, że Walenty Niewierowski, miał „wolnych na bojarstwo 8” włók za prawem nadanym od Stanisława Dowojny. Dzieje Goniądza..., s. 177. W lustracji z 1664 r. zaś wspomniano, że Walenty Niewierowski uzyskał w Trzciannym 9 włók dziedzicznych od Anny Kiszki z Radziwiłłów na podstawie aktu z dnia 2 II 1569 r. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 597.*

nami prawa nie pokazował; plebańskich włók 2 wolnych; szpitalna włóka 1; Sieklickiego⁵³ za daniną Pana Dowojny⁵⁴ wolna włóka 1⁵⁵.

Na czynszu jest włók 7 ½. Z każdej dają za wszystkie powinności po zł 5, czyni zł 37/15.

Pociągłych włók jest 6 ½. Z każdej dają po gr lit. 46/8, czyni pol. zł 12/20/4 ½.

Dawano z tych włók pociągłych po solance jednej żyta, lecz że to wójtostwo należało przedtem do starostwa goniądzkiego, z tychże przyczyn, które są pomienione przy folwarku goniądzkiem, nie szacujemy tego żyta w pożytek doroczny.

Jest tamże zaścianku morgów 10. Z tego wszystkiego płacą zł 2 pol., czyni zł 2.

⁵³ Aleksander Sieklicki vel Sieklucki – najmłodszy syn Macieja Siekluckiego (namiestnika raj-grodzkiego) i brat Wojciecha (podkomorzego drohickiego i starosty brańskiego), dziedzic na Szelistówce [dziś Solistówka], Smogorówce [dziś Smogorówka Goniądzka i Smogorówka Dolistowska] i Łabętniku. Maciej Sieklucki w 1547 r. wziął ślub z Heleną Zielepuszanką – wdową po Leonardzie Niewierowskim wójcie boguszewskim. W tym też roku został wójtem boguszewsko-trzciańskim z ramienia Stanisława Dowojno i Petroneli z Radziwiłłów – właścicieli dóbr goniądzkich. Sieklucki został uposażony m.in. 4 włókami w Boguszewie. W 1567 r. Anna z Radziwiłłów Kiszczyna (siostra Petroneli z Radziwiłłów) potwierdziła Maciejowi Siekluckiemu dziedziczość wójtostwa. W dokumencie zagwarantowano, że po śmierci Macieja wójtostwo zostanie jego syn Wojciech. Maciej Sieklucki zmarł przed rokiem 1575. Kapijana, sygn. 32, s. 43–45, 63–68, 293–297; ZZG, sygn. 1, s. 329; sygn. 53, s. 5, 17; sygn. 55, s. 106–107, 191–192, 246; J. Maroszek, A. Studniarek, Szkic historyczny miasta i gminy Mońki..., s. 55–58. Maciej Sieklucki w swoim testamencie zapisał „wszystko budowanie we wsi Boguszewie za rzeką pod Goniądzem” swojemu synowi Wojciechowi, zaś jego bracia Mikołaj i Aleksander, a także druga żona Dorota Wlewska dziedziczyli w innych wsiach należących do Siekluckiego. MK, sygn. 115, k. 230–231 v. W 1571 r. Maciej Sieklucki przekazał również 1 włókę w Trzciannym Wojciechowi. Kapijana, sygn. 32, s. 279–284. Wojciech Sieklucki zmarł bezpotomnie w 1596 r. MK, sygn. 130, k. 206 v–208 v; NAHB, sygn. 14, k. 265; Urzędnicy podlascy XIV–XVIII w., s. 64, 79. Spadek po nim objął jego młodszy brat Aleksander, którego w zapiskach sądowych określono jako: „fratrem et successorem legitimum generosi olim Alberti Sieklucki”. NAHB, sygn. 14, k. 406 v.

⁵⁴ Stanisław Dowojno – od 1542 r. wojewoda połocki (zm. 1573 r.). Jego pierwszą żoną była Petronela z Radziwiłłów (zm. 1564 r.), córka Jana Radziwiłła i dziedziczka m.in. dóbr goniądzkich. Patrz: R. Mieniecki, Stanisław Dowojno, [w:] PSB, t. V, Kraków 1946, s. 358–359; idem, Stanisław Dowojno wojewoda połocki, „Ateneum Wileńskie” 1937, R. XII, s. 405–481.

⁵⁵ Patrz przyp. 53. Kapijana, sygn. 32, s. 63–67.

Pustych włók jest 2, z których nic nie płacą, więcej tylko po zł 3, czyni zł 6.

S u m m a wszystkich prowentów tego sioła zł 58/5/4 ½.

[k. 25 v] Sioło Uzibole ^a*alias* Zubole^{a56}

W tem siele jest włók 13, z których na osocznictwo^b jest włóka wolna 1, na szpital także jest wolna włóka 1, plebańskich włók wolnych 2.

Czynszowych włók 2. Z każdej dają po zł 5, czyni zł 10.

Pociągłych włók 6 ¾. Z każdej dają po gr lit. 46/8, czyni pol. zł 13/4/15 ¾.

Pustych włók ¼, z której nic nie dają, więcej tylko gr 22/9 – [gr] 22/9.

Jest tamże zaścianku włók 2. Z tego nic nie dają.

S u m m a wszystkich prowentów tego sioła zł 23/27/6¾.

Sioło Zalesie

W tem siele jest włók 5 ½, z których na putną służbę bojarską wolnych włók ½.

Czynszowych jest włók 2 ¾. Z każdej dają po zł 5, czyni zł 13/22/9.

[k. 26] Pociągłych włók jest 2 ¼. Z każdej dają po gr lit. 46/8, czyni pol. zł 4/11/6.

S u m m a prowentów tego sioła zł 18/3/15.

Sioło Boguszewo

W tem siele jest włók 35 ½. Na służbie szlacheckiej za daniną Pana Dowojny wolnych jest włók 5, Pana Sieklickiego włók wolnych 3, popu ruskiego włók 2 wolnych.

Czynszowych jest włók 9 ½. Z każdej dają po zł 5, czyni zł 47/15.

^{a-a} *Tekst napisany inną ręką.* ^b *W oryginalnej formie: osocznictwo.*

⁵⁶ *Dziś Zubole.*

Pociągłych włók jest 16. Z każdej dają po gr lit. 46/8, czyni pol. zł 31/6.

S u m m a wszystkich prowentów tego sioła zł 78/21.

[k. 26 v] Sioło Zaprudzie⁵⁷

W tem siele była niekiedy włoka jedna, ale teraz o tej włóce nie wiedzą, ani jej używają.

Sioło Krasowo⁵⁸

W tem siele jest włók 7, z których jest na ciesielstwo wolnego włoki ½. Czysznowych jest włók 5 ½. Z każdej dają za wszystkie powinności po zł 5, czyni zł 27/15.

Pociągłych jest włók 1 ½. Z każdej dają po gr lit. 46/8, czyni pol. zł 2/27/13 ½.

S u m m a wszystkich prowentów tego sioła zł 30/12/13 ½.

Sioło Gnicze⁵⁹

W tem siele jest włók 1 ½, które są pociągłe. Dają z każdej po gr lit. 46/8, czyni pol. zł 2/27/13 ½.

Kapczyzna⁶⁰ z tego wójtostwa od robienia piwa czyni zł 1/25.

[k. 27] Młynny. – Młynów jest w tem wójtostwie 2, z których dają żyta beczek 24 miary młyńskiej, każda po gr 32, czyni zł 25/18.

S u m m a wszystkich prowentów tego sioła zł 30/10/13 ½.

⁵⁷ Wieś niezidentyfikowana.

⁵⁸ Wieś niezidentyfikowana, najprawdopodobniej zanikła w późniejszym czasie. W lustracji z 1664 r. – Kraszewo. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 597.

⁵⁹ Miejscowość niezidentyfikowana. Leżała nad rzeką Nereślą. W 1576 r. zapisano ją jako Gyruze, zaś w latach 1571, 1616 i 1664 Gińcze. ASK, dz. XLVI, sygn. 149, k. 66; MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 595; Lustracje województwa podlaskiego, s. 75; A. Jabłonowski, Podlasie, s. 177.

⁶⁰ Kapczyzna, kapszczyzna lub kapizna – opłata od warzenia trunków alkoholowych.

Summa wszystkich prowentów folwarku boguszowskiego i siół jemu przyległych czyni zł 653/27/17 $\frac{1}{4}$.

[k. 27 v] Folwark Dobrzniew
i sióła do niego należące

Wysiewek tego folwarku

Żyta z posianych beczek 120 użyna się kop 800, *decima detracta*. Namłacają z tego korców^a 430. Zostawiwszy wysiewku beczek 120, przyjdzie spieniężyć beczek 310, każda po gr 40, czyni zł 413/10.

Pszenice z posianych beczek 10 ozimej użynają kop 80, *decima detracta*. Namłacają z tego beczek 40. Zostawiwszy wysiewku beczek 10, przyjdzie spieniężyć beczek 30 po gr 75, czyni zł 75.

Pszenice jarej z posianych beczek 3 użynają kop 24, *decima detracta*. Z tego namłacają beczek 10. Zostawiwszy wysiewku beczek 3, przyjdzie spieniężyć beczek 7 po gr 60, czyni zł 14.

Jęczmienia z posianych beczek 30 użynają kop 350, *decima detracta*. Namłacają z tego beczek 280. Zostawiwszy wysiewku beczek 30, przyjdzie spieniężyć 250, każda po gr 30, czyni zł 250.

Owsa z posianych beczek 100 użynają kop 350, *decima detracta*. Namłacają z tego beczek 310. Zostawiwszy wysiewku beczek 100, przyjdzie spieniężyć beczek 210, każda po gr 25, czyni zł 175.

Tatarki z posianych beczek 14 użynają kop 61, *decima detracta*. Namłacają z tego beczek 24. Zostawiwszy wy[k. 28]siewku beczek 14, przyjdzie spieniężyć beczek 10 po gr 30, czyni zł 10.

Grochu z posianych beczek 3 użynają kop 21. Z tego namłacają beczek 8. Zostawiwszy wysiewku beczek 3, przyjdzie spieniężyć beczek 5 po gr 60, czyni zł 10.

^a Błąd pisarza. Powinno być beczek.

Siemienia lnianego z posianych beczek 1, z tego wszystkiego co się urodziło namłacają beczek 2. Zostawiwszy wysiewku beczkę 1, przyjdzie spieniężyć 1 po gr 60, czyni zł 2.

Siemienia konopnego z posianych beczek 1 uradza się wszystkiego beczek 2. Zostawiwszy wysiewku beczek 1, przyjdzie spieniężyć beczkę 1 po gr 36, czyni zł 1/6.

Siana w tym folwarku zgromadzają brogów 12. Zostawiwszy na wychowanie folwarkowe brogów 4, przyjdzie spieniężyć brogów 8 po zł 5, czyni zł 40.

Młyn. – Młyn jest pod tem folwarkiem o kołach 2. Dają z niegoarendą żyta beczek 30, każda po gr 32, czyni zł 32.

Słodu do tego beczek 10, każda po gr 32, czyni zł 10/20.

Obora

Krów dojnych	16	Cieląt od nich	16
Krów jałowych	8	Świni	12
Jałowiczek	8	Podświnków	12
Wołów	6	Kiernozów ⁶¹	2
Buhajów	2	Prosiąt	13
Gęsi	30	Kokoszy	20

Za nabiał od tego bydła nad wychowanie folwarkowe przychodzi zł 22.

[k. 28 v] Budunek w tym folwarku. – Jest przy tem folwarku budunku gmach jeden, w którym izba jedna biała z kownatą, z piecem, okn[am]i zupełnemi, stołem i ławami. Przeciwno niej jest izba czarna z kownatą porządnie zawarta. W bok tego gmachu jest izdebka niewielka, w której piec, okna, ławy zupełne. Są insze gmachy pomniejsze, które bardzo spustoszały. Przy nich jest kuchnia. Do tego izdebka urzędnicza

⁶¹ Kiernoz – samiec świni domowej (knur).

porządnie zawarta. Stodoła jest wielka jedna nowo i porządnie zbudowana, stajnia, obora wedle potrzeby.

S u m m a wszystkich prowentów z folwarku dobrzyniowskiego czyni zł 1055/6, stąd na myto urzędnika i czeladzi folwarkowej defalkujemy zł 30.

S u m m a tedy zostaje prowentów folwarku tego zł 1025/6.

[k. 29] Wójtostwo dobrzyniewskie. Ma siół 5

Sioło Dobrzyniow⁶²

Jest w tym siele włók 36, z których włók 1 $\frac{1}{4}$ na wójta wolna od podatków.

Na czynszu jest włók osadnych 12 $\frac{3}{4}$. Z każdej dają czynszu, do tego za owies i siano kop lit. 1/25, czyni pol. zł 45/28/2 $\frac{1}{4}$.

Pociągłych włók jest 22. Z każdej płacą czynszu po gr lit. 20, czyni pol. zł 18/10.

Owsa z tychże pociągłych włók dają po beczek 2, czyni beczek 44, każda po gr 25, czyni zł 36/20.

Względem siana woza jednego, dają z włóki pociągłej gr lit. 5, czyni pol. zł 4/17/9.

Żarnowego tak czynszowych, jako pociągłych włók dają po gr lit. 10, czyni pol. zł 14/14/6 $\frac{3}{4}$.

S u m m a wszystkich prowentów z tego sioła zł 120.

[k. 29 v] Sioło Gniła

W tej wsi jest włók 20. Wszystkie są na czynszu osadnym. Dają z każdej czynszu po kopie lit. 1, czyni pol. zł 50.

⁶² *Dziś Dobrzyniewo Duże, Dobrzyniewo Kościelne, Dobrzyniewo Fabryczne. W ilustracji z 1664 r. – Dobrzyniewo. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 595.*

Owsa dają z każdej włóki po beczek 2, czyni beczek 40, każda po gr 25, czyni zł 33/10.

Względem woza siana, dają z włóki po gr lit. 5, czyni pol. zł 4/5.

Jest tamże morgów 38. Z każdego dają po gr lit. 3, czyni pol. zł 4/22/9.

S u m m a wszystkich prowentów zł 92/7/9.

Sioło Pogorzałka⁶³

W tym siele jest włók 40, z których do leśnictwa knyszynskiego włók 11 przyłączonych.

Czynszowych jest włók 15. Z każdej dają czynszu po zł 5, czyni zł 75.

Pociągłych włók jest 8 $\frac{3}{4}$. Z każdej płacąc czynszu po gr lit. 20, czyni pol. zł 7/8/13 $\frac{1}{2}$.

Owsa z pociągłych włók dają z każdej po beczek 2, czyni beczek 17 $\frac{1}{2}$, każda po gr 25, czyni zł 14/17/9.

[k. 30] Za wóz siana dają z pociągłej włóki po gr lit. 5, czyni pol. zł 1/24/12 $\frac{1}{2}$.

Żarnowego tak z czynszowych, jako z pociągłych włók dają po gr lit. 10, czyni pol. zł 9/26/15 $\frac{3}{4}$.

Pustych jest włók 5 $\frac{1}{4}$. Dają z każdej najmem *per* zł 3, czyni zł 15/22/9.

S u m m a wszystkich prowentów z sioła Pogorzałka zł 124/10/5 $\frac{3}{4}$.

Sioło Ribaki⁶⁴

W tem siele jest włók 4 czynszowych. Z każdej dają za wszystkie powinności po kopie lit. 1/10, czyni pol. zł 11/20.

⁶³ *Dziś Pogorzałki.*

⁶⁴ *Dziś Rybaki.*

Do tego do łowienia ryb powinni iść.

S u m m a prowentów z sioła tego zł 11/20.

[k. 30 v] Sioło Kozopatry⁶⁵

W tem siele jest włók 44, z których jest pustych włók 31, które że są barzo piaskowate dają z nich z każdej *per* zł 1/15 czynszu, czyni zł 36/15.

Czynszowych jest włók 13. Dają z każdej czynszu i za insze powinności kop lit. 1/10, czyni pol. zł 37/27/9.

K a p c z y z n a z tego wójtostwa czyni zł 15.

S u m m a wszystkich dochodów z tego sioła zł 89/12/9.

Wójtostwo lietniczkie

Sioło Letniki

W tym siele jest włók 60, z których na gumienego wolna włóka 1.

Na czynszu osadnym jest włók $4\frac{1}{2}/\frac{3}{4}/\frac{1}{8}$ ⁶⁶. Z każdej płacą za wszystkie powinności zł 5, czyni zł 26/26/4 $\frac{1}{2}$.

Na służbie pociągłej jest włók $35\frac{1}{4}/\frac{1}{8}$ ⁶⁷. Płacą z każdej włóki po gr lit. 30, czyni pol. zł 44/7/14 $\frac{3}{4}$.

Owsa z każdej włóki pociągłej dają po beczek 2, czyni beczek $70\frac{1}{2}/\frac{1}{4}$ ⁶⁸, każda po gr 25, czyni zł 58/28/15.

[k. 31] Za wóz siana z włóki pociągłej dają po gr lit. 5, czyni pol. zł 7/11/2.

Żarnowego z włóki pociągłej dają po gr lit. 10, czyni pol. zł 14/23/10.

⁶⁵ *Dziś Kozinice. W lustracji z 1664 r. – Kozieniec alias Kozopatry. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 596. W 1561 r. wieś nazwano Patrzykozy. W. Chomętowski, Materiały do dziejów rolnictwa, Warszawa 1876, s. 275.*

⁶⁶ *W znaczeniu – 4 $\frac{1}{2}$ włóki, $\frac{3}{4}$ morgi, $\frac{1}{8}$ pręta.*

⁶⁷ *W znaczeniu – 35 włók i $\frac{3}{8}$ morgi.*

⁶⁸ *W znaczeniu – 70 $\frac{1}{2}$ beczki i $\frac{1}{4}$ korca.*

Pustych jest włók 18 $\frac{1}{4}$. Z tych każdej arendą dają *per* zł 3, czyni zł 54/22/9.

S u m m a wszystkich prowentów z tego sioła zł 206/29/18 $\frac{3}{4}$ ^a.

Sioło Krinica⁶⁹

W tem siele jest włók 12, z których na wójtostwo włoka wolna 1.

Czynszowa jest włoka 1. Płacą z niej za wszystkie powinności zł 5 – zł 5.

Pociągłych włók jest 10. Z każdej dają [z] żarnowem po gr lit. 30, czyni pol. zł 12/15.

Owsa z włoki pociągłej dają z każdej po beczek 2, czyni beczek 20, każda po gr 25, czyni zł 16/20.

Za wóz siana jeden z włoki pociągłej dają po gr lit. 5, czyni pol. zł 2/2/9.

Zaścianku morgów 12. Z tego dają zł 2/15 – zł 2/15.

[k. 31 v] *S u m m a* prowentów z sioła Krinice czyni zł 38/22/9.

Sioło Odrubniki

W tem siele jest włók 10, z których na służbę putną jest włók 6 wolnych od podatków.

Czynszowych jest włók 4. Z każdej dają za wszystkie powinności po lit. kopie 1/50, czyni pol. zł 18/10.

Zaścianku^b jest morgów tamże 10. Z tego płacą kopę lit. 1/40, czyni pol. zł 4/5.

S u m m a wszystkich dochodów z sioła Odrubnikow zł 22/15.

^a W oryginale: 206/29/18/ $\frac{3}{4}$. ^b W oryginale forma: zaściangu.
⁶⁹ Dziś Krynice.

[k. 32] Sioło Kulikowka⁷⁰

W tem siele jest włók 20, z których na wójtostwo włoka wolna 1.

Czynszowych jest włók 14 ½. Z każdej płacą za wszystkie powinności po kopie lit. 1/10, czyni pol. zł 42/8/13 ½.

Pustych jest włók 4 ½. Z każdej dają arendą, że grunt jest niezbyt niedobry, *per* zł 2, czyni zł 9.

K a p c z y z n y z tego wójtostwa dostawa się zł 15.

S u m m a wszystkich prowentów z tego sioła zł 66/8/13 ½.

S u m m a wszystkich prowentów z folwarku dobrzyniewskiego i z sioł jemu należących zł 1797/12/ [..]^a⅛.

[k. 32 v] Kalinowka⁷¹

Kalinowka, Stara Wola⁷², Jaszionowka⁷³, Słomianka i Choboty⁷⁴ – wsi na gruncie starostwa knyszynskiego zasadzone, lecz je teraz trzymają Panowie Kurzenieccy⁷⁵ mając je sobie za dziedziczne i podzielili się jemi

^a Dwie zamazane liczby.

⁷⁰ Dziś Kulikówka.

⁷¹ Dziś Kalinówka Królewska. W 1576 r. Kalinówka należała do starostwa goniądzkiego, do wójtostwa szpakowskiego. *Lustracje województwa podlaskiego*, s. 79.

⁷² Dziś Starowola.

⁷³ Dziś Jasionówka.

⁷⁴ Dziś Chobotki.

⁷⁵ Synowie Jerzego Kurzenieckiego (zm. po 1594 r.) – Jan, Marcin, Jerzy, Olbracht. Miał również córki: Annę, Zofię, Elżbietę i Krystynę. ZZG, sygn. 17, s. 1074; sygn. 55, s. 1103; Boniecki, t. XIII, s. 267. Kalinówka i Jasionówka były w rodzinie Kurzenieckich już za Iwana Michałowicza Kurzenieckiego (zm. 1543 lub 1544 r.), który ok. 1519 r. otrzymał od Mikołaja Radziwiłła wójtostwo kalinowskie. J. Maroszek, *Wasilków – miasto renesansowej harmonii*, [w:] *Wasilków. Miasto renesansowej harmonii 1566–2006*, red. idem, Wasilków 2006, s. 29; J. Wiśniewski, *Kurzeniecki Iwan Michałowicz*, [w:] *PSB*, t. XVI, Wrocław–Warszawa–Kraków 1971, s. 295–296. Patrz: W. Pocięcha, *Królowa Bona*, t. III, Poznań 1958, s. 160.

po ojcu swem⁷⁶ i takową nam sprawę dano o tych wsiach, iż Kalinowka, którą przed tym zwano i teraz jeszcze zowią Wojtowcami⁷⁷ (bo są in[n]e dwie – jedna królewska, a druga wójtowska – Kalinowki), była na wójtostwo i sto kop lit. *summy* na niej miało być zapisanych, do której Kalinowki Pan Chwalczewski⁷⁸, starosta na on czas knyszynski, Panu Kurzenieckiemu⁷⁹, gdy jego córkę pojmował⁸⁰, Starą Wolę przyłączył. A Jasionowka, Słomianka i Choboty przed tym jeszcze były rozkopane. I tak to ludzie przed nami twierdzili^a, iż to wszystko królew[sz]czyzna, o czym wzięwszy wiadomość, posyłałiśmy do Panów Kurzenieckich, jeśli by chcieli dopuścić lustracyjej na te dobra albo nie. Na co od nich żadnego responsu nie było.

^a W oryginale forma: czwierzdzili.

⁷⁶ Jerzy Kurzeniecki (zm. po 1594 r.) – syn Iwana Michałowicza starosty pińskiego. Był dworzaninem królewskim i bliskim współpracownikiem Jana Zamoyskiego na Podlasiu. *Archiwum Jana Zamoyskiego*, t. I, dok. 39–40, 44, 46; J. Wiśniewski, *Kurzeniecki Iwan Michałowicz...*, s. 295–296.

⁷⁷ *Dziś Wójtowce i Kalinówka Kościelna.*

⁷⁸ Piotr Chwalczewski – zarządca i sprawca zamków i dworów Wielkiego Księstwa Litewskiego, od 1555 r. podkomorzy kaliski, w 1566 r. kasztelan biechowski, starosta zabielski i knyszynski w latach 1553–1564. Zmarł najprawdopodobniej w 1566 r. *Akta albo sprawy sądów miasta knyszynskiego 1553–1580*, oprac. J. Maroszek, Białystok 1999, dok. 23; W. Pociecha, *Chwalczewski Piotr*, [w:] PSB, t. IV, Kraków 1938, s. 2–3.

⁷⁹ Jerzemu Kurzenieckiemu.

⁸⁰ Anna Chwalczewska – córka Piotra Chwalczewskiego. Wzięła ślub z Jerzym Kurzenieckim. Piotr Chwalczewski nielegalnie dał jej jako posag wspomniane powyżej wsi, które należały pierwotnie do starostwa knyszynskiego. ZZG, sygn. 55, s. 1103.

Miasto Goniądz⁸¹

W gruncie miasta tego jest włók wszystkich 132, z których jest wolnych wójtowskich włók 5, szpitalnych 4, Stołuckiego⁸² 3, na organistę kościelnego włók 1, legwójtowskich⁸³ włók ½, jest pole w okrąg na młynarzów 2, którego jest włók 1 ½.

Zostaje popłatnych włók 117, z których dają wedle przywileju⁸⁴ i erekcyjnej swojej po gr lit. 38, czyni pol. zł 185/7/9.

Owsa do tego dają z każdej włóki wedle tegoż przywileju swego po 2 solankach, które czynią owsa beczek 1 miary targowej, uczyni beczek 117, każda po gr 25, czyni zł 98/15.

⁸¹ Goniądz otrzymał prawo magdeburskie 15 II 1547 r. z rąk Stanisława Dowojno i jego żony Petroneli z Radziwiłłów. MK, Księgi Kancelarskie, sygn. 27, s. 517–524; Kopicjana, sygn. 54, s. 399–439; *Dzieje Goniądza...*, s. 129–131.

⁸² Nie posiadamy żadnych szczegółowych informacji o członkach rodziny Stołuckich. W 1568 r. włóki te zostały przekazane przez Annę z Radziwiłłów Kiszczynę Krzysztofowi Zembrowskiemu, jego żonie i potomkom, tak samo jak 1 włóka w Hornostajach. Anna Kiszczyna pozostawiła możliwość wykupu tych włók za 400 zł. Rejestr poborowy z 1591 r. podaje, że grunty te należały już do Stołuckich. Ci zaś przekazali włóki w Goniądzu między 1602 a 1611 r. Abrahamowi Biedrzyckiemu. W 1616 r. włóki te dzierżył Kasper Rawa za cesją od Biedrzyckiego, na co zgodził się król Zygmunt III 16 VIII 1611 r. ASK, dz. XLVI, sygn. 149, k. 76; Kopicjana, sygn. 32, s. 546–550; sygn. 42, s. 452–453; sygn. 43, s. 202–205; ZZG, sygn. 39, s. 9–10; A. Jabłonowski, *Podlasie*, s. 156; J.M. Szczerbka, *Jurydyki i libertacje królewskich miast podlaskich do połowy XVII w.*, „*Studia Podlaskie*” 1990, t. I, s. 19. W lustracji z 1664 r. zapisano: „P. Stołuckiego, a teraz P. Rawy”. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 598. Stołuccy pochodzili najprawdopodobniej z bliżej niezidentyfikowanej wsi Stołuszcze w ziemi bielskiej, w której w latach 70. XVII w. dział ziemi posiadała także rodzina Rawa – zapewne od Stołuckich. CPAHL, dz. 23, k. 38, 73 v, 78 v. Możliwe również, że chodzi o rodzinę Stołuskich związanych z parafią knyszyńską i kalinowską. Marcin Stołuski w latach 70. XVI w. był plebanem tych parafii, zaś w latach 80. XVI w. występuje również Wawrzyniec Stołuski – być może administrator dóbr kościelnych. Patrz: Ł. Gołaszewski, *op. cit.*, s. 96–97.

⁸³ W znaczeniu – landwójtowskich.

⁸⁴ Patrz przyp. 81.

Jest przy tem mieście włók okolnych⁸⁵ 45, z których płacą czynszu po gr lit. 38, czyni pol. zł 71/7/9.

Z tych włók od owsa dla złego gruntu wolnych jest 16. Włók 4 płacą po 1 solance owsa, czyni beczek 2, każda po gr 25, czyni zł 1/20.

Włók 25 dają owsa po 2 solankach, czyni beczek 25, każda po gr 25, czyni zł 20/25.

G r o d o w e . – Z włók wszystkich wyżej opisanych tak mie[j]skich, jako okolnych, których jest wszystkich 162 dają ciż [k. 33 v] mieszczanie z każdej włóki po gr lit. 3, czyni pol. zł 20/7/9.

D o m y m i e [j] s k i e . – Mieszczanie, którzy roli nie mają, ale tylko gołe domy, ci płacą od domu każdego po lit. gr 1. Takowych domów jest 286, czyni pol. zł 11/27/9.

P r ę t y o g r o d n e . – Prętów w ogrodziech mie[j]skich jest wszystkich 2512, z każdego dają po 1 białemu lit., czyni pol. zł 10/14.

M o r g i . – Morgów jest wszystkich w mieście 136. Dają z każdego po gr lit. 3, czyni zł pol. 17.

Przy tem jest plebańskich morgów 4/26, które są wolne od wszystkich podatków.

W Białosukniach jest okolny grunt, który zowią Dolidowczizną. Z tego płacą do roku zł pol. 10/17/9.

Jest tamże ogrodów 2. Z każdego dają po gr lit. 3, czyni pol. [gr] 7/9.

R y b a c y . – Dają rybacy od wolnego łowienia ryb na rzece goniądzkiej⁸⁶arendą zł pol. 24 – zł 24.

R z e ź n i c y . – Dają rzeźnicy za łopatki wszelakich bydeł zł 28.

[k. 34] S z e w c y . – Szewcy dają czynszu zł 4/16.

⁸⁵ *Włóki okolne – włóki należące do przedmieść.*

⁸⁶ *Chodzi o Biebrzę w okolicy Goniądza.*

Młyny i targowe. – Jest przy mieście Goniądzu młynów 6, z których dająarendę. Do tego z grobelnego, podużnego, przewozu, zapustowego⁸⁷, cechowego⁸⁸ zł 345.

Kościół. – Ks. mansionarze z Goniądza produkowali przed nami fundusz swój od sławnej pamięci Pana Stanisława Dowojny wojewody połockiego i Petroneli Radziwiłłówny⁸⁹ małżonki jego, którzy to małżonkowie fundowali na ten kościół czynsze pewne i inne dochody z folwarków do Goniądza należących⁹⁰, prosząc żeby jem to wszystko wydawano według tegoż fundusza, których my odesłali z tym wszystkim do Króla JM. Jednak dają jem teraz z czynszów mie[j]skich na każdy rok zł 48.

Summa wszystkich dochodów z miasta Goniądza zł 849/15, stąd wytrąciwszy czynsz ks. mansjonarzom kościoła goniądzkiego zł 40.

[k. 34 v] *Summa* tedy zostaje prowentów z miasta Goniądza zł 809/15.

⁸⁷ Nieznana bliżej opłata.

⁸⁸ Cechowe – podatek wnoszony przez cech.

⁸⁹ Petronela Dowojno z Radziwiłłów – córka podczaszego litewskiego Jana Radziwiłła i Anny z Kostewiczów, żona wojewody połockiego Stanisława Dowojno. Po ojcu odziedziczyła m.in. dobra goniądzkie. Zmarła w 1564 r. w niewoli moskiewskiej, do której dostała się wraz z mężem w 1563 r.

⁹⁰ Dokument nieznany. Możliwe, że nastąpiła tu pomyłka i chodziło o pierwotny dokument fundacyjny, wystawiony przez Mikołaja Radziwiłła 2 VII 1521 r. Patrz: *Dzieje Goniądza...*, s. 125–128. Przywilej Mikołaja Radziwiłła został pokazany lustratorom w 1616 r. ASK, dz. XLVI, sygn. 149, k. 78 v–79. Rzekomego dokumentu nie znali także lustratorzy wizytujący parafię goniądzką w 1782 r. Archiwum Państwowe w Białymstoku, Kamera Wojny i Domen, sygn. 3141.

[k. 35] Folwark blisko miasta Goniądza, który zowią
Wielkiem Dworcem Goniądzkiem⁹¹

Urodzaj tego folwarku

Żyta z posianych beczek 170 uradza się kop 700, *decima detracta*. Z tego namłacają beczek 550. Wysiewku stąd wytrąciwszy beczek 170, przyjdzie spieniężyć beczek 380, każda po gr 40, czyni zł 506/20.

Jęczmienia z posianych beczek 24 uradza się kop 250, *decima detracta*. Stąd namłacają beczek 170. Na wysiewek zostawiwszy z tego beczek 24, przyjdzie spieniężyć beczek 146, każda po gr 30, czyni zł 146.

Pszenice jarej z posianych beczek 1 uradza się kop 8. Z tego namłacają beczek 5. Zostawiwszy stąd wysiewku beczek 1, przyjdzie spieniężyć beczek 4, każda po gr 75, czyni zł 10.

Żyta jarego z posianych beczek 10 uradza się kop 20. Z tego namłacają beczek 14. Wytrąciwszy zasiewku beczek 10, przyjdzie spieniężyć beczek 4, każda po gr 36, czyni zł 4/24.

Owsa z posianych beczek 180 uradza się kop 500, *decima detracta*. Z tego namłacają beczek 500. Na wysiewek stąd zostawiwszy beczek 180, przyjdzie spieniężyć [k. 35 v] beczek 320, każda po gr 25, czyni zł 266/20.

Grochu z posianych beczek 4 uradza się kop 40, *decima detracta*. Z tego namłacają beczek 20. Zostawiwszy zasiewku beczek 4, przyjdzie spieniężyć beczek 16, każda po zł 2, czyni zł 32.

Tatarki z posianych beczek 8 użynają kop 35, *decima detracta*. Z tego namłacają beczek 13. Zostawiwszy zasiewku beczek 8, przyjdzie spieniężyć beczek 5, każda po gr 30, czyni zł 5.

Siemienia konopnego z posianych beczek 1 namłacają beczek 1 ½. Na wysiewek zostawiwszy beczek 1, przyjdzie spieniężyć beczek ½, przyjdzie za nią gr 18 – [gr] 18.

⁹¹ Miejsce niezidentyfikowane, znajdowało się blisko miasta.

Siemienia lnianego z posianych beczek $\frac{1}{2}$ namłacają beczek $\frac{3}{4}$. Stąd na wysiewek zostawiwszy beczek $\frac{2}{4}$, przyjdzie spieniężyć beczek $\frac{1}{4}$, przyjdzie zań gr 15 – [gr] 15.

Siana bywa brogów 12. Zostawiwszy na potrzebę folwarkową brogów 5, przyjdzie spieniężyć brogów 7, każdy po zł 5, czyni zł 35.

O b o r a

Krów dojnych	25	Buhajów	4
Cieląt od nich	25	Świni różnych	18
Krów jałowych	37	Podświnków	13
Jałowiczek	16	Gęsi	24
Nieuków	19	Kokoszy	20

Z tego bydła zostawiwszy na wychowanie folwarkowe krów 5, kładziemy pożytku do roku zł 40.

[k. 36] Młyn y. – Są przy tem folwarku stawków 2, na których jest młynów 2, które że tylko w jesieni, a na wiosnę mielają, kładziemy z nich zł 30 – zł 30.

Budunek. – Jest przy tem folwarku budunku gmachów dwa przednich. W pierwszym są dwie izbie z kownatami. Piece, ławy, stoły są w nich zupełne. W drugim także gmachu izdeb dwie z kownatami. Piece, ławy, okna, stoły są w nich zupełne. Jest też izba czarna przy oborze dla dwornicy. Stodół jest trzy dobrze budowanych. Stajnie, obory także są dobrze budowane.

S u m m a wszystkich prowentów folwarku goniądzkiego zł 1077/7, stąd na wychowanie i myto urzędnika i czeladzi folwarkowej kładziemy zł 30.

S u m m a tedy zostaje prowentów tego folwarku zł 1047/7.

[k. 36 v] Wójtostwo klewiańskie. Ma w sobie siół 4

Sioło Klewianka

Jest w tem siele włók 25 $\frac{1}{2}$, z których wolnych wójtowskich 2.

Na czynszu osadnych jest włók 5 $\frac{1}{2}$. Z każdej płacą po zł pol. 5, czyni zł 27/15.

Pociągłych włók 18. Z każdej płacą po zł pol. 4, czyni zł 72.

Żyta z pociągłych włók do tych czasów dawali poddani z włóki po solance jednej, lecz dawali nam sprawę, że to ich z wielkiem ciężarem, którego żyta płacenie pożyczane obyczajem jeszcze za Pana Dowojny wojewody połockiego, na onczas pana dziedzicznego tej majątności, jako pod przysięgą ciż poddani zeznawali, było na nich zaciągnięte i już z drugich poddanych ze wsiów do tego starostwa należących jest zniesione. Do tego, że przez pany lustratory pierwsze⁹² ten pożytek skarbowi nie był rachowany. Dlatego i my tego pożytku w nieniejszą lustrację naszą nie kładziemy.

Ogrodów tamże jest 4, z których dają każdego po gr 7 $\frac{1}{2}$, czyni zł 1.

S u m m a prowentów z tego sioła zł 100/15.

[k. 37] Sioło Smogorzewka⁹³

W tym siele jest włók wszystkich 18 $\frac{1}{2}$, z których wolnych 4 wójtowskich.

Czynszowych włók 1, z której dają zł 5 – zł 5.

Pociągłych włók jest 12 $\frac{1}{2}$. Z każdej dają po zł pol. 4, czyni zł 50.

Bojarska jest tamże włóka 1, z której daje za wszystkie powinności zł 10.

S u m m a prowentów tego sioła zł 65.

⁹² Chodzi o lustrację z 1576 r. Patrz: *Lustracje województwa podlaskiego*, s. 78–79.

⁹³ *Dziś Smogorówka Goniądzka. W lustracji z 1664 r. – Smogorzówka*. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 596.

Sioło Saczielij⁹⁴

Jest włók 3 w osobnym okręgu na służbę bojarską. Dają z każdej po zł 10, czyni zł 30.

S u m m a prowentów z tego sioła zł 30.

[k. 37 v] Sioło Krzeczce

W tem siele jest włók 11 $\frac{1}{2}$, z których na gumiennego włoka 1 wolna.

Na czynszu jest włók 2, z których dają z każdej włoki po zł 5, czyni zł 10.

Pociągłych włók jest 8 $\frac{1}{2}$, z których płacą z każdej włoki po zł 4, czyni zł 34.

S u m m a wszystkich prowentów tego sioła zł 44.

Sioło Piwowary

W tem siele jest włók 12, z których wolna jest 1 od robót, tylko z niej powinno dawać czynszu gr 50 pol. – zł 1/20.

Pociągłych jest włók 6. Z każdej dają czynszu po zł 4, czyni zł 24.

Czynszowych włók 5. Z każdej dają po zł 5, czyni zł 25.

K a p c z y z n y od robienia piwa kładziemy zł 3.

S u m m a prowentów tego sioła zł 53/20.

⁹⁴ *Dziś Szaciły. Lustracja z 1576 r. nie wspomina tego bojarskiego sioła. Najprawdopodobniej mamy tutaj do czynienia z pomyłką pisarza, który błędnie zapisał nazwę miejscowości. W 1616 r. wymieniono ją jako Saciły. ASK, dz. XLVI, sygn. 149, k. 81 v. W lustracji z 1664 r. – Szaciły. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 596.*

[k. 38] Wójtostwo kołodzieskie.

W tym wójtostwie jest siół 4

[Sioło Kołodzież]

W tem siele jest włók 20 $\frac{1}{2}$, z których jest wolnych 4 $\frac{1}{4}$ szlachec-
kich, z których tylko służbę powinni.

Na bojarską służbę włók 2, z których dają z każdej po zł 4, czyni zł 8.

Czynszowych jest włók 6 $\frac{1}{4}$. Z każdej dają po zł 5, czyni zł 31/7/9.

Pociągłych jest włók 5. Z każdej dają po zł 4, czyni zł 20.

Jest tamże włók pustych 4, które na folwark zasiewają.

S u m m a wszystkich dochodów z tego sioła zł 59/7/9.

Sioło Dzieszki⁹⁵

W tem siele jest włók 2, które są pociągłe i dają z każdej po zł 4, czyni zł 8.

S u m m a prowentów tego sioła zł 8.

[k. 38 v] Sioło Oliszki

W tem siele jest włók 3 pociągłych. Z każdej dają po zł 4, czyni zł 12.

S u m m a prowentów zł 12.

Sioło Cieszce⁹⁶

W tem siele jest włók 10, z których jest wójtowska jedna wolna.

Czynszowych jest 4. Z każdej dają po zł 5, czyni zł 20.

Pociągłych włók jest 5. Z każdej dają po zł 4, czyni zł 20.

S u m m a prowentów zł 40.

⁹⁵ *Dziś Dzieszki.*

⁹⁶ *Dziś Cieszce. W lustracji z 1664 r. – Cieszce. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 595.*

Sioło Szacziły

W tem siele jest włók 2. Z jednej dają po zł 5 – zł 5.

[k. 39] A z drugiej dają lit. gr 50, do tego czerwony zł 1, czyni zł 4/2/9.

S u m m a z sioła Szacził prowentów zł 9/2/9.

Sioło Ginie

W tem siele jest włók 1 ½ robotnych. Dają z każdej po zł 4, czyni zł 6.

Jest tam morgów 2. Z każdego dają po gr lit. 3 – [gr] 7/9.

S u m m a z tego sioła prowentów [zł] 6/7/9.

Sioło Hornostaje

W tem siele jest włók 19 ½, z których jest wolna włoka 1 bojarowska, te trzyma P. Stołuczka⁹⁷ prawem dożywotnem.

Na czynszu jest włók 14. Z każdej dają po zł 5, czyni zł 70.

Pociągłych jest 4 ½. Z każdej dają po zł 4 – zł 18.

K a p c z y z n y z tego wójtostwa od robienia piwa kładziem zł 4 – zł 4.

[k. 39 v] Jest tam biały⁹⁸ sienożęc[na]⁹⁹, gają się chłopci na siano. Od każdego stoga dają po gr lit. 1 i kura prostego. Bywa 100 stogów, uczyni to zł 4 – zł 4.

S u m m a prowentów sioła Hornostaje zł 96.

S u m m a wszystkich prowentów folwarku goniądzkiego i wsi jemu przyległych zł 1570/29/9.

⁹⁷ Od 1568 r. 1 wolną włokę w Hornostajach na służbie wojennej trzymał Krzysztof Zembrowski – sługa Anny Kiszki z Radziwiłłów. Trzymał on również 3 włoki w Goniądzu, które przed 1591 r. przejął Stołucki. Kapicjana, sygn. 32, s. 546–550; sygn. 42, s. 452–453; sygn. 43, s. 202–205; ZZG, sygn. 39, s. 9–10; *Dzieje Goniądza...*, s. 134–135. W 1616 r. włokę tę dzierżył Kasper Rawa. ASK, dz. XLVI, sygn. 149, k. 85. Patrz przyp. 82.

⁹⁸ Biały – łąka.

⁹⁹ W znaczeniu – sianożętna.

[k. 40] Folwark Szpakow i jego *crescentia*

Żyta z posianych beczek 100 nażynają kop 280, *decima detracta*. Z tego namłacają beczek 220. Zostawiwszy wysiewku beczek 100, przyjdzie spieniężyć beczek 120, każda po gr 40, czyni zł 160.

Jęczmienia z posianych beczek 12 użynają kop 70. Z tego namłacają beczek 40. Stąd na wysiewek beczek 12 zostawiwszy, przyjdzie spieniężyć 28, każda po gr 30, czyni zł 28.

Pszenice jarej z posianych beczek 1 użynają kop 8. Namłacają beczek 3 $\frac{1}{2}$. Zostawiwszy wysiewku beczek 1, przyjdzie spieniężyć 2 $\frac{1}{2}$, każda po gr 60 – zł 5.

Żyta jarego z posianych beczek 2 nażynają kop 5. Z tego namłacają beczek 4. Na wysiewek beczek 2 zostawiwszy, przyjdzie spieniężyć beczek 2, każdy po gr 36, czyni zł 2/12.

Owsa z posianych beczek 70 nażynają kop 180. Namłacają z tego beczek 160. Na wysiewek beczek 70 zostawiwszy, przyjdzie spieniężyć beczek 90, każda po gr 28, czyni zł 75.

Grochu z posianych beczek 2 $\frac{1}{2}$ nażynają kop 12. Namłacają beczek 8. Na wysiewek zostawiwszy beczek 2 $\frac{1}{2}$, przyjdzie spieniężyć beczek 5 $\frac{1}{2}$, każda po gr 60 – zł 11.

[k. 40 v] Tataraki z posianych beczek 8 użynają kop 8. Namłacają beczek 13. Na wysiewek beczek 8 zostawiwszy, przyjdzie spieniężyć beczek 5, każda po gr 30, czyni zł 5.

Siemienia lnianego z posianych beczek $\frac{1}{2}$. Z tego namłacają beczek 1. Na wysiewek zostawiwszy beczek $\frac{1}{2}$, przyjdzie spieniężyć beczek $\frac{1}{2}$ po gr 60, czyni zł 1.

Siemienia konopnego z posianych beczek $\frac{1}{2}$. Namłacają z tego beczek 1. Wysiewek zostawiwszy beczek $\frac{1}{2}$, przyjdzie spieniężyć beczek $\frac{1}{2}$ po gr 18 – gr 18.

Siana nad potrzebę folwarkową nie masz nic na przedaj.

Obora

Krów dojnych	13	Jałowiczek	2
Cieląt od nich	13	Wołów	2
Krów jałowych	4	Buhaj	1
Świni różnych	20	Gęsi	18
		Kokoszy	19

Na wychowanie folwarkowej czeladzi zostawiwszy krów 3, kładziemy pożytku za nabiał do roku zł 20.

Budunek. – Przy tem folwarku jest budunku gmachów dwa. W pierwszym jest izdeb 2 z piekarnią, oknami, stołami. Trzecia tamże czarna. Drugi gmach, w którym jest izdeb 2 z piecami, stołami. Stodoła tamże jest jedna długa. Stajnia jest dobrze budowana.

[k. 41] *Summa* wszystkich prowentów folwarku tego zł 308, stąd wytrąciwszy czynszu kościołowi szpitalnemu do Goniądza zł 7/15, do tego wychowanie czeladzi folwarkowej i myta wytrąciwszy zł 15.

Summa tedy zostaje prowentów tego folwarku zł 285/15.

Wójtostwo do folwarku spakowskiego,
w którym jest siół 5

Sioło Spakowo¹⁰⁰

W tem siele jest włók 13, z których włók $\frac{1}{2}$ na gumiennika wolnej.

Czynszowych jest włók $3\frac{1}{2}$. Z każdej dają po zł 5, czyni zł 17/15.

Pociągłych jest włók 9. Z każdej dają po zł 4, czyni zł 36.

Kapczyzny dostawa się od robienia piwa zł 2.

Summa prowentów tego sioła zł 55/15.

¹⁰⁰ *Dziś Szpakowo.*

[k. 41 v] Sioło Dimidy¹⁰¹

W tym siele włók 2. Na czynszu jest włoka 1. Z niej płacą zł 5.

Pociągła włoka jedna. Dają z niej zł 4 – zł 4.

S u m m a prowentów tego sioła zł 9.

Sioło Kalinowka¹⁰²

W tem siele jest włók 50. Stąd na wójta jest włók 2 wolnych.

Czynszowych jest włók 13 $\frac{3}{4}$. Z każdej płacą po zł 5 – zł 65/22/9.

Pociągłych jest włók 8. Z każdej płacą po zł 3/2/9, czyni zł 24/20.

Owsa z pociągłej włoki dają z każdej beczek 2, czyni 16, każda po gr 25, czyni zł 13/10.

Pustych jest włók 26 $\frac{1}{4}$, z których najmem dają po zł 3/2/9, czyni zł 80/5.

K a p c z y z n y dostawa się od robienia piwa zł 4.

S u m m a wszystkich prowentów z tego sioła zł 187/27/9.

[k. 42] Sioło Kropiwnica

Jest w tem siele włók 50, z których jest wolnych plebańskich 4, Niedźwieckiego¹⁰³ włók 2.

¹⁰¹ Niezidentyfikowana wieś. Możliwe, że zanikła. Lustracja z 1616 r. wymieniała ją, zaś lustracja z 1664 r. nazywała ją Dymidy i opisywała jako: „Cale pusta”. ASK, dz. XLVI, sygn. 149, k. 87 v; MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 596.

¹⁰² Dziś Kalinówka Królewska.

¹⁰³ Najprawdopodobniej Paweł Niedźwiecki. W 1598 r. w księdze sądowej brańskiej odnotowano: „Paulus Niedwiec de Kropilnica”, wydaje się, że jednak chodziło o miejscowość Kropiwnica. ZZG, sygn. 17, s. 1081. Możliwe, że pochodził z Golubia w Prusach Królewskich lub z Rosochatego Świecka [dziś Rosochate Kościelne] w ziemi drohickiej. ZZG, sygn. 17, s. 478; Wypisy heraldyczne z ksiąg poborowych. Księga podskarbińska nr 8 z lat 1571–1573, oprac. F.K. Piekosiński, „Rocznik Towarzystwa Heraldycznego” 1910, t. II, s. 35. Prawdopodobne również, że wywodził się z drobnej szlachty mazowieckiej, gdyż Niedźwiedzkich i Niedźwieckich o różnych herbach było tam wielu. Patrz: J. Wiśniewski, Dzieje osadnictwa w powiecie grajewskim do połowy XVI w., [w:] Studia i materiały do dziejów powiatu grajewskiego, red. M. Gnatowski, H. Majecki, t. I, Warszawa 1975, s. 9–252; Niesiecki, t. VI, s. 540; Uruski, t. XII, s. 82–84. Nie można również

Czynszowych włók 14 $\frac{1}{4}$. Z każdej płacą po^a pol. zł 4^b/20, czyni zł 66/15.

Pociągłych włók 17 $\frac{3}{4}$. Z każdej płacą po gr 52 – zł 30/23.

Owsa dają z pociągłej włóki każdej po beczek 2, czyni beczek 35 $\frac{1}{2}$, każda po gr 25, czyni zł 29/17/9.

Pustych włók 12, z których dają najmem z każdej po gr 52, czyni zł 20/24.

Przy tej wsi jest morgów 33. Z każdego płacą po gr lit. 3, czyni pol. zł 4/3/2 $\frac{1}{4}$.

Tamże jest siennych morgów 22. Z każdego płacą po gr lit. 2, czyni pol. zł 1/25.

K a p c z y z n a czyni w tej wsi zł 8 – zł 8.

S u m m a wszystkich prowentów z tego sioła czyni zł 161/17/11 $\frac{1}{4}$.

[k. 42 v] Sioło Bagno

W tem siele jest włók 32. Czynszowych jest włók 9 $\frac{1}{4}$. Z każdej płacą po zł 4/20, czyni zł 43/5.

Między temi włókami są czynszowe włók[i] dwie pisarza prowentowego Pawła Zbinińskiego¹⁰⁴, z których równo z inszemi płaci okrom robót¹⁰⁵.

^a Po tym wyrazie jest skrót: gro, czyli groszy. Jest on błędem pisarza, gdyż całe sformułowanie brzmiałoby: gr pol. zł cztery/20. Chodzi o złote polskie, a nie grosze, na co też wskazuje suma ogólna w tej rubryce. ^b W oryginale cyfra 4 została zapisana słownie. W tym przypadku formę słowną zastępujemy cyfrą dla ujednolicenia zapisu.

wykluczyć, że wywodził się od Niedźwiedzkich Płaczków, którzy mieli włości dziedziczne w Ołdakach i Kuleszach. Maciej Niedźwiedzki Płaczek był burmistrzem goniądzkim w latach 70. XVI w. ZZG, sygn. 17, s. 1049; sygn. 55, s. 439, 442, 549; Dzieje Goniądza..., s. 145–147, 153. Możliwe, że Niedźwiecki był wójtem szpakowskim, gdyż w lustracji z 1576 r. w Kropiwnicy były 2 włóki wójtowskie wolne od powinności, zaś lustracja z 1602 r. nie wymienia gruntów wójtowskich, które najprawdopodobniej trzymał właśnie Niedźwiecki. Lustracje województwa podlaskiego, s. 79. Według lustracji z 1616 r. Niedźwiecki już nie posiadał tych włók. ASK, dz. XLVI, sygn. 149, k. 87 v. Lustracja z 1664 r. odnotowała w Kropiwnicy 2 włóki należące do Niedźwiedzkiego, aczkolwiek nikt z nich wtedy nie korzystał. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 597.

¹⁰⁴ Paweł Zbiniński – pisarz prowentowy w folwarku szpakowskim. Kapijana, sygn. 34, s. 194.

¹⁰⁵ Decyzję o płaceniu jedynie czynszu z tych 2 włók podjął podczas wcześniejszej rewizji Adam Pilchowski (referendarz koronny) i Stefan Bielawski (starosta knyszyński). Kapijana, sygn. 34, s. 194–195.

Pociągłych włók 8 $\frac{3}{4}$. Z każdej płacą po gr pol. 52, czyni zł 15/5.

Owsa z pociągłej włóki dają po beczek 2, czyni beczek 17 $\frac{1}{2}$, każda po gr 25, czyni zł 14/17/9.

Pustych jest włók 6 $\frac{1}{2}$, które że na dwór sieją, przeto z nich czynszu nie kładziemy.

Pustych inszych jest 7, które najmują poddani. Dają z każdej po gr 52, czyni zł 12/4.

Jest przy tej wsi morgów polnych 93. Z każdego dają po gr lit. 3, czyni pol. zł 11/20.

Jest tamże morgów 4 lepszych. Płacą z każdego po gr lit. 6, czyni pol. zł 1.

Kapczyzny w tej wsi czyni od robienia piwa zł 3.

Summa wszystkich dochodów z tego sioła zł 100/21/9.

Summa wszystkich prowentów z folwarku spakowskiego i wsi jemu przyległych zł 800/6/12 $\frac{1}{2}$.

[k. 43] Folwark Potyczina^a i jego *crescentia*

Żyta z posianych beczek 65 użynają kop 300, *decima detracta*. Stąd namłacają beczek 180. Zostawiwszy wysiewku beczek 65, przyjdzie spieniężyć 115, każda po gr 40, czyni zł 153/10.

Jęczmienia wysiewają beczek 7, użynają kop 55. Z tego namłacają beczek 35. Zostawiwszy wysiewku beczek 7, przyjdzie spieniężyć beczek 28, każda po gr 30, czyni zł 28.

Pszenice w tym folwarku nie siewają.

Owsa z posianych beczek 50 użynają kop 100. Stąd namłacają beczek 100. Zostawiwszy zasiewku beczek 50, przyjdzie spieniężyć beczek 50, każda po gr 25, czyni zł 41/20.

^a Woryginalie na literze „y” naniesiono później literę „o”. Za literą „i” została nadpisana mała litera „z”, przez co wyraz miał formę graficzną: Potycziz^zna. W edycji utrzymano jednak formę pierwotną.

Jarego żyta z posianych beczek 2 użynają kop 10. Namłacają beczek 4. Zostawiwszy zasiewku beczek 2, przyjdzie spieniężyć beczek 2 po gr 36 beczka, czyni zł 2/12.

Tatarki z posianych beczek 3 użynają kop 15, a namłacają z tego beczek 5. Zostawiwszy wysiewku beczek 3, przyjdzie spieniężyć beczek 2 po gr 30, czyni zł 2.

Grochu z posianych beczek 2 użynają kop 12. Z tego namłacają beczek 8. Zostawiwszy wysiewku beczek 2, przyjdzie spieniężyć beczek 6 po gr 60, czyni zł 12.

Siemienia lnianego z posianych beczek $\frac{3}{4}$ namłacają beczkę 1. Zostawiwszy wysiewku $\frac{3}{4}$, przyjdzie spieniężyć $\frac{1}{4}$ – [gr] 15.

[k. 43 v] Siemienia konopnego z posianych beczek $\frac{1}{4}$ namłacają z tego beczki $\frac{2}{4}$. Zostawiwszy wysiewku $\frac{1}{4}$, przyjdzie spieniężyć beczki $\frac{1}{4}$. Przyjdzie zaś gr 9 – gr 9.

Siana nad potrzebę folwarkową nie bywa nic spieniężyć.

Obora			
Krów dojnych	10	Wołów	2
Cieląt od nich	10	Nieuków	3
Krów jałowych	3	Buhaj	1
Jałowiczek	4	Gęsi	12
Świni różnych	15	Kokoszy	[^a]

Za nabiał od tego bydła nad potrzebę folwarkową kładziemy zł 30 – zł 30.

Budunek. – Przy tem folwarku nie masz budowania, tylko izdeb dwie białych z piecami, stołami dobrze zawarte. Stodół dwie, stajnia, obory porządnie budowane.

^a W tym miejscu nie wpisano żadnej wartości liczbowej.

Summa wszystkich prowentów z folwarku Potyczina zł 270/6, stąd na wychowanie i myto czeladzi folwarkowej kładziemy zł 15.

Summa tedy zostaje prowentów tego folwarku zł 255/6.

[k. 44] Wójtostwo do folwarku Potyczinej^a należy.

Ma siół 6

Sioło Potyczina¹⁰⁶

W tem siele jest włók 16 ½, z których na gumiennego włóki wolnej ½.

Czynszowych jest włók 1 ½. Z każdej dają zł 5 czynszu, czyni zł 7/15.

Pociągłych jest włók 6 ¾. Z każdej płacą po gr pol. 57, czyni zł 12/24/13 ½.

Pustych jest włók 6 ¼. Z każdej dają najmem po gr 57, czyni zł 11/26/4 ½.

Kapczyzny z tego wójtostwa dają od robienia piwa zł 4.

Summa prowentów z tego sioła 36/6.

Sioło Dutki¹⁰⁷

W tem siele jest włók 7 ½. Czynszowych jest z nich 1 ½. Z każdej dają po zł 5, czyni zł 7/15.

Pociągłych włók jest 6. Z każdej dają po zł 4, czyni zł 24.

Summa prowentów z tego sioła zł 31/15.

^a W oryginale na literze „y” naniesiono później literę „o”. Za literą „i” została nadpisana mała litera „z”, przez co wyraz miał formę graficzną: Potyczin^znej. W edycji utrzymano jednak formę pierwotną.

¹⁰⁶ Dziś Potoczyszna. W lustracji z 1664 r. – Potoczyszna. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 595.

¹⁰⁷ Dziś Dudki. W lustracji z 1664 r. – Dudki. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 597.

[k. 44 v] Sioło Przytulanka

W tem siele jest włók 12, z których czynszowych jest włók $1\frac{3}{4}$.
Dają z każdej po zł 5, czyni zł 8/22/9.

Pociągłych włók $8\frac{1}{4}$. Z każdej dają po gr 80, czyni zł 22.

Pustych włók jest 2. Z każdej dają najmem po gr 80, czyni zł 5/10.

Jest przy tem siele morgów 2 roli. Z każdego dają po gr lit. 3, czyni
pol. gr 7/9.

S u m m a prowentów z tego sioła zł 36/9.

Sioło Rusaki

W tem siele jest włók 2, z których czynszowych jest $1\frac{1}{2}$. Z każdej
dają po zł 5, czyni zł 7/15.

Pociągłych włók $\frac{1}{2}$. Z tej dają gr 40, czyni zł 1/10.

S u m m a prowentów z tego sioła zł 8/25.

Sioło Konopki¹⁰⁸

W tem siele jest włók 4, z których jest czynszowych włók $\frac{1}{2}$. Z niej
dają gr 25 – gr 25.

Pociągłych włók $3\frac{1}{2}$. Z każdej po gr 80 dają, czyni zł 9/10.

S u m m a prowentów z tego sioła zł 10/5.

[k. 45] Sioło Koleszniki¹⁰⁹

W tem siele jest włók $1\frac{1}{2}$, z których są wszystkie pociągłe. Dają
z nich po gr 60, czyni zł 3.

S u m m a z sioła zł 3.

¹⁰⁸ *Dziś Konopczyn. W lustracji z 1664 r. – Konopczyno. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 595.*

¹⁰⁹ *Dziś Koleśniki.*

Summa wszystkich prowentów z folwarku Potycijny^a i z siół jemu należących zł 381/6.

A iżech my w tem w starostwie włóki pewne na cies[ie]ls[wo] w siołach wolnemi od podatków wszelakich położyli, przeto na poprawę budunków i zachowania *sartatecta* tego wszystkiego starostwa nic nie kładziemy.

Summa summarum wszystkich, a osobliwych prowentów z starostw Knyszina i Goniądza, z folwarków i z siół jem należących, z stawów, młynów, z czynszów i z dań wszelakich czyni zł 11022/7/10.

[Podpisy]

Jan Ossowski¹¹⁰

kasztelan zawich[o]jski

[ręką] własną

Jan Charliński¹¹¹

podkomorzy łucki

m[anu] p[ropri]a

Alb[ertus] Sękowski¹¹²

m[anu] p[ropri]a

^a W oryginale na literze „y” naniesiono później literę „o”. Za literą „i” została nadpisana mała litera „z”, przez co wyraz miał formę graficzną: Potocij^zny. W edycji utrzymano jednak formę pierwotną.

¹¹⁰ Jan Ossowski – kasztelan zawichowski. Wcześniej pełnił urząd podstarościego nowomiejskiego, następnie zaś kasztelana połanieckiego. Był również starostą robczyckim. *Niesiecki*, t. VII, s. 168–169; *Starostowie niegrodowi w Koronie 1565–1795 (Materiały źródłowe)*, oprac. K. Chłapowski, Warszawa–Bellerive-sur-Allier 2017, s. 131.

¹¹¹ Jan Charliński vel Charłęski – podkomorzy łucki i dworzanin królewski. W 1618 r. uzyskał urząd kasztelana braclawskiego. Człowiek dobrze wykształcony. Służył nie tylko na dworze polskim, ale również habsburskim i szwedzkim. *Niesiecki*, t. III, s. 18; *Urzednicy wołyńscy XIV–XVIII w. Spisy*, oprac. M. Wolski, Kórnik 2007, s. 85.

¹¹² Wojciech Sękowski – sekretarz królewski. Towarzyszył Zygmuntowi III w jego podróży do Szwecji w 1594 r. Wywodził się z województwa płockiego. Po 1607 r. został stolnikiem ciechanowskim, zaś od 1618 r. był również starostą mławskim. Cztery polskie relacje ze Szwecji z końca XVI w., wyd. M. Biskup, „Przegląd Historyczny” 1970, t. LXI, nr 4, s. 671–672; *Niesiecki*, t. VIII, s. 324; *Starostowie niegrodowi w Koronie 1565–1795...*, s. 269.

[k. 46] Dolistow

Ta wieś leży w mili od Goniądza i była przed tym królewska, a teraz ją trzymają Panowie Grajowscy¹¹³, którzy prawo dziedziczne na nie pretendują. Jednak dawano nam sprawę, iżby niewiecznem prawem miała być przodkom ich od królów nadana i jeszcze dotąd pięć włók jest tam własne i królewsczyzny.

Dolistow

W tej wsi jest włók 5 Króla JM dzierżawy na ten czas Piotra Grzymowskiego¹¹⁴, z których na folwarczek zasiewa włók 4. Do tego ma pociąglą włókę jedną.

Cz y n s z i d a ń . – Na włóce jednej pociągłej siedzi poddanych pociągłych 4, którzy za wszystkie podatki, okrom roboty dają z tej włóki zł 2, czyni zł 2.

F o l w a r c z e k . – Jest w tej dzierżawie folwarczek, na którym żyta z posianych beczek 6 użynają kop 25. Z tego namłacają beczek 12. Na wysiewek zostawiwszy beczek 6, przyjdzie spieniężyć beczek 6, każda po gr 40 – zł 8.

J ę c z m i e n i a z posianych beczek 5 nażynają kop 30. Z tego namłacają beczek 15. Zostawiwszy wysiewku beczek 5, przyjdzie spieniężyć beczek 10, każda po gr 30, czyni zł 10.

¹¹³ Chodzi o synów Marcina Grajewskiego vel Grajowskiego wojskiego drohickiego, pisarza ziemskiego wiskiego, starosty milejczyckiego i dworzanina królewskiego (zm. 1582 r.). Już w 1555 r. odnotowano Marcina Grajewskiego jako właściciela dolistowskiego. Kapicjana, sygn. 9, s. 170; ZZG, sygn. 15, s. 31; sygn. 17, s. 16; sygn. 23, s. 174; Archiwum Jana Zamoyskiego, t. III, dok. 737; M. Ferenc, Dwór Zygmunta Augusta. Organizacja i ludzie, Oświęcim 2014, s. 213; Urzędnicy podlascy XIV–XVIII w., s. 97. Miał przynajmniej 4 synów: Stanisława, Hieronima, Jana i Jerzego. Kapicjana, sygn. 1, s. 2; sygn. 10, s. 384; ZZG, sygn. 11, s. 165; sygn. 17, s. 422; Boniecki, t. VII, s. 37. W jednym dokumencie zamiast Hieronima został wymieniony Jarosz. ZZG, sygn. 18, s. 175.

¹¹⁴ Patrz przyp. 50.

[k. 46 v] Owsa z posianych beczek 4 nazynają kop 20. Z tego namłacają beczek 12. Zostawiwszy stąd zasiewku beczek 4, przyjdzie spieniężyć beczek 8, każda po gr 25, czyni zł 6/20.

Grochu z posianych beczek 1 użynają kop 10. Z tego namłacają beczek 4. Zostawiwszy zasiewku beczek 1, przyjdzie spieniężyć beczek 3, każda po gr 60 – zł 6.

Tatarki z posianych beczek 1 użynają kop 8. Namłacają z tego beczek 4. Zostawiwszy wysiewku beczek 1, przyjdzie spieniężyć beczek 3, każda po gr 30 – zł 3.

Inszego zboża tam dla małego gruntu nie siewają.

Budunek. – Jest przy tem folwarku budunek, w którym izdeb dwie, z których jedna biała z piecem, okny, stoły, ławy całemi dobrze zawarta. Czarna także jest dobrze zawarta. Do tego stajnia, stodoła, obora, piwnica wedle potrzeby tamecznego folwarku pobudowane.

Summa wszystkich dochodów z tego folwarczku czyni zł 35/20, stąd na wychowanie czeladzi folwarkowej kładziemy zł 15.

Summa tedy zostaje prowentów zł 20/20.

[Podpisy]

Jan Ossowski

kasztelan zawich[o]ski

[ręką] własną

Jan Charliński

podkomorzy łucki

m[anu] p[ropri]a

Alb[ertus] Sękowski

m[anu] p[ropri]a

To leśnictwo knyszinskie jest na ten czas w dzierżawie Pana Pawła Wierzbickiego¹¹⁵, na które ma prawo dożywotne, ale iż przed tym nie było lustrowane, przeto teraz niniejszej podpadło lustracyjej.

Folwark Borsukowka¹¹⁶

Na gruncie starostwa knyszinskiego jest folwark na leśnictwo knyszinskie wykopany, nazwany Borsukowka.

Na tem folwarku żyta z posianych beczek 28 użynają kop 180, *decima detracta*. Stąd namłacają beczek 70. Zostawiwszy wysiewku beczek 28, przyjdzie spieniężyć beczek 42, każda po gr 40, czyni zł 56.

Jęczmienia z posianych beczek 5 użynają kop 40. Namłacają z tego beczek 20. Wytrąciwszy wysiewku beczek 5, przyjdzie spieniężyć beczek 15, każda po gr 30, czyni zł 15.

Pszence w tym folwarku nie siewają.

¹¹⁵ Paweł Wierzbicki – szlachcic wywodzący się z ziemi chełmskiej, dziedzic na Wierzbicy, Chłaniowie, Mościskach i Rudnikach. Przynajmniej od 1595 r. był leśniczym knyszyńskim. Od drugiej połowy lat 70. XVI w. był podstarościm knyszyńskim po Stanisławie Trojanie. Przestał pełnić tę funkcję przed 1592 r., gdyż jako podstarościę knyszyńskiego wymienia się wtedy Pawła Lubienieckiego. MK, sygn. 127, k. 332 v–334; sygn. 133, k. 409–414; NAHB, sygn. 10, s. 510 v; ZZG, sygn. 11, s. 145; sygn. 15, s. 42; sygn. 17, s. 668; sygn. 18, s. 208; Akta albo sprawy sądów miasta knyszyńskiego..., dok. 685; Archiwum Jana Zamoyskiego, t. I, dodatki dok. 68; Ł. Gołaszewski, op. cit., s. 64. W 1576 r. został wójtem augustowskim. MK, sygn. 114, k. 70–72. Sprzedał wójtostwo Janowi Rzeczkowskiemu. MK, sygn. 133, k. 396–397 v. Pełnił również urząd podczaszego, a następnie stolnika chełmskiego. Przypisuje mu się również pełnienie urzędu sędziego chełmskiego, ale daty sprawowania urzędu (1600–1631) mogą wskazywać, że jest to błąd. Patrz: Urzędnicy województwa bełskiego i ziemi chełmskiej XIV–XVIII w. Spisy, oprac. H. Gmiterek, R. Szczygiel, Kórnik 1992, s. 167, 183, 195. W 1607 r. wspomina się go jako zmarłego. CPAHL, dz. 16, k. 109.

¹¹⁶ Dziś Borsukówka. W lustracji z 1664 r. – Borszczukówka. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 600.

O w s a z posianych beczek 18 użynają kop 80, *decima detracta*. Stąd namłacają beczek 40. Na wysiewek zostawiwszy beczek 18, przyjdzie spieniężyć beczek 22, każda po gr 25, czyni zł 18/10.

T a t a r k i nie siewają, bo się nie rodzi.

[k. 47 v] G r o c h u z posianych beczek 1 użynają kop 10. Stąd namłacają beczek 3. Zostawiwszy wysiewku beczek 1, przyjdzie spieniężyć beczek 2, każda po gr 60, czyni zł 4.

I n s z e g o j a r e g o z b o ż a tam nie siewają.

S i a n a bywa brogów 6. Zostawiwszy na wychowanie folwarkowe brogów 3, przyjdzie spieniężyć brogów 3, każdy po zł 5, czyni zł 15.

O b o r a . – Jest tam bydło, ale własne Pana leśniczego, z którego pożytku nie kładziemy.

B u d u n e k . – Przy tem folwarku nie masz poddanych, ani chałup żadnych. Dwór tylko, w którym budunek takowy – to jest gmachów trzy. W pierwszym jest izdeb 2 z kownatami. Piece, okna, ławy w nich zupełne. W drugim gmachu także izdeb 2, z których jedna biała, druga czarna. Okna, piece, ławy, stoły w nich zupełne. Trzeci gmach ma w sobie izbę jedną z kownatą. Piec, okna, ławy w niej zupełne. Obora jedna, stodoła i stajnia szeroka dobrze budowana.

Summa wszystkich prowentów z tego folwarku zł 108/10.

[k. 48] Pogorzałka

Ta wieś należy do folwarku dobrzyniowskiego, lecz na zarabianie folwarku leśnictwa knyszynskiego JM Pan hetman koronny¹¹⁷ włók 11 osiadłych we wsi Pogorzałce [w] wójtostwie dobrzyniowskiem leżące za konsensem Króla JM¹¹⁸ przyłączył i z nich prawa swego ustąpił. Czego jednak przed nami od Pana leśniczego *aut[h]entice* nie pokazano.

Jest w tej wsi włók 11. Płacą z każdej po zł jednemu, czyni zł 11.

¹¹⁷ *Patrz przyp. 2.*

¹¹⁸ *Dokument nieznany.*

Zaścianek jest blisko folwarku do leśnictwa należący, na którym siedzi ogrodników 5. Czyszu ci nie dają, tylko roboty odprawują.

Owsa z każdej włóki dają beczkę 1, czyni beczek 11, każda po gr 25, czyni zł 9/5.

Osoczniczy

Na osoczники jest włók 20 w różnych wsiach starostwa knyszynskiego, to jest: w siole Sapiiowce¹¹⁹ włók 16, w Rudzie włók 2, w Hrabołowie włók 2. Płacą z każdej włóki po gr 48 pol. *alias*^a mias[t] to roboty Puszczy Knyszynskiej pilnują, czyni zł 32.

Jest do tego osocznictwa w Zabelu włók 4, w Jesionowce¹²⁰ włók 2 ½, w Kopytkowie włók 8. Płacą ci czyszu pieniężnego z włóki każdej *per* zł 5, czyni zł 72/15.

Supraśla ^b*alias* Lence^{b121}

Supraśla jest wioską, w której włók 14. Tak jako nam dawano sprawę, że należała ta wioska do leśnictwa knyszynskiego, lecz że się z posłuszeństwa wyłamują, o czym pozwy zaszyły między Panem leśniczem a tą wioską, przeto my z tej wsi pożytku nie kładziemy.

[k. 48 v] Bartnicy

Bartników jest 40 z różnych mie[j]sc, którzy dają czyszu od barci po gr 36, czyni zł 48.

^a Słowo zapisane skrótem „s” – pisany w poziomie. ^{b-b} Tekst zapisany inną ręką.
¹¹⁹ Dziś Zofiówka. W lustracji z 1664 r. – Saffiówka. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 600.
¹²⁰ Dziś Jasionowo. W lustracji z 1664 r. – Jesionowo. MK, Dz. XVIII, sygn. 64, s. 600.
¹²¹ Dziś Leńce.

Gajowe¹²²

Gają się z różnych wsi do puszczy Króla JM na drwa leżące, którego gajowego bywa owsa beczek *citra vel ultra* 100, każda po gr 25, czyni zł 83/10.

Pieniędzy gotowych dostaje się gajowego zł 60.

Łąki

Łąki są we wsi Kopytkowie należące do leśnictwa knyszynskiego i bywa tam stogów siana 40. Dają od każdego gr 15, czyni zł 20.

Do tego od każdego stoga kapłona 1, czyni kapłonów^a 40, każdy po gr 3, czyni zł 4.

Summa wszystkich prowentów z leśnictwa knyszynskiego tak z folwarku, jako i wsi jemu należących, czynszów i z dań wszelakich, czyni zł 448/10. Stąd do kościoła knyszińskiego, goniądzkiego i trzczyńskiego defalkujemy, wedle praw tych kościołów, zł 14; do tego na wychowanie urzędnika i czeladzi folwarkowej kładziemy zł 16.

Summa tedy zostaje prowentów z leśnictwa zł 418/10.

[Podpisy]

Jan Ossowski

kasztelan zawich[o]jski

[ręką] własną

Alb[ertus] Sękowski

m[anu] p[ropria]

^a W oryginale słowo zapisane skrótem: kapłun`.

¹²² Gajowe (nazywane też wgajnym) – danina za możliwość wywożenia suchego drewna z lasu.

Miasto Bielsk¹²³

W gruncie miasta tego jest morgów ogrodowych 106/7. Z każdego płacą gr lit. 3, czyni kop 5/18/7.

Tamże jest zaścianku przy mieście morgów 12. Płacą z każdego gr lit. 2, czyni [gr lit.] 24.

K a r c z m y. – Karczem piwnych jest na ten czas tak w mieście, jako we wsiach mie[j]skich 50. Z każdej dają kopę lit. 1, czyni kop 50.

Karczem miodowych jest na ten czas 6. Z każdej dają kopę lit. 1, czyni kop lit. 6.

Za pomierne¹²⁴, ważne¹²⁵ i karczmy albo kapczyznę gorzałczaną¹²⁶ płacą ogółem mieszczenie kop lit. 13.

Wedle przywileju¹²⁷ od urzędu mie[j]skiego płacą do skarbu Króla JM za winy lit. kop 12.

Od prętowego wolni ci mieszczenie za listem świętej pamięci króla Zygmunta Augusta¹²⁸.

Od tłoczego¹²⁹ także za tymże listem Króla JM wolni¹³⁰.

¹²³ Wielki książę litewski Witold w 1430 r. ustanowił w Bielsku wójtostwo. W 1495 r. Aleksander Jagiellończyk nadał Bielskowi prawa miejskie, które potwierdził i rozszerzył w 1499 i 1501 r. Daniłowicz, s. 104–105, 243–244, 251–252, 262.

¹²⁴ Pomierne – opłata od miar.

¹²⁵ Ważne – opłata od towarów, które się ważyło, podobna do pomiernego.

¹²⁶ Gorzałczane – opłata od palenia gorzałki.

¹²⁷ Według przywileju wielkiego księcia litewskiego Aleksandra Jagiellończyka z 1499 r. Przywilej przetłumaczony na język polski patrz: Daniłowicz, s. 251–252.

¹²⁸ Dokument w tej sprawie wydał król Zygmunt August w Knyszynie dnia 5 XII 1569 r. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 565.

¹²⁹ Tłoczne – opłata za zwolnienie od odbywania tłok.

¹³⁰ Przywilej Zygmunta Augusta wydany dnia 3 XI 1565 r. w Wilnie. APP, sygn. 20, s. 27; Biblioteka Jagiellońska, BJ Rkp. dypl. 474; MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 568. Nie jest to ten sam dokument, mimo iż źródło to sugeruje. Od tłok uwalniał mieszczan bielskich już przywilej Aleksandra Jagiellończyka z 1495 r. Daniłowicz, s. 243.

Podwodne pieniądze wybierają mieszczanie z domów i włók mie[j]-skich, które że do skarbu [k. 51] koronnego wedle listu Króla JM¹³¹ od-
dawają, przeto ich w pożytek miastu tutecznemu nie kładziemy¹³².

S u m m a z tego miasta pieniędzy z karczem, z pomierneho, za winy
i z morgów *facit* lit. kop 86/42/7.

Spisanie włók tego miasta i prowenty z nich

Sioło Augustowo

W tem siele jest włók mie[j]skich 164. Z każdej płacą gr lit. 40, czy-
ni kop lit. 109/20.

Przy tem siele jest morgów 27. Z każdego płacą gr lit. 3, czyni kop lit. 1/21.

[k. 51 v] Sioło Młodzianowo ^a*alias*^b Stryki^{a133}

W tem siele jest włók 43. Z każdej płacą gr lit. 30, czyni kop lit. 21/30.

^{a-a} Tekst zapisany inną ręką. ^b Słowo zapisane skrótem: al^s.

¹³¹ Na sejmie wileńskim z 1551 r. uchwalono konstytucję, która zamieniała powinność podwód na opłatę. Zbiór praw litewskich od roku 1389 do roku 1529. Tudzież rozpra-
wy sejmowe o tychże prawach od roku 1544 do roku 1563, wyd. A.T. Działyński, Po-
znań 1841, s. 473. Tę konstytucję potwierdzała ustawa na wołoki z 1557 r. W następnym
roku wydano uchwałę precyzującą kwestię podwód w dobrach gospodarskich. J. Jarosze-
wicz, *Obraz Litwy pod względem jej cywilizacji od czasów najdawniejszych do końca
wieku XVIII*, cz. II, *Litwa w pierwszych trzech wiekach po przyjęciu wiary chrześciań-
skiej*, Wilno 1844, s. 120, 234. Dnia 28 III 1564 r. Zygmunt August wydał „Uniwersał
podwodny warszawski” regulujący kwestię podwód w królewskich i na terenie całego
kraju. Najprawdopodobniej do tego dokumentu odnosi się lustracja. *Volumina legum*,
wyd. J. Ochryzko, t. II, Petersburg 1859, s. 42–44.

¹³² W 1576 r. z każdej włóki płacono 3 gr lit. podwodnego. Według lustracji z tego roku
płacono również 1 gr lit. podwodnego od placów i ogrodów miejskich, a nie od domów.
Lustracje województwa podlaskiego, s. 29–30.

¹³³ *Dziś Stryki*.

Sioło Kosczino ^a*alias*^b Szastały^{a134}

W tem siele jest włók 29. Z każdej dają gr lit. 50, czyni kop lit. 24/10.

Sioło Stanisławowo¹³⁵

W tem siele jest włók 74, z których jest od podatków wolnych wójtowskich włók 6, do tego szpitalnych włók 3.

Z ostatka włók 65 płacą po gr lit. 50, czyni kop lit. 54/10.

Przy tem siele jest zaścianku morgów 10. Z każdego płacą po gr lit. 3/4, czyni lit. gr 34.

Tamże jest na drugim miejscu morgów 7. Z każdego [k. 52] płacą po gr lit. 3, czyni gr lit. 21.

Sioło Piotrowo¹³⁶

W tem siele jest włók 45. Z każdej płacą czynszu gr lit. 50, czyni kop lit. 37/30.

Przy tem siele jest zaścianku morgów 9/20. Z każdego płacą gr lit. 3, czyni gr lit. 29.

Tamże jest drugi zaścianek, którego morgów 7, który jako sprawę dają mieszczanie nam, odjął Pan Hesman¹³⁷ jeszcze z pomiaru i do tego czasu trzyma.

^{a-a} Tekst zapisany inną ręką. ^b Słowo zapisane skrótem: al^s.

¹³⁴ Dziś Szastały. W lustracji 1664 r. – Szastały antiquitus Koszczyno. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 569.

¹³⁵ Dziś Widowo. W lustracji 1664 r. – Widowo antiquitus dicta Stanisławowo. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 569.

¹³⁶ Dziś Parcewo. W lustracji z 1664 r. – Parcewo alias Piotrowo. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 569.

¹³⁷ Właściwie Jan Jesman – właściciel wsi Lewki, syn Iwana Hlebowicza Jesmana. Lustracje województwa podlaskiego, s. 31; Boniecki, t. IX, s. 28.

Sioło Spiczki

W tem siele jest włók 16. Z każdej płacą gr lit. 50, czyni kop lit. 13/20.

Przy tem siele jest morgów 11. Za każdego płacą gr lit. 3/4, czyni lit. gr 37/4.

Tamże jest zaścianek, w którym morgów [k. 52 v] 4. Z każdego płacą gr lit. 2, czyni gr lit. 8.

Młyny

Przy tem mieście Bielsku jest młynów 3 na rzece Białej¹³⁸. Z każdego dają kop lit. 5, czyni kop lit. 15.

Summa prowentów z tych wsi mie[j]s[kich] i młynów miastu przyległych *facit* kop lit. 278/30/4.

[k. 53] *Summa summarum* prowentów wszystkich tak z miasta samego, jako i ze wsi i młynów mie[j]skich albo gruntów ich *facit* kop lit. 365/13/1, które uczynią zł pol. 913/1/7.

[k. 54] Starostwo bielskie¹³⁹

W tem starostwie bielskiem folwarki barzo są spustoszone, bo bydła i [w] folwarkach, i u poddanych wyzdychały. Żołnierz też tak w koniach, jako w inszych dobytkach szkody nie małe poczynił. Zaczym poddani jedni się rozbieżeli, drudzy barzo zubożeli i stąd folwarki lada jako zarabiają.

¹³⁸ Biała – rzeka, lewy dopływ Orlanki.

¹³⁹ Starostwo bielskie zostało przekazane w 1601 r. przez Zygmunta III w dożywocie jego synowi Władysławowi – późniejszemu królowi. CPAHL, dz. 16, k. 56–56 v; ZZG, sygn. 20, 470–471.

Domy w Bielsku do starostwa należące. – Na grobli zamkowej jest placów 26. Z każdego dają do zamku zł 1, czyni zł 26.

Młyny. – Jest młyn jeden przy mieście do starostwa bielskiego należący, dają z niego zł 13/10.

Insze młyny trzymają mieszczanie bielscy i opowiedział się przed nami Pan starosta¹⁴⁰, że te młyny przedtem do starostwa bielskiego należały.

Beczka Bielska. – Miarę tuteczną beczkami liczą. Beczka bielska mniej przetakiem¹⁴¹ niżeli cztery korce krakowskie ma w sobie. Jednak większa jest teraz niżeli przedtem była.

Morgi. – Jest przy mieście morgów 16, z których dają wszystkich zł 2.

Mieszczanie dają do zamku łożu kamieni 12, każdy po gr 40, czyni zł 16.

[k. 54 v] Folwark Hołowiesko

Przy mieście Bielsku jest folwark Hołowiesko, na którym żyta z posianych beczek 150 użynają kop 300, *decima detracta*. Stąd namłacają beczek 380. Zostawiwszy wysiewku beczek 150, przyjdzie spieniężyć beczek 230, każda po gr 30, czyni zł 230.

Pszenice temi czasy nie siewają, lecz gdy będzie bydło w folwarkach, będą ją siewać.

Owsa z posianych beczek 140 użynają kop 400, *decima detracta*. Stąd namłacają beczek 350. Zostawiwszy wysiewku beczek 140, przyjdzie spieniężyć beczek 210, każda po gr 18, czyni zł 126.

¹⁴⁰ Stanisław Radziejowski (1575–1637) – dworzanin króla Zygmunta III, kasztelan rawski (od 1613 r.), wojewoda rawski (od 1618 r.), wojewoda łeczycki (od 1628 r.). W 1599 r. został starostą bielskim (od 1601 r. z ramienia Władysława Wazy). Pełnił tę funkcję najdalej do 1609 r. NAHB, sygn. 18, k. 445–445 v; MK, sygn. 148, k. 304–305; dz. XVIII, sygn. 12, k. 10 v; ZZG, sygn. 15, s. 109; sygn. 17, s. 120I; sygn. 18, s. 223; sygn. 19, s. 34; Ł. Sapieha do L. Sapiehy, Lublin 26 IV 1601, Archiwum Domu Sapiehów, t. I, oprac. A. Prochalska, Lwów 1892, s. 264; W. Kłaczewski, Radziejowski Stanisław, [w:] PSB, t. XXX, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1987, s. 79–81; Starostowie niegrodowi w Koronie 1565–1795..., s. 324; Uruski, t. XV, s. 133.

¹⁴¹ Przetak – rodzaj okrągłego sita.

Jęczy mienia z posianych beczek 18 użynają kop 110, *decima detracta*. Z tego namłacają beczek 60. Zostawiwszy wysiewku beczek 18, przyjdzie spieniężyć beczek 42, każda po 24 gr, czyni zł 33/18.

Grochu z posianych beczek 4 użynają kop 22, *decima detracta*. Stąd namłacają beczek 12. Zostawiwszy wysiewku beczek 4, przyjdzie spieniężyć beczek 8, każda po gr 48, czyni zł 12/24.

Tatarki z posianych beczek 3 użynają kop 24, *decima detracta*. Z tego namłacają beczek 7. Zostawiwszy wysiewku beczki 3, przyjdzie spieniężyć beczki 4, każda po gr 24, czyni zł 3/6.

Siemienia lnianego z posianych beczek 2, z tego namłacają beczek trzy. Zostawiwszy wysiewku beczek 2, [k. 55] przyjdzie spieniężyć beczkę 1 po gr 48, czyni zł 1/18.

Siemienia konopnego z posianych beczki $\frac{1}{2}$ namłacają beczki $1\frac{1}{2}$. Zostawiwszy wysiewku beczki $\frac{1}{2}$, przyjdzie spieniężyć beczkę 1 po gr 30, czyni zł 1.

Siana w tym folwarku bywa brogów 7. Zostawiwszy na wychowanie brogów 3, przyjdzie spieniężyć brogów 4, każdy *per* zł 7, czyni zł 28.

Obora. – W tym folwarku nie masz bydła żadnego.

Budunek. – Przy tym folwarku jest budynku gmach pierwszy nowo przez JM Pana Radziejowskiego¹⁴² zbudowany, w którym jest izba pierwsza niemała. W niej okna, piec, ławy, stoły zupełne. Jest przeciwko niej izdebka pomniejsza z kownatą. Piec także i okna w niej zupełne. Przy temże gmachu jest zaczęta izba, która jeszcze stoi nieskończona. Jest drugi gmach, w którym izba jedna z kownatą. Piec, okna, stół w niej jest wedle potrzeby. Izdebek dwie pomniejszych jest w tymże podworzu z oknami, piecami zupełnemi. Stodoły, obora, stajnie wedle potrzeby są pobudowane.

Summa wszystkich prowentów z folwarku hołowieskiego, z domów i z młynów jemu należących zł 436/6, stąd na czeladź folwarkową kładziemy zł 30.

Summa tedy zostaje prowentów zł 406/6.

¹⁴² Patrz przyp. 140.

[k. 55 v] Wójtostwo pilikowskie ma w sobie siół 2

Sioło Piliki

W tem siele jest włók 46, z których na wójta wolnych od podatków 2. Czynszowych jest włók 6. Z każdej dają za wszystkie powinności zł 8, czyni zł 48.

Do tego dają z czynszowej włóki każdej owsa beczek 2, czyni beczek 12, każda po gr 18, czyni zł 7/6.

Pociągłych włók jest 37. Z każdej dają czynszu gr lit. 20, czyni zł 30/25.

Owsa z każdej pociągłej włóki dają beczek 2, czyni beczek 74, każda po gr 18, czyni zł 44/12.

Żarnowego z włóki pociągłej dają gr lit. 6, czyni zł 9/7/9.

Za wóz siana jeden dają z włóki pociągłej gr lit. 5, czyni zł 7/21/4 ½.

Pustych włók 1.

Przy tem siele jest zaścianku morgów 33. Z każdego płacą po gr lit. 3/4, czyni zł 4/20/4 ½.

S u m m a z tego sioła prowen[tów] zł 152/2.

[k. 56] Ridele¹⁴³ sioło

W tem siele jest włók 33, z których pociągłych jest tam 23 ¾. Z każdej dają czynszu po gr 25 – zł 19/21/13 ½.

Owsa z każdej włóki dają beczek 2, czyni beczek 47 ½, każda po gr 18, czyni zł 28/15.

Żarnowego z włóki każdej pociągłej dają gr lit. 6, czyni zł 5/25/2 ¼.

Za wóz siana dają z włóki pociągłej gr lit. 5, czyni zł 4/28/7 ¼.

Pustych jest włók 9 ¼.

¹⁴³ *Dziś Gredele. W lustracjach z 1576 i 1664 r. zapisano jako Hredele. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 571; Lustracje województwa podlaskiego, s. 42.*

W tem siele włóki na wybrańce¹⁴⁴ służące między pociągłemi kładziemy.
K a p c z y z n y z tego wójtostwa dostawa się zł 4.
S u m m a wszystkich prowentów z sioła Rydelów zł 63/0/5.

[k. 56 v] Wójtostwo grabowieczkie. Ma siół 1

Sioło Grabowiecz¹⁴⁵

W tem siele jest włók 50, z których jest wójtowskich włók 5 dzierżawy na ten czas Pana Stanisława Łączyński[ego]¹⁴⁶, na które przed nami pokazywał dożywocie swoje od św. pamięci króla Stefana *de actu et data Cracow die 30 julii Anni Domini 1583* [30 VII 1583]¹⁴⁷.

Czynszowych jest włók 45. Dają z każdej włóki czynszu gr lit. 98, czyni zł 178/3/13 ½.

Owsa z każdej włóki dają beczek 2, czyni beczek 90, każda po gr 18, czyni zł 54.

Żarnowego z włóki dają po gr lit. 6 – zł 11/7/9.

Za wóz siana jeden dają z włóki gr lit. 5 – 9/11/4 ½.

Przy tem siele jest w jednym mie[j]scu zaścianku morgów 77/15. Dają z każdego po gr lit. 4, czyni zł 12/27/9.

¹⁴⁴ Wybrańce (wybrańcy) – chłopci królewscy należący do tzw. piechoty wybranieckiej (łanowej).

¹⁴⁵ Dziś Grabowiec.

¹⁴⁶ Stanisław Łączyński – szlachcic mazowiecki, wywodzący się z Łączna w ziemi ciechanowskiej. ZZG, sygn. 12, s. 145–146; sygn. 17, s. 522, 718, 729; sygn. 55, s. 1120. Od 1581 r. był wójtem grabowieckim, od 1586 r. zaś również bielskim i narewskim. MK, sygn. 135, k. 317 v–319; ZZG, sygn. 11, s. 253, 2 83; sygn. 15, s. 75; sygn. 18, s. 121; Boniecki, t. XV, s. 278; A. Jabłonowski, Podlasie, s. 123; Rekognicyarz poborowy województwa podlaskiego z roku 1581, [w:] Wypisy heraldyczne z ksiąg poborowych, oprac. F. Piekosiński, Lwów 1911, s. 15; Uruski, t. IX, s. 315. W 1599 r. Łączyński dokonał cesji wójtostwa narewskiego na Jana Olszańskiego. MK, sygn. 143, k. 43–43 v.

¹⁴⁷ Oryginał tego aktu został wpisany do ksiąg Metryki Koronnej. MK, sygn. 129, k. 319–320.

Jest tamże w drugim mie[j]scu zaścianku morgów 60. Z każdego morgu dają po gr lit. 9/5 – zł 47/15.

Pustych jest włók 5.

[Sioło Młodzianowo]¹⁴⁸

Ku temuż wójtostwu w siele mie[j]skim Młodzianowie jest włók 7. Z każdej dają po gr lit. 83, czyni zł 47/26/13 ½.

Inszych podatków dla złego gruntu nie dają.

Tamże przy tem siele Młodzianowie jest morgów 40. [k. 57] Płacą z każdego po lit. gr 1 ½, czyni zł 2/15.

Żarnowego z włóki tylko 4 w Młodzianowie. Dają po gr lit. 6, czyni zł 1.

K a p c z y z n a w tem wójtostwie czyni zł 4.

S u m m a wszystkich prowentów z sioła Grabowiecz zł 368/16/13 ½.

Wójtostwo hołodowskie. W niem siół 3¹⁴⁹

Sioło Hołody

W tem siole jest włók 60, z których wolnych włók 2 na wójta.

Czynszowych jest włók 52. Z każdej dają za wszystkie powinności z owsem, z sianem i żarnowem, okrom stróżowego¹⁵⁰, zł 5, czyni zł 110.

Do tego robić powinni w rok dni 12 dla złego ich gruntu.

Pustych jest włók 6.

[k. 57 v] S u m m a wszystkich prowentów z sioła Hołody zł 110.

¹⁴⁸ Dziś Stryki. W lustracji z 1664 r. – Stryki. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 580.

¹⁴⁹ W 1576 r. wójtostwo hołodowskie należało do folwarku Huzyków (Użyków). *Lustracje województwa podlaskiego*, s. 53.

¹⁵⁰ Stróżowe (stróżne) – opłata zwalniająca z odbywania stróży.

Sioło Kotły

W tem siele jest włók 30. Wszystkie pociągłe. Dają z każdej czynszu po gr 25, czyni zł 25.

Owsa dawają z każdej beczek 2, czyni beczek 60, każda po gr 18, czyni zł 36.

Żarnowego z włóki każdej płacą po gr 6 lit., czyni zł 7/15.

Za wóz siana jeden^a dają po gr lit. 5 – zł 6/7/9.

Młyn. – Jest przy tem siele młyn o kołach 4 na rzece Białej, z którego wymierzają żyta beczek 30, każda po gr 30, czyni zł 30.

Słodów rozmaitych wymierzają z tego młyna beczek 20, każda po gr 30, czyni zł 20.

Przy tem młynie jest w jednym mie[j]scu morgów 10. Z każdego dają po gr lit. 3/4 – zł 1/12/9.

W drugim mie[j]scu przy tem młynie jest morgów 30. Z każdego dają po gr lit. 3, czyni zł 3/22/9.

[k. 58] W trzecim mie[j]scu nad rzeką Orlą¹⁵¹ jest morgów 18. Z każdego płacą gr lit. 3, czyni zł 2/7/9.

Summa wszystkich prowentów z sioła Kotłów zł 132/5.

Sioło Saki

W tem siele jest włók 10, z których jest włók 6 na służbę bojarską putną. Czynszowych jest włók 4. Z każdej za wszystkie powinności z owsem, z sianem zł 4, czyni zł 16.

Kapczyzny w tym wójtostwie czyni zł 6.

Summa wszystkich prowen[tów] z tego sioła zł 22.

Summa summarum z folwar[ku] Hołowieska i z siół wszystkich jemu przyległych zł 1254/0/½.

^a Po słowie „jeden” powtórzono słowo „siana”.

¹⁵¹ Dziś Orlanka – rzeka, lewy dopływ Narwi.

[k. 58 v] Folwark Stołowaca i w niem urodzaj

Żyta z posianych beczek 200 użynają kop 600, *decima detracta*. Z tego namłacają beczek 570. Zostawiwszy wysiewku beczek 200, przyjdzie spieniężyć beczek 370, każda po gr 30, czyni zł 370.

Pszenice ozimej z posianych beczek 3 użynają kop 30, *decima detracta*. Z tego namłacają beczek 6. Zostawiwszy wysiewku beczek 3, przyjdzie spieniężyć beczek 3, każda po gr 60, czyni zł 6.

Jęczmienia z posianych beczek 20 użynają kop 100, *decima detracta*. Z tego namłacają beczek 90. Zostawiwszy wysiewku beczek 20, przyjdzie spieniężyć beczek 70, każda po gr 24, czyni zł 56.

Owsa z posianych beczek 200 nażynają kop 500, *decima detracta*. Z tego namłacają beczek 480. Zostawiwszy wysiewku beczek 200, przyjdzie spieniężyć beczek 280, każda po gr 18, czyni zł 168.

Grochu z posianych beczek 5 użynają kop 30. Z tego namłacają beczek 18. Zostawiwszy wysiewku beczek 5, przyjdzie spieniężyć beczek 13, każda po gr 48, czyni zł 20/24.

Tatarki z posianych beczek 4 nażynają kop 16. Z tego namłacają beczek 8. Zostawiwszy wysiewku beczek 4, przyjdzie spieniężyć beczek 4, każda po gr 24, czyni zł 3/6.

[k. 59] Prosa z posianych beczek $\frac{1}{8}$ nażynają kop 4. Z tego namłacają beczek $1\frac{1}{2}$. Zostawiwszy wysiewku beczki $\frac{1}{8}$, zostanie beczek $1\frac{3}{8}$ ^a, z tego bywa jagieł beczki $\frac{1}{2}$, czyni zł 2/2.

Siemienia lnianego z posianych beczek $1\frac{1}{2}$ namłacają beczki 3. Zostawiwszy wysiewku beczek $1\frac{1}{2}$, przyjdzie spieniężyć beczek $1\frac{1}{2}$, każda po 48 [gr], czyni zł 2/12.

Siemienia konopnego z posianych beczek $1\frac{1}{2}$ namłacają beczki 3. Zostawiwszy wysiewku beczek $1\frac{1}{2}$, przyjdzie spieniężyć beczek $1\frac{1}{2}$, każda po gr 30, czyni zł 1/15.

^a W oryginale liczba: $1\frac{3}{4}$. Jest to błąd pisarza.

Siana brogów bywa przy tem folwarku 18. Odłożywszy na wychowanie folwarkowe brogów 5, przyjdzie spieniężyć brogów 13 *per* zł 7, czyni zł 91.

Obora

Przy tem folwarku bydło rogate wyzdychało wszystko.

Świni różnych jest 15

Kokoszy 20

Gęsi 25

Budunek. – Przy tem folwarku budunku niewiele – to jest izdebka jedna na podręczach z kownatą. W niej piec, okna, ławy, stoły zupełne. Jest drugi gmach, w którym izdeb dwie: jedna biała, w niej okna, piec zupełny; druga czarna dla czeladzi folwarkowej. Stodoły, obory, stajnia są przy tem folwarku wedle potrzeby budowane.

[k. 59 v] *Summa* wszystkich prowentów z folwarku Stołowaca czyni zł 720/29, stąd na wychowanie i myta czeladzi folwarkowej defalkujemy zł 30.

Summa tedy zostaje prowentów z tego folwarku zł 690/29.

[k. 60] Wójtostwo haczkowskie do folwarku
Stołowaca należące, w którym jest siół 3

Sioło Haczki¹⁵²

W tem siele jest włók 30, z których jest wolnych na wójta włók 2.

Pociągłych włók jest 28. Z każdej dają czynszu, okrom zwyczajnej roboty, do tego za żarnowe i siano zł 3 – zł 84.

Owsa dają z każdej włóki beczek 2, czyni beczek 56, każda po gr 18, czyni zł 33/18.

¹⁵² *Dziś Haćki.*

Jest tamże w tej wsi włók 2 na wybrańce, za które powinności poddani insi odprowadzają, przeto między pociągłymi się kładą.

Przy tem siele jest karczma jedna na wójta wolna.

S u m m a wszystkich prowentów z sioła Haczki czyni zł 117/18.

[k. 60 v] Sioło Hrałoły

W tem siele jest włók 15, z których jedna ciesielska – daje z niej za wszystkie powinności zł 5.

Pociągłych włók jest 14. Z każdej dają czynszu lit. kopę 1/8, czyni zł 39/20.

Żarnowego z każdej włóki dają gr lit. 6 – zł 3/15.

Za wóz siana jeden z każdej włóki gr lit. 5 – zł 2/27/9.

Owsa z każdej włóki pociągłej dają beczkę 1, czyni beczek 14, każda po gr 18, czyni zł 8/12.

K a p c z y z n a z tego wójtostwa czyni zł 6.

M ł y n y. – Przy tem siele jest młynów 4, każdy o jednym kole, z których młynów 4 dają ogółem zł 30.

S u m m a wszystkich prowentów z sioła Hrałołów czyni zł 95/14/9.

[k. 61] Sioło Proniewice¹⁵³

W tem siele jest włók 30. Z każdej dają czynszu z żarnowem i sianem zł 5, czyni zł 150.

Do tego robotę powinni oddawać, jako insi poddani.

Owsa dają z każdej włóki beczek 2, czyni beczek 60, każda po gr 18, czyni zł 36.

S u m m a wszystkich prowentów z sioła Proniewicz czyni zł 186.

¹⁵³ *Dziś Proniewice.*

Wójtostwo raiskie, w którym siół 2

Sioło Raisko¹⁵⁴

W tem siele jest włók 51, z których wolnych jest na wójta włók 2 za jego dożywociem, które przed nami pokazywał; na popa ruskiego włóka 1; na karła¹⁵⁵ włóka wolna także 1.

[k. 61 v] Czyszowych jest włók 2. Dają z każdej po kopie lit. 1/43, czyni zł 8/17/9.

Pociągłych włók jest 45. Z każdej dają czynszu gr pol. 25, czyni zł 37/15.

Owsa dają z włóki beczek 2, czyni beczek owsa 90, każda po gr 18, czyni zł 54.

Żarnowego z włóki dają gr lit. 6, czyni zł 11/7/9.

Za wóz siana dają z włóki każdej gr lit. 5 – zł 9/11/4 ½.

Na wybrańce jest włók 3, które że insi poddani odprowadzają powinności, przeto między pociągłymi je kładziemy.

Jest przy tem siele zaścianków 3. W pierwszym jest morgów 50. Z każdego dają po gr lit. 2 – zł 4/5.

W drugim morgów 5. Z każdego dają po gr lit. 3 – gr 18/13 ½.

W trzecim morgów 3/28. Z każdego płacą po gr lit. 3, czyni gr 14/13 ½.

S u m m a wszystkich dochodów z sioła Raiska czyni zł 125/29/13 ½.

¹⁵⁴ Dziś Rajsk. W lustracji z 1664 r. – Rajsk. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 573.

¹⁵⁵ Michał Karzeł – najprawdopodobniej karzeł królewski. Dnia 21 II 1589 r. Michał Karzeł ustąpił swoich dożywotnich praw do tej włóki na rzecz dzieci swojego brata Mieliecha Żaka – Chwiedka, Marka i Panasa. Michał prawa do tej włóki uzyskał od królowej Bony. Zostały one również potwierdzone przez Zygmunta Augusta. MK, sygn. 135, k. 422 v–423 v. Był to zapewne karzeł na dworze królowej Bony. Spis dworu Zygmunta Augusta wśród karłów nie wymienia żadnego o imieniu Michał. Patrz: M. Ferenc, op. cit. W lustracji z 1664 r. włókę tę określono: „Karlewską nazywana włóka jedna, którą tenże P. Rządowski [wójt rajski – M.S.] trzyma”. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 573.

[k. 62] Sioło Orechwice¹⁵⁶

W tem siele jest włók 34, które są wszystkie na czynszu i dają z każdej włóki czynszu gr lit. 29 – zł 41/2/9.

Powinni do tego robotę wedle zwyczaju odprawować.

Owsa z włóki każdej dają beczek 2, czyni beczek 68, każda po gr 18, czyni zł 40/24.

Żarnowego z każdej włóki dają gr lit. 6 – zł 8/15.

Za wóz siana z każdej włóki dają gr 5 – zł 7/2/9.

K a p c z y z n a z tego wójtostwa czyni zł 8.

S u m m a wszystkich prowentów z sioła Orechwice czyni zł 105/14.

Wójtostwo płoskowskie

Sioło Płoski¹⁵⁷

W tem siele jest włók 60, z których jest na wójta wolnych 2.

Czynszowych jest włók 1 ½. Z każdej dają kop lit. 1/40 – zł 6/7/9.

Pociągłych jest włók 52 ½. Z każdej dają zł pol. 2/18, czyni 148/22/9.

[k. 62 v] Owsa z każdej włóki dają beczek 1, czyni beczek 52 ½, każda po gr 18, czyni zł 31/15.

Żarnowego z każdej włóki po gr lit. 6 – zł 13/3/13 ½.

Za wóz siana z każdej włóki dają gr 5 – zł 10/28/2 ¼.

Na wybrańca w tem siele jest włók 2, które się kładą między włóka-mi pociągłemi.

Pustych włók 4.

Morgów przy tem siele jest 23/20. Z tego wszystkiego dają zł 2 – zł 2.

¹⁵⁶ *Dziś Orzechowice.*

¹⁵⁷ *Dziś Płoski.*

Przy tem siele jest morg drugi przez Narew¹⁵⁸, od którego mostowe¹⁵⁹ czyni zł 12/15.

K a r c z m a jest przy tem siele, z której dają zł 2/15.

M ł y n y. – Jest przy tem siele młynów 2. Dają z nich arendą zł 11/10.

Tamże jest młyn Krasnica na rzece Narwi, z którego dają zł 7/15.

S u m m a wszystkich prowentów z sioła Płoski czyni zł 246/11/15 $\frac{3}{4}$.

[k. 63] Sioło Deniski

W tem siele jest włók 32, które są wszystkie czynszowe. Dla wielkiego ubóstwa i złego gruntu dają z każdej za czynsz i za robotę *per* zł 3, czyni zł 96.

Jest przy tem siele na wybrańca włók 2, z których dają czynsz wszyscy poddani i między czynszowemi są położone.

K a p c z y z n a z tego wójtostwa czyni zł 6/15.

S u m m a wszystkich prowentów z sioła Deniski zł 102/15.

Wójtostwo pluczickie. W niem siół 5

Sioło Pluczice¹⁶⁰

W tem siele jest włók 64, z których na wójta wolnych włók 2. Ostatek jest włók 62. Z każdej dają za wszystkie powinności z owsem, sianem i żarnowem, okrom zwyczajnej roboty, *per* zł 3, czyni zł 186.

Przy tem siele jest włók 3 na wybrańce, za które powinności wszystkie inisi poddani oddają, dla czego między pociągłemi je kładziemy.

[k. 63 v] M ł y n y. – Przy tem siele jest młyn jeden, z którego dają zł 3.

Jest tamże młyn drugi, z którego dają z morgami zł 7/15.

¹⁵⁸ Narew – jedna z największych polskich rzek, prawy dopływ Wisły.

¹⁵⁹ Mostowe – opłata pobierana za przejazd przez most.

¹⁶⁰ Dziś Plutycze. W lustracji z 1664 r. – Plutycze. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 574.

Summa wszystkich prowentów z tego sioła czyni zł 196/15.

Sioło Łiise¹⁶¹

W tem siele jest włók 5. Z każdej dają za wszystkie powinności z sianem i żarnowem, okrom zwyczajnej roboty, *per* zł 3, czyni zł 15.

Młyn. – Jest przy tem siele młyn, z którego dają zł 3.

Summa prowentów z tego sioła czyni zł 18.

[k. 64] Sioło Ichnaty¹⁶²

To sioło należało przed tym do starostwa bielskiego i było pierw-
wej lustrowane, ale temi czasy Brzoska¹⁶³ i Chwalkowski¹⁶⁴ szlachcicy
trzymają to sioło prawem nie wiedzieć jakim i powinności żadnej do
starostwa bielskiego nie oddają.

Sioło Steczewice¹⁶⁵

W tem siele jest włók 12, które są wszystkie pociągłe. Dają z każdej
czynszu gr lit. 29, czyni zł 14/15.

Owsa dają z włóki każdej beczek 2, czyni beczek 24, każda po gr 18,
czyni zł 14/12.

¹⁶¹ *Dziś Łyse.*

¹⁶² *Dziś Ignatki. W źródłach notowane także jako Ichnaty, Ichnatki, Ihnatki i Hihnatki. Według lustracji z 1576 r. wieś ta należała do starostwa bielskiego. Rejestry poborowe z 2. połowy XVI w. zaliczają tę wieś do majątności szlacheckich. Lustracje sporządzone po 1602 r. nie wymieniają już tej wsi wśród własności królewskiej. Lustracje województwa podlaskiego, s. 48.*

¹⁶³ *Paweł Brzoska – szlachcic podlaski, właściciel części Ichnatów (dziś Ignatek) i Brzóssek (dziś Brzóska Stare). CPAHL, dz. 8, k. 25; dz. 16, k. 9; ZZG, sygn. 11, s. 319; sygn. 17, s. 632, 766, 841. Przywilej na 9 dziedzicznych włók w Ichnatach nadał mu Mikołaj Kiszka (wojewoda podlaski, starosta bielski i drohicki) za zgodą Stefana Batorego dnia 5 IV 1578 r. MK, sygn. 122, k. 72 v–73.*

¹⁶⁴ *Właściwie Baltazar Falkowski – szlachcic podlaski. CPAHL, dz. 5, k. 15 v. Był dziedzicem części wsi Falki-Bartki (dziś najprawdopodobniej Falki). NAHB, sygn. 11, k. 463 v–464.*

¹⁶⁵ *Dziś Stacewice.*

Żarnowego dają z każdej włóki po gr lit. 6, czyni zł 3.

Za wóz siana dają z włóki każdej gr lit. 5, czyni zł 2/15.

Jest przy tej wsi zaścianku morgów 13. Z każdego płacą po gr lit. 3/4, czyni zł 1/24/9.

Jest tamże Leszczyński¹⁶⁶ szlachcic, który trzyma włók 5 przy gruncie tego sioła, na które nam dożywocie pokazywał, jemu i małżonce jego służące od św. pamięci króla Stefana *de actu et data 4 decembris Anni 1579* [4 XII 1579]¹⁶⁷. Daje z tych włók czynszu zł 7/15.

S u m m a wszystkich prowentów z tego sioła czyni zł 43/21/9.

[k. 64 v] Sioło Usakowo¹⁶⁸

W tem siele jest włók 15, z których dają za wszystkie powinności z sianem, owsem i żarnowem, okrom zwyczajnej roboty, *per* zł 3, czyni zł 45.

Przy tem siele jest włóka jedna na wybrańca, która się kładzie między inszemi włókami, bo z niej gromada wszystka czynsz odprawuje.

S u m m a prowentów z tego sioła czyni zł 45.

Sioło Nałogi

W tem siele jest włók 20, z których jest czynszowych włók 2. Dają z każdej *per* zł 5, czyni zł 10.

Pociągłych jest włók 18. Dają z każdej czynszu z żarnowem i sianem gr lit. 31, czyni zł 23/7/9.

¹⁶⁶ Sebastian Leszczyński vel Leszczeński – szlachcic podlaski, dziedzic na Leszni i Ostaszach. Przejął ten grunt w 1582 r. po Bartłomieju Mysko. APP, sygn. 19, s. 367; CPAHL, dz. 16, k. 95–96; MK, sygn. 119, k. 271–271 v; ZZG, sygn. 11, s. 181, 204; Lustracje województwa podlaskiego, s. 49; Rekognicyarz poborowy..., s. 14. Zmarł najprawdopodobniej w 1604 r. CPAHL, dz. 35, k. 31, 35 v.

¹⁶⁷ MK, sygn. 119, k. 271–271 v. Akt ten oblatowano również w księgach sądowych podlaskich w 1581 r. ZZG, sygn. 18, s. 142. Potwierdzenie tego nadania przez Zygmunta III patrz: MK, sygn. 138, k. 299–299 v.

¹⁶⁸ Dziś Husaki. W lustracji z 1664 r. – Husaki. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 574.

Owsa dają z każdej włóki beczek 2, czyni beczek 36, każda po gr 18, czyni zł 21/18.

Kapczyzna z tego wójtostwa czyni zł 5.

Summa prowentów z tego sioła czyni zł 59/25/9.

[k. 65] Wójtostwo antonowskie. Ma siół 2

Sioło Antonowice¹⁶⁹

W tem siele jest włók 86, z których na cerkiew wolnych 2 włók, na wójta także wolnych 2.

Czynszowych jest włók 5. Dają z każdej *per* zł 5, czyni zł 25.

Pociągłych jest włók 74. Z każdej dają czynszu gr lit. 72, czyni zł 222.

Owsa dają z włóki pociągłej beczek 2, czyni beczek 148, każda po gr 18, czyni zł 88/24.

Żarnowego dają z włóki po gr lit. 6, czyni zł 18/15.

Za wóz siana dają z każdej włóki gr lit. 5, czyni zł 15/2/9.

Jest przy tem siele zaścianku morgów 78/25. Z każdego płacą po gr lit. 3, czyni zł 9/25/11 ¼.

Pusta włóka jest 1.

Młynny. – Jest przy tem siele młynów dwa na rzece Narwi o kołach 4. Dają z nich zł 12.

Jest tamże młyn trzeci na rzece Narwi, z którego dają zł 11/7/9.

Summa wszystkich prowentów z sioła Antonowic zł 402/14/11 ¼.

[k. 65 v] Sioło Woysnie¹⁷⁰

W tem siele jest włók 46, z których jest pustych włók 4.

Zostaje włók pociągłych 42. Dają z każdej gr lit. 72, czyni zł 126.

¹⁶⁹ *Dziś Ryboły. W lustracji z 1664 r. – Ryboły. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 575.*

¹⁷⁰ *Dziś Wojszki. W lustracji z 1664 r. – Wojszki. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 575.*

Owsa dają z włóki pociągłej beczek 2, czyni beczek 84, każda po gr 18, czyni zł 50/12.

Żarnowego dają z włóki pociągłej gr lit. 6, czyni zł 11.

Za wóz siana z włóki pociągłej dają gr lit. 5, czyni zł 8/22/9.

Na wybrańca przy tem siele jest włók 3, które się kładą między pociągłemi.

Młyny. – Młyn jest przy tem siele, z którego dają zł 11/7/9.

Jest tamże drugi młyn, z którego dają zł 5.

Tamże morgów 3 przy tem młynie. Z każdego dają po gr lit. 3, czyni [gr] 11/4 ½.

Kapczyzna z tego wójtostwa czyni kop lit. 5, czyni zł 12/15.

Summa wszystkich prowentów z sioła Woysnie zł 225/8/4 ½.

[k. 66] Wójtostwo pawłoskie. Siół 3

Sioło Pawłowice¹⁷¹

W tem siele jest włók 66, z których na wójta wolnych 2.

Pociągłych jest włók 62. Z każdej dają za czynsz, za owies i siano, do tego żarnowe, okrom zwyczajnej roboty, *per* zł 3, czyni zł 186.

Pustych jest włók 2.

Młyny. – Jest przy tym siele młyn o kole jednym. Dają z niego zł 5.

Tamże drugi młyn, z którego dają gr lit. 80, czyni zł 3/10.

Tamże trzeci, z którego dają gr lit. 80 – zł 3/10.

Jest tamże czwarty młyn o kołach 4, z którego dają zł 12.

Summa wszystkich prowentów z sioła Pawłowicz zł 209/20.

¹⁷¹ *Dziś Pawły. W lustracji z 1664 r. – Pawły. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 574.*

[k. 66 v] Sioło Ribołowy¹⁷²

W tem siele jest włók 17. Z każdej dają za czynsz i z[a] żarnowe *per* zł 3, czyni zł 51.

Robotę do tego zwyczajną będą powinni odprawować.

Summa wszystkich prowentów z tego sioła Rybołowow zł 51.

Sioło Swiecziciele¹⁷³

W tem siele jest włók 24, z których na cerkiew wolnych 2.

Pociągłych jest 22, z których dają czynszu i za żarnowe, okrom zwyczajnej roboty, *per* zł 3, czyni zł 66.

Na wybrańca tamże jest włoka 1, która najduje się między pociągłymi włókami. Z niej wszystka gromada płaci.

Kapczyzna z tego wójtostwa czyni zł 10.

Summa wszystkich prowentów z tego sioła Szwiecicioł zł 76.

Summa summarum wszystkich prowentów z folwarku Stołowaca i^a z siół jemu przyległych zł 2997/27.

[k. 67] Folwark Huziki¹⁷⁴ i *crescentia* jego

Żyta z posianych beczek 200 na tym folwarku użynają kop 600, *decima detracta*. Z tego namłacają beczek 545. Zostawiwszy stąd wysiewku beczek 200, przyjdzie spieniężyć beczek 345 po gr 30, czyni zł 345.

Pszenice ozimej^b z posianych beczek 10 użynają kop 60, *decima detracta*. Z tego namłacają beczek 24. Zostawiwszy wysiewku beczek 10, przyjdzie spieniężyć beczek 14, każda po gr 60, czyni zł 28.

^a Za literę „i” błędnie wstawiono literę „u”. ^b W oryginale forma: ozimiey.

¹⁷² Dziś Kaniuki. W lustracji z 1664 r. – Kaniuka. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 575.

¹⁷³ Dziś Cieluszki. W lustracji z 1664 r. – Teluszki. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 575.

¹⁷⁴ Dziś Użyki – kolonia wsi Ogrodniki nad Orlanką.

Jęczmienia z posianych beczek 12 użynają kop 60, *decima detracta*. Z tego namłacają beczek 60. Zostawiwszy wysiewku beczek 12, przyjdzie spieniężyć beczek 48, każda po gr 24, czyni zł 38/12.

Owsa z posianych beczek 200 użynają kop 500, *decima detracta*. Z tego namłacają beczek 500. Zostawiwszy wysiewku beczek 200, przyjdzie spieniężyć beczek 300, każda po gr 18, czyni zł 180.

Grochu z posianych beczek 5 użynają kop 40, *decima detracta*. Z tego namłacają beczek 20. Zostawiwszy wysiewku beczek 5, przyjdzie spieniężyć beczek 15, każda po gr 48, czyni zł 24.

Tatarki z posianych beczek 4 użynają kop 18, *decima detracta*. Z tego namłacają beczek 6. Zostawiwszy wysiewku beczki 4, przyjdzie spieniężyć beczki 2, każda po gr 24, czyni zł 1/18.

Prosa z posianych krakowskich korców $\frac{1}{2}$ użynają kop 5. Z tego namłacają krakowskich korców 4. Zostawiwszy wysiewku korca $\frac{1}{2}$, [k. 67 v] zostaje korców $3\frac{1}{2}$. Z tego jagieł bywa korca krakowskiego $1\frac{1}{2}$, każdy po gr 30, czyni zł 1/15.

Siemienia lnianego z posianych korca krakowskiego 1 z tego namłacają korce krakowskie 2. Zostawiwszy wysiewku korzec krakowski 1, przyjdzie spieniężyć korzec 1 po gr 12, czyni [gr] 12.

Siemienia konopnego z posianych korca krakowskiego 1 namłacają z tego 2. Zostawiwszy wysiewku korzec krakowski 1, przyjdzie spieniężyć korzec 1 po gr 7/9, czyni [gr] 7/9.

Siana w tym folwarku bywa brogów 9. Zostawiwszy na wychowanie brogów 3, przyjdzie spieniężyć brogów 6, każdy *per* zł 7, czyni zł 42.

Obora

Od tego bydła za nabiał dostaje się nad wychowanie folwarkowe zł 8 – zł 8.

Krów	4	Cieląt od nich	4
Byczków	4	Owiec	16
Świni	15		

Młyn. – Jest przy tem folwarku młyn tutechny na wymierze, z którego za wymiar dostaje się folwarkom. Kładziemy go na zł 45.

Budunek. – Jest przy tem folwarku budunku gmach jeden, w którym izdeb dwie przeciwko sobie. W bok tego gmachu są izdebce dwie. We wszystkich są okna, piece, stoły zupełne. Drugie gmachy małe są tamże spustoszałe. Urzędnicza tylko jest izdebka jedna dobrze zawarta. Obora, stodoły, także stajnie przy tem folwarku są dobrze budowane.

[k. 68] Staw. – Między stawami starostwa bielskiego jest przedniejszy staw przy folwarku w Huzikach, z którego kładziem pożytku, opuszczając stawy insze pomniejsze – zł 100.

Summa wszystkich prowentów z folwarku Huzików zł 814/4/9, stąd na wychowanie i myta czeladzi folwarkowej kładziem zł 30.

Summa tedy zostaje prowentów z folwarku tego zł 784/4/9.

Wójtostwa do folwarku huziczkiego należące

Wójtostwo krzywatic¹⁷⁵. Ma siół 3

Sioło Krzywatic¹⁷⁶

W tem siele było przed tym wymierzonych włók 40, lecz że staw huziczki zalał niektó[k. 68 v]rym poddanym pewne części roli, do tego błota nie mało, także odjęli roli, k[u] temu piaskowatych jest ról barzo niemało, któreśmy sami oczema swemi widzieli, że pożytku żadnego czynić nie mogą. Zaczem poddani nie mają z tej wsi zupełnych swych włók i prosili nas o to, żebyśmy jem nagrodę jaką uczynili. Co my widząc być rzecz słuszną, z włók przyrzeczonych^a 40 w nagrodę odejmujemy włók 4

^a W oryginale forma: przerzeconych.

¹⁷⁵ Według lustracji z 1664 r. było to wójtostwo pasynkowskie. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 577.

¹⁷⁶ Dziś Krzywa. W lustracji z 1664 r. – Krzywa. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 578.

i tem poddanym przyłączamy. Zaczynam tam będzie tylko włók 36, które są wszystkie pociągłe. Dają z każdej czynszu po gr lit. 13, czyni zł 19/15.

Żarnowego dają z włóki po gr lit. 6, czyni zł 9.

Owsa dają z włóki każdej beczkę 1, czyni beczek 36, każda po gr 18, czyni zł 21/18.

Morgów jest przy tem siele 12, z których dają przez dwie lecie gr lit. 18, trzeciego roku nic nie dają. Przeto kładziem z tych morgów na rok każdy gr lit. 12, czyni gr 15.

S u m m a prowentów z tego sioła zł 50/18.

Sioło Pasynki

W tem siele jest włók 46, z których na wójta wolnych 2, na cerkiew włóka wolna 1.

Czynszowa jest jedna, dają z niej zł 5.

Pociągłych jest włók 42. Dają z każdej czynszu gr [k. 69] lit. 24, czyni zł 42.

Owsa z włóki dają beczek 1 ½, czyni beczek 63, każda po gr 18, czyni zł 37/24.

Żarnowego dają z włóki każdej gr lit. 6, czyni zł 6/7/9.

S u m m a wszystkich prowentów z tego sioła zł 91/1/9.

Sioło Rakowicze

W tem siele jest włók 25, które są wszystkie pociągłe. Dają z każdej czynszu gr lit. 24 – zł 25.

Owsa z każdej włóki beczek 2, czyni beczek 50, każda po gr 18, czyni zł 30.

Żarnowego z włóki każdej dają gr lit. 6, czyni zł 6/7/9.

K a p c z y z n a z tego wójtostwa czyni zł 10.

S u m m a wszystkich prowentów z tego sioła zł 71/7/9.

[k. 69 v] Wójtostwo zubowskie. W niem siół jest 3

Sioło Zubowo

W tem siele jest włók 50, z których na wójta wolnych 2. Tomaszowi wójtowi przydano do wójtostwa włók 3. Na to przed nami prawa nie pokazywał. Daje z nich zł 15.

Czynszowych jest włók 45. Dają z każdej czynszu po gr lit. 81, czyni zł 151/26/4 ½.

Do tego^a robotę zwyczajną powinni oddawać.

Owsa dają z włóki beczek 2, czyni beczek 90, każda po gr 18, czyni zł 54.

Żarnowego z włóki dają gr lit. 6, czyni zł 11/7/9.

Za wóz siana jeden dają z włóki każdej gr lit. 5, czyni zł 9/11/4 ½.

Przy tem siele jest morgów 100. Z każdego płacą białych 5, czyni gr lit. 50 – zł 2/2/9.

Jest przy tej wsi karczma gościnna. Dają z niej zł 1/15.

Młyn. – Jest przy tej wsi młyn, z którego dają zł 15.

Przy tem młynie jest morgów 60. Z każdego z osobna dają gr lit. 1, czyni zł 2/15.

Przy temże młynie z osobna jest morgów 100. Płacą z nich zł 3.

S u m m a wszystkich prowentów z tego sioła zł 265/17/9.

[k. 70] Sioło Knorozy

W tem siele jest włók 44, które wszystkie są na czynszu osadnym postanowione zwyczajną robotą, to jest z włóki każdej dają gr lit. 68, czyni zł 124/20.

Owsa z włóki dają beczek 1, czyni beczek 44, każda po gr 18, czyni zł 26/12.

Żarnowego dają z włóki każdej gr lit. 6, czyni zł 11.

^a Wyraz ten wpisany pomiędzy i nad wyrazami „do” i „robotę”.

Za wóz siana jeden z włóki dają gr lit. 5, czyni zł 9/5.

S u m m a prowentów z tego sioła zł 171/7.

Sioło Podrzecze¹⁷⁷

W tem siele jest włók 30. Wszystkie są na czynszu^a osadnym postanowione zwyczajną robotą. Z każdej dają z włóki gr lit. 81, czyni zł 101/2/9.

Owsa z włóki każdej dają beczek 2, czyni beczek 60, każda po gr 18, czyni zł 36.

Żarnowego dają z włóki gr lit. 6, czyni zł 7/15.

Za wóz siana jeden dają z włóki gr lit. 5, czyni zł 6/7/9.

K a p c z y z n a czyni z tego wójtostwa zł 10.

[k. 70 v] M ł y n y. – Są w tem wójtostwie młynów 3, z których jeden jest pusty. Dają z niego zł 5.

Są tamże młynów 2 na Kozinie¹⁷⁸. Z każdego płacą zł 6/7/9, czyni zł 12/15.

S u m m a wszystkich prowentów zł 178/10.

Wójtostwo zigmuntowskie. Ma siół 6

Sioło Zigmuntowo¹⁷⁹

W tem siele jest włók 150, z których na wójtostwo wolnych włók 2, na ks. plebana narewskiego włók 13, na cerkiew włók 2, niedziedzka¹⁸⁰ włóka 1.

^a W oryginale forma: czynsie.

¹⁷⁷ Dziś Pilipki. W lustracji z 1664 r. – Pilipki. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 579.

¹⁷⁸ Możliwe, że chodzi o tereny dzisiejszej wsi Koźyno. Według lustracji z 1664 r. była to „wieś Kozanki alias Martynowicze na zaściankach zasiadła”. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 579.

¹⁷⁹ Dziś Klejniki. Lustracja z 1664 r. – Kleniki alias Zygmuntowo. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 576. Już w pierwszej dekadzie XVII w. Kleniki (dziś Klejniki) znów pojawiły się w źródłach. ZZG, sygn. 12, s. 121.

¹⁸⁰ Niedźwiedzki – możliwe, że chodzi o Klimunta (Klima) Niedźwiedzia lub jego potomków. Klimunt Niedźwiedź według lustracji z 1576 i rejestru poborowego z 1577 r. był

Pustych jest włók 3 $\frac{3}{4}$.

Czynszowych jest włók 2, które trzyma Jan Tołwiński¹⁸¹. Daje z każdej *per* zł 6, czyni zł 12.

Osadnych na czynszu z robotą zwyczajną jest 126 $\frac{1}{4}$. Z każdej dają gr lit. 72, czyni zł 378/22/9.

Owsa dają z włóki beczek 2, czyni beczek 252 $\frac{1}{2}$, każda po gr 18, czyni zł 151/15.

Żarnowego z włóki dają gr lit. 6, czyni zł 31/17/6 $\frac{3}{4}$.

Za wóz siana z każdej włóki gr 5 lit., czyni zł 26/9/11 $\frac{1}{4}$.

Młyn przy tej wsi, z którego dają zł 20.

Summa prowentów tego sioła zł 620/4/9.

[k. 71] Sioło Hukowicze

W tem siele jest włók 6, wszystkie na czynszu osadnym postanowione z robotą zwyczajną. Dają z każdej włóki gr lit. 66, czyni zł 16/15.

Żarnowego dają z włóki gr lit 6, czyni zł 1/15.

Młyn. – Jest przy tej wsi młyn, z którego dają kop lit. 3, czyni zł 7/15.

Summa prowentów z tego sioła zł 25/15.

wójtem w leśnictwie bielskim. Lustracje województwa podlaskiego, s. 131–132; A. Jabłonowski, Podlasie, s. 173. W 1567 r. Zygmunt August potwierdził mu posiadanie wójtostwa obejmującego 3 wsie: Jogodniki, Szostaków i Łoknicę (dziś Osówka), a także 2 włóki w Jagodnikach wolne na wójtostwo. *Lietuvos Metrika*. Knyga Nr. 51 (1566–1574). Užrašymų knyga 51, Wilno 2000, s. 79. Granice tych wsi (zwłaszcza Osówki) znajdowały się w najbliższej okolicy Klejnik (wtedy Zyguntowa). W lustracji z 1664 r. zapisano: „Nad to na włókę niedziecką nazwaną, która na ten czas pusta jest i na morgów na tę włókę numero 11 pokazał pewną ordynację JMci księdza Adama Pilichowskiego Króla JM referendarza i sekretarza de actu et data w Bielsku die 22 novembris 1571 [22 XI 1571], która to włókę i morgi, jako antecesorowie jego antiquitus trzymali, przy nim zostawujemy”. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 576.

¹⁸¹ Jan Tołwiński – szlachcic podlaski, dziedzic na Tołwinie w ziemi mielnickiej. Kapijana, sygn. 13, s. 419; ZZG, sygn. 12, s. 121; A. Jabłonowski, Podlasie, s. 63. Był wójtem klennickim (czyli zyguntowskim), jak jego ojciec Stanisław Tołwiński. Zmarł w 1612 r. CPAHL, dz. 7, k. 55; MK, dz. XVIII, sygn. 12, k. 15; NAHB, sygn. 3, k. 11; ZZG, sygn. 15, s. 116, 122.

Sioło Koźliki

W tem siele jest włók 6, które są osadzone na czynszu osadnym, którzy dają czynszu z osadnych gr lit. z włóki każdej 66 – zł 16/15.

Żarnowego z włóki dają gr lit. 6, czyni zł 1/15.

Zaścianku jest tam morgów 64. Z każdego dają gr lit. 2, czyni zł 5/10.

Młyn. – Jest przy tem siele młyn, z którego dają arendę zł 10.

S u m m a wszystkich prowentów zł 33/10.

[k. 71 v] Sioło Trzesczotki¹⁸²

To sioło należało do starostwa bielskiego, lecz teraz trzyma je Pan Łoknicki¹⁸³ za prawem swym dożywotnem, którego jednak przed nami nie pokazywał. Do tego siłą trzyma i młyn jeden.

Sioło Kaczały

W tem siele jest włók 4. Z każdej dają czynszu gr lit. 68, czyni zł 11/10.

Owsa z każdej włóki dają beczek 1, czyni beczek 4, każda po gr 18, czyni zł 2/12.

Żarnowego dają z włóki gr lit. 6, czyni zł 1.

Za wóz siana dają z włóki gr lit. 5, czyni gr 25.

¹⁸² *Dziś Trzesczotki.*

¹⁸³ *Chodzi o któregoś lub wszystkich z synów wojskiego bielskiego Jana Faraora (Faraona) Łoknickiego (zm. ok. 1583 r.) i Maryny Jasińskiej. ZZG, sygn. 18, s. 510. Jan Łoknicki był właścicielem Łoknicy, Mięksiz i Leniewa. A. Jabłonowski, Podlasie, s. 123, 151. Jan miał synów: Jana (dworzanina Stefana Batorego), Mariana (sekretnarza królewskiego i błędnie wzmiankowanego w herbarzach kasztelana podlaskiego w latach 1630–1632), Stanisława (sekretnarza królewskiego, ekonoma dorpackiego, rewizora inflanckiego, wojskiego brzeskiego litewskiego) i Przeclawa, ale także córki. MK, sygn. 135, k. 141–141 v, 419–420 v; sygn. 138, k. 232 v–233; ZZG, sygn. 11, s. 162, 190, 217; sygn. 12, s. 30, 705; sygn. 15, s. 43, 193; Lietuvos Metrika. Knyga Nr. 71 (1585–1586). Užrašymų knyga 71, oprac. D. Antanavičius, Wilno 2008, s. 62–63, 121; Boniecki, t. XV, s. 368; Urzędnicy podlascy XIV–XVIII w., s. 136. Dotychczasowa kwerenda nie wykazała, który przedstawiciel rodziny i na podstawie jakiego aktu trzymał Trzesczotki. Mogła być to własność wspólna.*

Jest przy tem siele morgów 9. Z każdego dają gr lit. 2, czyni [gr] 22/9.
W drugim mie[j]scu jest morgów 6. Z każdego dają gr lit. 1, czyni [gr] 7/9.

S u m m a wszystkich prowentów z tego sioła zł 16/17.

[k. 72] Sioło Janowo

W tem siele jest włók 16. Dają z każdej włóki czynszu gr lit. 60, czyni zł 40.

Żarnowego dają gr lit. 6, czyni zł 4.

Robotę do siana powinni odprawować.

Mł y n . – Przy tem siele jest młyn o kole jednym, z którego dają zł 2/15.

S u m m a wszystkich prowentów z tego sioła zł 46/15.

Sioło Łotnica¹⁸⁴

W tem siele jest włók 24, z których jest pustych włók 4 dla wielkiego ubóstwa.

Na czynszu jest osadnym włók 20. Z każdej czynszu gr lit. 68, czyni zł 56/20.

Żarnowego dają z włóki^a po gr lit. 6, czyni zł 5.

Owsa dają z włóki każdej beczkę 1, czyni beczek 20, każda po gr 18, czyni zł 12.

Za wóz siana dają z włóki po gr lit. 5 – zł 4/5.

[k. 72 v] Mł y n y . – Młynów są przy tej wsi 2. Z każdego dają kopę lit. 1, czyni zł 5.

Był tamże młyn trzeci, który do tych czasów spustoszał, lecz do tego zaścianek młyna, z którego dają zł 3.

^a Po tym słowie powtórzono słowo: dają.

¹⁸⁴ Błąd pisarza – chodziło o Łoknicę. Dziś Podręczany. W lustracji z 1664 r. – Podręczne. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 576.

Kapczyzna z tego wójtostwa czyni zł 10.

Summa wszystkich prowentów z sioła Łotnica czyni zł 95/25.

Wójtostwo trosczianskie. Ma w sobie siół 3

Sioło Troscianica¹⁸⁵

W tem siele jest nowo osadzony folwarczek^a, który ma w sobie pola trójne włók 5.

W tem folwarku żyta z posianych beczek 35 użynają kop 70, *decima detracta*. Z tego namłacają beczek 50. Zostawiwszy wysiewku beczek 35, zostaje spieniężyć beczek 15, każda po gr 30, czyni zł 15.

Owsa z posianych beczek 35 użynają kop 80, *decima detracta*. Z tego namłacają beczek 60. Zostawiwszy [k. 73] wysiewku beczek 35, przyjdzie spieniężyć beczek 25, każda po gr 18, czyni zł 15.

Tatarki z posianych beczek 8 użynają kop 30. Z tego namłacają beczek 15. Zostawiwszy wysiewku beczek 8, przyjdzie spieniężyć beczek 7, każda po gr 24, czyni zł 5/18.

Inszego zboża w tym folwarku nie siewają.

Budunek. – Budunku tam nie masz, tylko chałupa chłopska, przy niej stodoła na chowanie zboża folwarkowego.

Przy tem siele było wszystkich włók 74, z których na folwark wyżej opisany odjęto włók 5. Na wójta tamże włók 2.

Ostatek jest włók 67 na czynszu osadnym są postanowione z robotą zwyczajną. Dają z każdej włóki czynszu gr lit. 68, czyni zł 189/25.

Owsa dają z włóki beczek 1, czyni beczek 67, każda po gr 18, czyni zł 40/6.

Żarnowego dają z każdej włóki gr lit. 6, czy[ni] zł 16/22/9.

^a W oryginale forma: folwarczik.

¹⁸⁵ Dziś Trześcianka. W lustracji z 1664 r. – Trościennica. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 575.

Za wóz siana z włóki każdej dają gr lit. 6, czyni zł 13/28/13 ½.

Na wybrańce są w tym siele włók 4, z których poddani za wszystkie powinności płacą, jako i z i[n]szych czynszowych, dla czego między czynszowemi się położyli.

S u m m a wszystkich prowentów z tego sioła i z folwarczku^a w niem osadzonego zł 296/10/4 ½.

[k. 73 v] Sioło Szocze¹⁸⁶

W tem siele jest włók 46, które są postanowione na czynszu z robotą dni pewnych. Dają z każdej włóki czynszu gr lit. 68, czyni zł 130/10.

Owsa z każdej włóki dają beczek 1, czyni beczek 46, każda po gr 18, czyni zł 27/18.

Żarnowego z włóki każdej dają po gr lit. 6, czyni zł 11/18.

Za wóz siana dają z włóki gr lit. 5, czyni zł 9/17/9.

S u m m a wszystkich prowentów z tego sioła zł 179/3/9.

Sioło Bielki¹⁸⁷

W tem siele jest włók 30. Z każdej dają za wszystkie powinności z owsem i z sianem gr lit. 83, czyni zł 103/22/9.

Żarnowego dają z włóki każdej gr lit. 5, czyni zł 6/7/9.

K a p c z y z n a z tego wójtostwa czyni zł 6.

S u m m a prowentów z tego sioła zł 116.

[k. 74] Młynów przy tem wójtostwie są 4

Młyn pierwszy w Troscianicy o dwu kołach. Dają z niego kop lit. 6, czyni zł 15.

^a W oryginale forma: folwarcziku.

¹⁸⁶ Dziś Socze. W lustracji z 1664 r. – Socze. MK, dz. XVIII, sygn. 64, s. 575.

¹⁸⁷ Dziś Białki.

Wtóry tamże w Troszaniecy o kole jednym. Dają z niego kop lit. 4, czyni zł 10.

Trzeci w Socach jest młyn o kole jednym. Dają z niego kop lit. 2, czyni zł 5.

Czwarty młyn, z którego dają zł 10.

Przy tem młynie jest ruda¹⁸⁸, którą trzyma Pani Miłoszewska¹⁸⁹, za jakim prawem, tego dowiedzieć się nie mogliśmy.

Summa wszystkich prowentów z tych młynów zł 40.

Summa summarum wszystkich prowentów z folwarku huzikowskiego, z wójtostw i z siół jemu przyległych przychodzi zł 3081/16/4 ½.

[k. 74 v] *Summa summarum* wszystkich prowentów z[e] starostwa bielskiego, z folwarków, wójtostw, z siół, z młynów i stawów czyni zł 7390/23/5^a.

[Podpisy]

Jan Ossowski

Alb[ertus] Sękowski

kasztelan zawich[o]jski

m[anu] p[ropria]

[ręką] własną

^a W oryginale widać, że liczby były poprawiane i nadpisane nad inną sumą.

¹⁸⁸ Ruda – miejsce, gdzie można było wydobywać rudę darniową, z której pozyskiwano żelazo.

¹⁸⁹ Anna z Falczewskich vel Chwalczewskich Miłoszewska (zm. po 1602 r.) – córka Stanisława Falczewskiego vel Chwalczewskiego z Chwalczewa starosty pińskiego i kobryńskiego (zm. po 1559 r.) i Barbary Falki. Anna była wdową po Stanisławie Miłoszewskim sekretarzu królewskim i łowczym bełzkim (zm. 1589 r.). W 1569 r. małżonkowie zapisali sobie wzajemnie dożywocie na wszystkich posiadanych dobrach. MK, 105, k. 191 v–192 v. Drugi ślub wzięła w 1591 r. z Janem Domaniewskim stolnikiem łączyckim. NAHB, sygn. 11, k. 6 v; ZZG, sygn. 2, s. 22; sygn. 15, s. 76; A. Boniecki, Poczci rodów w Wielkiem Księstwie Litewskiem w XV i XVI w., Warszawa 1887, s. 53–54; H. Kowalska, Miłoszewski Stanisław, [w:] PSB, t. XXI, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1976, s. 272–273.

Ta wieś należała do starostwa bielskiego, w której włók 17, ale teraz szlachcicy Brzoska¹⁹⁰ i Chwalkowski¹⁹¹ nie chcieli dopuścić lustracyjnej. Chwalkowski trzyma tak włók 8, które w pierwszej lustracyjnej służkowskimi¹⁹² położono, lecz iż zamianę pokazał jeszcze przed inkorporacją województwa podlaskiego do Korony¹⁹³ i te włóki, które za te włóki oddał są przy starostwie bielskiem. Należliśmy, iż te włóki mają być wolne od lustracyjnej, jako te które słuszne już mają być za dziedziczne poczytane. Zaś 9 włók, które trzyma Brzoska, iż już po inkorporacyjnej województwa podlaskiego lustrowane są, zaczem znaczy się, iż jeszcze na ten czas w posesyjnej ich nie był. Do tego żadnej kommutacyjnej *autentice* nam nie pokazywał, więc i tego gruntu, i pożytków z niego, który on miał zamianą za włóki przyrzeczone^a, oddać. Nie mogliśmy się dopytać i owszem pokazało się to z pierwszej lustracyjnej, i że tej [^b] młynika tak zwanego, które on miał oddać do starostwa, pod onczas należał i był szacowany. Przeto rozumieliśmy, iż te włóki słusznie pod lustrację podpadać mają, który ten Brzoska dopuścić nie chciał.

Pokoniewo¹⁹⁴

Iż Pani Katarzyna Kazimierska¹⁹⁵ trzyma dobra Króla JM na imię wieś Pokoniewo *cum pertinentiis*, które przed tym nigdy nie były rewi-

^a W oryginale forma: przerzecone. ^b Puste miejsce w zdaniu na 1 słowo.

¹⁹⁰ Patrz przyp. 163.

¹⁹¹ Patrz przyp. 164.

¹⁹² W lustracji z 1576 r. wspomniano o 8 włókach w Ichnatkach: „Służkowskich włók 8, którzy z listy jeżdżą, gdzie jem każą. Wszakże gdyby nie służyli, chcą się podjąć tenże czynsz płacić równo z innemi poddanemi, to jest z każdej włóki po lit. gr 97”. Lustracje województwa podlaskiego, s. 49.

¹⁹³ Województwo podlaskie włączono do Korony Polskiej na podstawie aktu z dnia 5 III 1569 r.

¹⁹⁴ Dziś Pokaniewo.

¹⁹⁵ Katarzyna Kazimierska z Niemirów – córka Stanisława Niemiry. Była trzykrotnie zamężna. Jej pierwszym mężem był Bartłomiej Żychorski (zm. 1570 r.) dworzanin królewski, wójt drohicki i stolnik podlaski. Pokaniewo uzyskał najprawdopodobniej w la-

dowane, chcieliśmy [k. 75 v] one lustrować, ale Pani Kazimierska lustracyjej dopuścić nie chciała. Powiadając, iż te dobra za prawem od króla Zygmunta Augusta św. pamięci przez lat czterdzieści trzyma, a nigdy z nich nic nie płaciła.

[3 pieczęci]

[Podpisy]

Jan Ossowski

Jan Charliński

Alb[ertus] Sękowski

kasztelan zawich[o]jski

podkomorzy łucki

m[anu] p[ropria]

[ręką] własną

m[anu] p[ropri]a

tach 50. XVI w. W 1568 r. w przywileju królewskim zapisano, że Bartłomiej Żychorski trzymał „za daninę naszą w mielnickim powiecie na Podlaszu, folwark y wieś Pokaniewo nazwane, prawem lennym”. Miał także dożywocie na 11 włókach w Żarczycach i 8 włók w Sytkach. Król Zygmunt August w niniejszym przywileju rozszerzył wcześniejsze nadanie: „Wspomnianemu urodzonemu Bartłomiejowi Żychorskiemu, jego żenie Catarzynie y ich dzieciom a potomkom własnym męskiego rodzaju i pokoleniu teraz znowu z zwierzchności a łaski naszej przywłaszczamy i daemy na wieczność”. *Lietuvos Metrika*. Knyga nr 530 (1566–1572). *Viešųjų reikalų knyga 8*, oprac. D. Baronas, L. Jovaiša, Wilno 1999, s. 57–61, 63–65. Kolejnym mężem Katarzyny z Niemirów był starosta rohaczewski Grzegorz Baka (zm. przed 1580 r.). Rejestr poborowy z 1580 r. wymieniał Pokaniewo będące w posiadaniu Katarzyny Niemierzanki Hrehorowej Baczynej, którą można identyfikować z Katarzyną Kazimierską. A. Jabłonowski, *Podlasie*, s. 63. Trzecim mężem Katarzyny był Piotr Kazimierski rotmistrz królewski (żył jeszcze w 1601 r.). NAHB, sygn. 18, k. 369–369 v; sygn. 90, k. 199–200 v; H. Kotarski, *Kazimierski (Kazimierski) Piotr*, [w:] PSB, t. XII, Wrocław–Warszawa–Kraków 1966–1967, s. 294–295. W 1603 r. Katarzyna z Niemirów scedowała swoje prawa dożywotnie do Pokaniewa na Wojciecha Niemirę za zgodą króla Zygmunta III. MK, sygn. 148, k. 15–16.

Indeks rzeczowy

- Akt (patrz: dokument)
- Arenda 9–11, 15, 32, 36–37, 40–41, 78, 90
- Bartnik (patrz: rzemieślnicy)
- Beczka
 bielska XXVI, 67
 miary młyńskiej XXVI, 9–13, 15, 19, 25, 30
 miary rynkowej
 knyszyńskiej XXVI, 10, 12–14
 miary targowej 11, 20,
 targowa goniądzka XXVI, 39
- Biał 47
- Bojar 20, 27, 29, 44–47, 72
- Browar 4, 8,
- Burmistrz 51
- Cechowe (patrz: opłaty)
- Cerkiew 81, 83, 86, 88
- Cesja XVI, 3, 19, 25, 39, 70, 96
- Chałupa 60, 92
- Chlew 8
- Cieśla (patrz: rzemieślnicy)
- Czeladź (patrz: pracownicy folwarczni)
- Czynsz (patrz: opłaty)
- Danina
 decima (patrz: danina – dziesięcina)
 dziesięcina 6–7, 15, 22, 25–26, 31, 42, 48, 52, 59–60, 67–68, 73, 83–84, 92
 gajowe 62
 kapłon 62
 kur 47
 łojowe 6, 67
 łopatka 5
 owies 10–15, 18, 20–21, 24, 33–36, 39–40, 50–52, 61–62, 69–70, 72, 74–77, 79, 81–82, 86–93
 siano 20–21, 24
 słód 6, 32, 72,
 żyto 6, 9–11, 13, 15, 19, 25, 28, 30, 32, 44, 72
- Decima* (patrz: danina)
- Dobra królewskie (patrz: królewszczyny)
- Dokument XVII–XIX, XXI–XXIV, 14, 19, 27–28, 39, 41, 57, 60, 63–64, 70, 79, 80, 90, 95–96
- Dom 4, 8, 40, 64, 67–68
- Dożywocie XIII–XIV, XVI–XVII, 25, 47, 59, 66, 70, 76, 80, 90, 94, 96
- Dworzanin XIV, 38, 56–57, 67, 90, 95
- Dworzec (patrz: dwór)
- Dwór XIV, 3–6, 8, 10–12, 17, 19–20, 38, 42, 52, 56, 60, 76
- Dzierżawa XIII, XVI–XVIII, 3, 13–14, 25, 57, 59, 70
- Dzierżawca XIII, XVIII–XIX, 3
- Dziesięcina (patrz: danina)
- Folwark XII, XX, 5–6, 8–9, 15–18, 21–28, 31–33, 37, 41–43, 46–49, 51–54, 56–62, 66–68, 71–74, 83–85, 92–94, 96
- Gajowe (patrz: danina, opłaty)
- Gmach 3–4, 17, 23, 32, 43, 49, 60, 68, 74, 85
- Gorzałczane (patrz: opłaty)
- Gorzałka 5, 63

Grobelne (patrz: opłaty)
 Grodowe (patrz: opłaty)
 Gromada 19, 80, 83
 Gumienny (patrz: pracownicy
 folwarczni)
 Hetman XVI, 3–4, 25, 60
 Jezioro 5
 Kanclerz XVI, 3–4, 25
 Kaplica 4
 Kapczyzna (patrz: opłaty)
 Karczma
 gorzałczana 5
 miejska 5, 63–64
 miodowa 63,
 piwna 5, 63,
 wiejska 18, 63–64, 75, 78, 87
 wójtowska 5, 75
 Kasztelan XIV, 38, 56, 58, 62, 67,
 90, 94, 96
 Komornik 27
 Kościół 4, 39, 41, 49, 62,
 Król XIV, XVI, XXV, 3–4, 13, 19,
 25, 39, 41, 57, 60, 62–64, 66–67,
 70, 80, 89, 95–96
 Królewszczyna XI–XVI, XVIII–
 XX, XXIV, 3, 38, 57, 64, 79
 Książ 28–29, 39–41, 50, 88–89
 Księga grodzka (patrz: księga
 sądowa)
 Księga sądowa XXIII, 14, 50, 80
 Księga ziemna (patrz: księga
 sądowa)
 Kuchnia 4, 32
 Kwarta XIII–XIV
 Landwójt 39
 Leśniczy XVII, 15, 24, 59–61,
 List (patrz: dokument)
 Lustracja XI–XXVI, 1, 3–4, 10–12,
 24–25, 27, 30, 33, 35, 38–39, 44–,
 50–51, 54–55, 59, 61, 63–64, 69,
 71, 76, 78–83, 85, 88–89, 91–93,
 95–96
 Lustrator XIII–XIV, XVI–XIX,
 XXVI, 41, 44
 Łażnia 4
 Łąka 47, 62
 Łojowe (patrz: danina)
 Łowczy 94
 Mansjonarz (patrz: ksiądz)
 Miasto XII, XIX, XXII–XXIII, 3–6,
 39–42, 63–64, 66–67
 Mieszczanie (mieszkańcy miast)
 XVII, XIX, 4–5, 40, 63–64, 67,
 Mieszkańcy miasta (patrz:
 mieszczanie)
 Młyn
 miejski 6, 41, 56, 66–67
 wiejski 9–11, 13, 15, 19, 25, 30,
 32, 43, 56, 68, 72, 75, 78–79,
 81–82, 85, 87–91, 93–95
 Młynarz (patrz: rzemieślnicy)
 Morgi
 dzierzawne 13–14
 miejskie 5, 40, 63, 64, 67
 młyńskie 72, 78, 82, 87
 ogrodowe 19, 63
 orne 10, 18, 55,
 rolne (patrz: morgi – orne)
 sienne 51
 wiejskie 9–10, 13–14, 18–21,
 28, 34, 36, 47, 51–52, 64–66,
 69–72, 76–78, 80–81, 86–87,
 90–91,
 wolne od opłat 5, 40
 zaścianek 10, 13, 15, 19–20, 28,
 36, 61, 63, 65–66, 69–71, 76,
 80–81, 90–91
 Mostowe (patrz: opłaty)
 Myto 9, 17, 23, 27, 33, 43, 49, 54,
 74, 85,

- Namiestnik 28
 Oblata (patrz: dokument)
 Obora 8, 17, 23, 26–27, 32–33, 43,
 49, 53, 58, 60, 68, 74, 84–85,
 Ogrodnik 61
 Ogród 19, 40, 44, 64
 Opłaty
 cechowe 41
 czynsz 9–15, 18–21, 24, 28–30,
 33–37, 40–41, 44–47, 49–52,
 54–56, 61–62, 65, 69–72, 74–
 83, 86–93, 95
 gajowe 62
 gorzałczane 63
 grobelne 6, 41
 grodowe 40
 kapczyzna 30, 35, 37, 45, 47,
 49–52, 54, 63, 70–72, 75, 77–
 78, 81–83, 86, 88, 92–93
 mostowe 78
 podużne 6, 41,
 podwodne 5–6, 64,
 pomierne 63–64
 prętowe 63
 przewożne 41
 stróżowe 71
 targowe 5, 41
 tłoczne 63
 ważne 63
 za łopatki 40
 za łowienie ryb 40
 za owies 10, 14, 18, 20–21, 33,
 71–72, 78, 80, 82, 93
 za siano 10, 12, 14, 18, 20–21,
 33–36, 69–71, 72, 74–82,
 87–91, 93
 za winy 63
 zapustowe 41
 żarnowe 10–12, 14–15, 18, 20–21,
 24, 33–36, 69–72, 74–83, 86–93
 Organista 39
 Osocznicy (osocznictwo) 9, 14,
 24, 29, 61
 Pisarz XX, 31, 45, 51, 57, 73, 91
 Pisarz preowentowy (patrz:
 pracownicy folwarczni)
 Piwnica 4, 27, 58
 Piwo 5, 18, 20–21, 24, 30, 45, 47,
 49–50, 52, 54
 Piwowar (patrz: rzemieślnicy)
 Place miejskie 4, 64, 67
 Pleban (patrz: ksiądz)
 Podczaszy 41, 59
 Podkanclerzy 3
 Podkomorzy XIV, 28, 38, 56, 58, 96
 Podskarbi XVIII, XX
 Podstarości XIV, 4–6, 56, 59
 Podużne (patrz: opłaty)
 Podwodne (patrz: opłaty)
 Podwody (patrz: robocizny)
 Pomierne (patrz: opłaty)
 Pop 9, 29, 76
 Porucznik 27
 Pracownicy folwarczni
 czeladź 9, 17, 23, 27, 33, 43, 49,
 54, 58, 62, 68, 74, 85
 gumienny 18, 24, 35, 45, 49, 54
 pisarz prowentowy 51
 urzędnik 9, 17, 33, 43, 62
 Prawa miejskie 3, 39, 63
 Prętowe (patrz: opłaty)
 Pręty XXV, XXVII, 4–5, 9, 35, 40
 Przetak 67
 Przewożne (patrz: opłaty)
 Przywilej (patrz: dokument)
 Referendarz 51, 89
 Robocizny
 ciesielskie 9–12, 19
 łowienie ryb 35
 służba osocznicka 9, 61

- podwody 5, 64
 robota 9–10, 19, 56–57, 61,
 71, 74–75, 77, 79, 80, 82–83,
 87–89, 91–93
 służba bojarska 20, 24, 29, 36,
 45–46, 72
 służba putna (patrz: robocizny –
 służba bojarska)
 służba szlachecka 12, 27, 29,
 46–47
 służba wojenna (patrz: robocizny
 – służba szlachecka)
 tłoka 63
 Rotmistrz 27, 96
 Ruda 94
 Rybak (patrz: rzemieślnicy)
 Ryby 9, 35, 40
 Rzeka 8, 10–11, 15, 19, 25, 28, 30,
 40, 66, 72, 78, 81
 Rzemieślnicy
 bartnik 61
 cieśla 10–11, 19
 młynarz 9, 15, 39
 piwowar 9, 18, 20
 różne specjalności 6
 rybak 40
 rzeźnik 6, 40
 szewc 40
 Rzeźnik (patrz: rzemieślnicy)
 Scedowanie (patrz: cesja)
 Sejm XII–XV, XVII–XVIII, 3, 64
 Sekretarz XIV, 56, 89, 90, 94
 Sędzia 59
 Sklep (patrz: piwnica)
 Solanka XXVI, 28, 39, 40, 44
 Spichlerz 17
 Stajnia 4, 17, 23, 27, 33, 43, 49, 53,
 58, 60, 68, 74, 85,
 Starosta XIV, XVI, 3, 9–10, 14, 25,
 28, 38, 51, 56–57, 67, 79, 94, 96
 Staw 5, 8–9, 11, 25, 43, 56, 85, 94
 Stodoła 8, 17, 23, 27, 33, 49, 53, 58,
 60, 68, 74, 85, 92
 Stolnik XIV, 56, 59, 94–95
 Stróżowe (patrz: opłaty)
 Szewc (patrz: rzemieślnicy)
 Szpital 28–29
 Szynk (patrz: wyszynk)
 Targ 5
 Targowe (patrz: opłaty)
 Tłoczne (patrz: opłaty)
 Tłoka (patrz: robocizny)
 Urząd miejski 63
 Urzędnik (patrz: pracownicy
 folwarczni)
 Ważne (patrz: opłaty)
 Wielki książę litewski XV, 4, 13, 63
 Wlewek (patrz: cesja)
 Własność królewska (patrz:
 królewsczyzna)
 Włóki
 bojarskie 20, 24, 27, 29, 36,
 44–47, 72, 95
 ciągłe (patrz: włóki – pociągłe)
 ciesielskie 10–12, 14, 18–19, 24,
 30, 56, 75
 czynszowe 10–14, 18–21, 24,
 28–30, 33–37, 40, 44–47, 49–
 51, 54–55, 65, 69–72, 75–78,
 80–81, 83, 86–93
 gumienno 18, 24, 35, 45, 49, 54
 landwójta 39
 miejskie 5, 39–40, 64
 młynarskie 9, 39
 na bednarstwo 17
 na cerkiew (patrz: włóki – popa)
 na osocznictwo (patrz: włóki –
 osocznicie)
 na putną służbę (patrz: włóki –
 bojarskie)

- na służbę bojarską (patrz: włóki – bojarskie)
- na służbie szlacheckiej (patrz: włóki – szlacheckie)
- na służbie wojennej (patrz: włóki – szlacheckie)
- na wójtostwo (patrz: włóki – wójtowskie)
- na wybrańca 70, 75–78, 80, 82–83, 93
- okolne 40
- organisty 39
- osadne (patrz: włóki – czynszowe)
- osocznickie 9, 14, 24, 29, 61
- piwowarskie 9
- plebańskie 28–29, 50, 88
- pociągłe 9–15, 18–21, 24, 28–36, 44–47, 49–52, 54–55, 57, 69–70, 72, 74–77, 79–83, 86
- popa 9, 29, 76, 81, 83, 86, 88
- puste 9–10, 12–15, 18, 20–21, 24, 29, 34–37, 46, 50–52, 54–55, 69, 71, 77, 81–82, 89, 91
- robotne (patrz: włóki – pociągłe)
- służkowskie (patrz: włóki – bojarskie)
- szlacheckie 12, 27, 29, 46–47, 95
- szpitalne 28–29, 39, 65
- wójtowskie 5, 9, 12–13, 17, 19, 24, 27, 33, 36–37, 39, 44, 46, 50–51, 65, 69–71, 74–78, 81–82, 86–89, 92
- wybranieckie (patrz: włóki – na wybrańca)
- Wojewoda XV, 3, 28, 41, 44, 67, 79,
- Wojski 57, 90
- Wójt 5, 9, 13–14, 19, 27–28, 33, 36, 39, 44, 46, 50–51, 59, 65, 69–71, 74–78, 81–82, 86–87, 89, 92, 95
- Wójtostwo XX, XXV, 9, 12–13, 17, 19, 24, 27–28, 30, 33, 35, 37–38, 44, 46–47, 49, 54, 59–60, 63, 69–71, 74, 76–78, 81–83, 85–89, 92–94
- Wybraniec 70, 75–78, 80, 82–83, 93
- Wychowanie 7–9, 16–17, 23, 26–27, 32–33, 43, 49, 54, 58, 60, 62, 68, 74, 84–85
- Wyszynk 5, 18, 20–21, 24
- Zamek 27, 38, 67
- Zapustowe (patrz: opłaty)
- Zwierzęta gospodarskie
- buhaj 8, 17, 23, 26, 32, 43, 49, 53,
- byk 23, 26, 84
- cielę 8, 17, 23, 26, 32, 43, 49, 53, 84
- gęś 8, 17, 23, 26, 32, 43, 49, 53, 74
- jałowka 8, 17, 23, 26, 32, 43, 49, 53,
- juniec 8
- kapłon XXV, 62
- kiernoz 32,
- kokosza 8, 17, 23, 26, 32, 43, 49, 53, 74
- koń 66
- krowa 8, 17, 23, 26, 32, 43, 49, 53, 84
- kur 47
- nieuk 8, 17, 23, 26, 43, 53,
- owca 8, 17, 84
- podświnek 32, 43,
- prosię 23, 32
- świnia 8, 17, 23, 26, 32, 43, 49, 53, 74, 84,
- wół 8, 17, 23, 26, 32, 49, 53,
- Żarnowe (patrz: opłaty)
- Żołnierz 66

Indeks osobowy

- Aleksander Jagiellończyk, król polski 63
Aleksandrowicz Stanisław XII
Anna Habsburżanka, królowa polski XIII
Anna Jagiellonka, królowa polski XIII
Antanavičius Darius 90
Baka Grzegorz, starosta rohaczewski 96
Baronas Darius 96
Batory Stefan, król polski 3, 13–14, 19, 25, 70, 79–80, 90
Biedrzycki Abraham 39
Bielawski Stefan, starosta knyszyński 3, 51
Biskup Marian XIV, 56
Bona Sforza, królowa polski 76
Boniecki Adam XXIV, 37, 57, 65, 70, 94
Bromierski Stanisław, drobny szlachcic 12
Brzoska Paweł, drobny szlachcic 79, 95
Charliński (Charłęski) Jan, podkomorzy łucki XIV–XVIII, 56, 58, 96
Charłęski (Charliński) Jan, podkomorzy łucki XIV–XVIII, 56, 58, 96
Chłapowski Krzysztof XII, XVII, 56
Chomętowski Władysław 35
Chrzanowski Ignacy 3
Chwalczewska Anna, starościanka knyszyńska 38
Chwalczewski (Falczewski) Stanisław, starosta piński 94
Chwalczewski Piotr, starosta knyszyński 38
Chwalkowski (Falkowski) Baltazar, drobny szlachcic 79, 95
Cimiński Adrian, drobny szlachcic 12
Daniłowicz Ignacy XXIV, 63
de Perthées Karol XV, 16
Domaniewski Jan, stolnik łączycy 94
Dowojno Stanisław, wojewoda połocki 27–29, 39, 41, 44
Dowojno z Radziwiłłów Petronela, dziedziczka Goniądza i Rajgrodu 28, 39, 41
Dubas-Urwanowicz Ewa XV
Dygdała Jerzy XII, XXII, XXIV, XXVI–XXVII
Działyński Adam Tytus 64
Falczewski (Chwalczewski) Stanisław, starosta piński 94
Falka Barbara, żona Stanisława Falczewskiego 94
Falkowski (Chwalkowski) Baltazar, drobny szlachcic 79
Ferenc Marek 57, 76
Gloger Zygmunt XVII, XXIII, 20
Gmiterek Henryk 59
Gnatowski Michał 50
Gołaszewski Łukasz XIX, 4, 39, 59
Górnicka Juliana, drobna szlachcianka 12
Grajewski Hieronim (Jarosz), syn Marcina Grajewskiego 57
Grajewski Jan, syn Marcina Grajewskiego 57

- Grajewski Jerzy, syn Marcina
Grajewskiego 57
- Grajewski Stanisław, syn Marcina
Grajewskiego 57
- Grajewski (Grajowski) Marcin,
wojski drohicki 57
- Grajowski (Grajewski) Marcin,
wojski drohicki 57
- Grodziski Stanisław XIII
- Grzybowski Stanisław 3
- Grzymowski Krzysztof, kuchmistrz
królewski 25
- Grzymowski Piotr, dzierżawca
Dolistowa 25, 57
- Henryk Walezy, król polski 3
- Hesman (Jesman) Jan, szlachcic
podlaski 65
- Jabłonowski Aleksander XII, XV,
XXIII, 3, 30, 39, 70, 89–90, 96
- Janas J., urzędnik Archiwum
Skarbowego XXI
- Jarmolik Włodzimierz XV
- Jaroszewicz Józef 64
- Jasińska Maryna, żona Jana
Łoknickiego 90
- Jaszczołt Tomasz XXVII
- Jesman Iwan Hlebowicz, szlachcic
podlaski 65
- Jesman (Hesman) Jan, szlachcic
podlaski 65
- Jovaiša Liudas 96
- Kalinowski Emil XXVII
- Kapica Milewski Ignacy XV, XXIII,
XXIV, 27
- Karzeł Michał, karzeł królewski 76
- Kazimierska z Niemirów Katarzyna,
dzierżawczyni Pokaniewa XVI,
95–96
- Kazimierski Piotr, rotmistrz
królewski 96
- Kędzierska Zofia XVIII, XX
- Kiszka Anna z Radziwiłłów,
województwo podlaskie 27–28,
39, 47
- Kiszka Mikołaj, wojewoda podlaski
79
- Kłaczewski Witold XVII, 67
- Kłozja Jarosław XXII, XXIV
- Konopczyński Władysław XVII
- Kotarski Henryk 96
- Kowalska Halina 94
- Kruczkowicz (Kruczkowicz,
Kruczkowski) Piotr, wójt
knyszyński 13–14
- Kruczkowicz (Kruczkowicz,
Kruczkowski) Piotr, wójt
knyszyński 13–14
- Kruczkowski (Kruczkowicz,
Kruczkowicz) Piotr, wójt
knyszyński 13–14
- Kulecki Michał XV
- Kurzeniecka Anna, córka Jerzego
Kurzenieckiego 37
- Kurzeniecka Elżbieta, córka Jerzego
Kurzenieckiego 37
- Kurzeniecka Krystyna, córka Jerzego
Kurzenieckiego 37
- Kurzeniecka Zofia, córka Jerzego
Kurzenieckiego 37
- Kurzeniecki Iwan Michałowicz,
starosta piński 37–38
- Kurzeniecki Jan, syn Jerzego
Kurzenieckiego 37
- Kurzeniecki Jerzy, starościc piński
37–38
- Kurzeniecki Marcin, syn Jerzego
Kurzenieckiego 37
- Kurzeniecki Olbracht, syn Jerzego
Kurzenieckiego 37

- Lepszy Kazimierz* XXIV
Leśniewski Sławomir 3
 Leszczeński (Leszczyński) Stanisław, szlachcic podlaski 80
 Leszczyński (Leszczeński) Stanisław, szlachcic podlaski 80
 Lubieniecki Paweł, podstarości knyszyński 59
 Łączyński Stanisław, wójt grabowiecki, bielski i narewski 70
Łatyszonek Oleg XV
 Łoknicki Jan, dworzanin królewski 90
 Łoknicki Jan Faraor (Faraon), wojski bielski 90
 Łoknicki Marian, sekretarz królewski 90
 Łoknicki Przecław, szlachcic podlaski 90
 Łoknicki Stanisław, wojski brzesko-litewski 90
Majecki Henryk XII, 50
Maroszek Józef XII, XXII–XXIV, 8, 27–28, 37–38
Michaluk Dorota XV
Mieniecki Ryszard 28
 Miłoszewska Anna z Falczewskich (Chwalczewskich), łowczyńni bełzka 94
 Miłoszewski Stanisław, łowczy bełzki 94
 Mysko Bartłomiej, bojarzyn 80
 Napiórkowski Balcer, urzędnik knyszyński XIX
 Niedwiec de Kropilnica Paweł (Niedźwiecki) 50
 Niedźwiecki (Niedwiec) Paweł 50
 Niedźwiedzki 88
 Niedźwiedzki Płaczek Maciej, burmistrz goniądzki 51
 Niedźwiedź Klimunt (Klim), wójt w leśnictwie bielskim 88
 Niemira Stanisław, szlachcic podlaski 95
 Niemira Wojciech, dzierżawca Pokaniewa 96
Niesiecki Kasper XIV, XXIV, 50, 56
 Niewiarowski (Niewierowski) Feliks, rotmistrz królewski 27
 Niewierowski Leonard, wójt boguszewski 27–28
 Niewierowski Walenty, komornik bielski 27
Ochryzko Jozafat XIII, 64
 Olszański Jan, wójt narewski 70
 Ossowski Jan, kasztelan zawichojski XIV–XVIII, 56, 58, 62, 94, 96
 Pepowski Andrzej 19
Perłakowski Adam XXII
Piekosiński Franciszek 50, 70
 Pilchowski Adam, referendarz koronny 51, 89
Piszczałowska Marta XXIII
Pociecha Władysław 37–38
Prochaska Antoni XVII, 67
 Radziejowski Stanisław, starosta bielski XVI–XVII, 67–68
 Radziwiłł Anna z Kostewiczów, żona Jana Radziwiłła 41
 Radziwiłł Jan, podczaszy litewski 28, 41
 Radziwiłł Mikołaj, wojewoda wileński 37, 41
 Rawa Kasper 39, 47
 Rewoliński XXI
Romaniuk Zbigniew XXII
 Rostkówna Dorota, żona Krzysztofa Grzymowskiego 25
 Rudnicki Jan, szlachcic lubelski 19
Rutkowski Jan XIX

- Rządkowski, wójt rajski 76
- Rzeczkowski Jan, wójt augustowski 59
- Sapieha Iwan, wojewoda podlaski XV
- Sapieha Lew, kanclerz wielki litewski XVII, 67
- Sapieha Łukasz, dworzanin królewski XVII, 67
- Sękowski Wojciech, sekretarz królewski XIV–XVIII, 56, 58, 62, 94, 96
- Sieklicki 29
- Sieklicki (Sieklucki) Aleksander, syn Macieja Siekluckiego 28
- Sieklucki (Sieklicki) Aleksander, syn Macieja Siekluckiego 28
- Sieklucki Maciej, namiestnik rajgrodzki 28
- Sieklucki Mikołaj, syn Macieja Siekluckiego 28
- Sieklucki Wojciech, starosta brański 28
- Siemieński Józef* XXIV
- Sierakowski Andrzej XVII
- Skibicki Maciej, podstarości knyszyński 4
- Smułkowa Elżbieta* XII
- Sobieski Wacław* XVI
- Sokołowski Bartłomiej, drobny szlachcic 12
- Stołucki (Stołuczka) 39, 47
- Stołuczka (Stołucki) 47
- Stołuski Marcin, pleban knyszyński i kalinowski 39
- Stołuski Wawrzyniec, administrator parafii knyszyńskiej 39
- Studniarek Arkadiusz* 27–28
- Szczerba Jan Mirosław* 39
- Szczygieł Ryszard* 59
- Szymański Józef* XXVI–XXVII
- Śliwiński Artur* 3
- Tarnawski Aleksander* 3
- Tołwiński Jan, wójt klennicki 89
- Tołwiński Stanisław, wójt klennicki 89
- Tomaszewski Jerzy* XII
- Tomasz, wójt zubowski 87
- Topolski Jerzy* XI–XII
- Trojan Stanisław, podstarości knyszyński 59
- Uruski Seweryn* XXIV, XVII, 50, 67, 70
- Urwanowicz Jerzy* XV
- Wessel Teodor, podskarbi wielki koronny XX
- Wierzbicki Paweł, leśniczy knyszyński XVII, 59
- Wiśniewski Jerzy* XI, XII, 37–38, 50
- Władysław IV Waza, król polski 66–67
- Wlewska Dorota, żona Macieja Siekluckiego 28
- Wolski Marian* XIV, 56
- Zamoyski Jan Sariusz, kanclerz wielki koronny XVI–XVIII, XXIV, 3, 13, 25, 38
- Zamoyski Tomasz, syn Jana Zamoyskiego XVI, 3
- Zbiniński Paweł, pisarz prowentowy w folwarku szpakowskim 51
- Zembrowski Krzysztof, szlachcic podlaski 39, 47
- Zielepuszanka Helena, żona Macieja Siekluckiego 28
- Zygmunt August, król polski XVI, 3–5, 8, 25, 63–64, 76, 89, 96
- Zygmunt III Waza, król polski 3, 19, 25, 39, 56, 66–67, 80, 96
- Zygmunt Stary, król polski XV

Żak Chwiedek, syn Mieliecha Żaka
76

Żak Marek, syn Mieliecha Żaka 76

Żak Mieliech, brat Michała Karła 76

Żak Panas, syn Mieliecha Żaka 76

Żychorski Bartłomiej, stolnik
podlaski 95

Żydek Marcin, wójt knyszyński 13

Indeks nazw geograficznych

- Antonowice (dzis. Ryboły) wieś 81
wójtostwo 81
- August staw 5, 8, 11
- Augustowo wieś miejska 64
- Augustów starostwo XVI
województwo XXI
- Bagno wieś 51
- Biała rzeka 66, 72
- Białki (daw. Bielki) wieś 93
- Białosuknie przedmieście goniądzkie 40
- Biebrza rzeka 6, 10, 40
- Bielki (dzis. Białki) wieś 93
- Bielsk miasto XVII–XVIII, 63, 66–67, 89
młyny 66
leśnictwo XVI, 89
starostwo XIV, XVI–XVII, XIX, XXI–XXII, 66–67, 79, 85, 90, 94–95
stawy 85
wójtostwo 63
ziemia XV–XVI, 27, 39
- Bobrówka (daw. Bobrowka) wieś 15, 17
- Bobrowka (dzis. Bobrówka) wieś 17
wójtostwo 17
- Boguszewo folwark 25, 27, 31
wieś 28–29
- Borsukówka (dzis. Borsukówka)
folwark 59
- Borsukówka (daw. Borsukowka) wieś 59
- Borszczukówka (Borsukowka)
folwark 59
- Brańsk starostwo XIII–XVI
- Brześć ziemia XV
- Brzesko-litewskie województwo XV
- Brzóska (dzis. Brzóska Stare) wieś 79
- Brzóska Stare (daw. Brzóska) wieś 79
- Brzozowa (Brzozówka) rzeka 10, 19, 25
- Brzozowa wieś 15, 18
- Chełm ziemia 59
- Chłaniów wieś 59
- Chobotki (daw. Choboty) wieś 37
- Choboty (dzis. Chobotki) wieś 37–38
- Chraboły (daw. Hraboły) wieś 9
- Chwalczewo wieś 94
- Ciechanów ziemia 70
- Ciełuszki (daw. Swieczyciele) wieś 83
- Ciesze (daw. Ciesze) wieś 46
- Czarna (dzis. Milewskie) wieś 10
- Czechowczyzna (dzis. Czechowizna)
wieś 11
- Czechowizna (daw. Czechowczyzna)
wieś XXII, 5, 11
- Cziesze (dzis. Ciesze) wieś 46
- Deniski wieś 78
- Dimidy (Dymidy) wieś 50
- Długoleka wieś 12
wójtostwo 12
- Dobrzyniew folwark 31, 33, 37, 60
- Dobrzyniewo Duże (daw. Dobrzyniów) wieś 33
- Dobrzyniewo Fabryczne (daw. Dobrzyniów) wieś 33
- Dobrzyniewo Kościelne (daw. Dobrzyniów) wieś 33

- Dobrzyniów (dzis. Dobrzyniewo Duże, Dobrzyniewo Kościelne, Dobrzyniewo Fabryczne) wieś 33
wójtostwo 33, 60
- Dolidowczyna przedmieście goniądzkie 40
- Dolistowo Nowe (daw. Dolistów) wieś 25
- Dolistowo Stare (daw. Dolistów) wieś 25
- Dolistów (dzis. Doslistowo Stare i Dolistowo Nowe) folwark 57
wieś XXVI, 25, 57
- Drohiczyn starostwo XVI
ziemia XV–XVI, 50
- Dudki (daw. Dutki) wieś 54
- Dutki (dzis. Dudki) wieś 54
- Dymidy (Dimidy) wieś 50
- Dzieski (dzis. Dzieżki) wieś 46
- Dzieżki (daw. Dzieski) wieś 46
- Falki (daw. Falki-Bartki) wieś 79
- Falki-Bartki (dzis. Falki) wieś 79
- Ginie wieś 47
- Gińcze (Gnicze, Gyruze) wieś 30
- Gnicze (Gińcze, Gyruze) wieś 30
- Gniła wieś 33
- Golub miasto 50
- Goniądz dobra 27–28, 41
folwark 28, 43, 47
kościół 41, 49
leśnictwo XVI
miasto XVII, XXII, XXIV, XXVI, 6, 28, 39–41, 47, 49, 57
parafia 41
rzeka 40
starostwo XVI–XVII, XXI–XXII, 3, 28, 37, 39, 56
- Góra (dzis. Góra) wieś 12
- Góra (daw. Góra) wieś 12
- Grabowiec (daw. Grabowicz) wieś 70
- Grabowicz (dzis. Grabowiec) wieś 70–71
wójtostwo 70
- Gredele (daw. Ridele, Rydele, Hredele) wieś 69
- Grodzisko folwark 15, 17, 21
- Gyruze (Gnicze, Gińcze) wieś 30
- Haczki (dzis. Haćki) wieś 74–75
wójtostwo 74
- Haćki (daw. Haczki) 74
- Hihnatki (Ichnatki, Ichnaty, Ihnatki, dzis. Ignatki) wieś 79
- Hołody wieś 71
wójtostwo 71
- Hołowiesko folwark 67–68, 72
- Hornostaje wieś 39, 47
- Hraboły (dzis. Chraboły) wieś 9, 61, 75
wójtostwo 9
- Hredele (Ridele, Rydele, dzis. Gredele) wieś 69
- Hukowice wieś 89
- Husaki (daw. Usakowo) wieś 80
- Huziki (Huzyki, dzis. Użyki) folwark 71, 83, 85, 94
staw 85
- Ichnatki (Hihnatki, Ichnaty, Ihnatki, dzis. Ignatki) wieś 79
- Ichnaty (Hihnatki, Ichnatki, Ihnatki, dzis. Ignatki) wieś XXI, 79, 95
- Ignatki (daw., Ihnatki) wieś XXI, 79
- Ihnatki (Hihnatki, Ichnatki, Ichnaty, dzis. Ignatki) wieś 79, 95
- Jaćwiesz Mała (dzis. Jatwież Mała) wieś 24
- Jaćwiesz Wielka (dzis. Jatwież Duża) wieś 24
- Janowo wieś 91
- Jasionówka (Jaszionówka, dzis. Jasionówka) wieś 38

- Jasionowo (daw. Jesionowka, Jesionowo) wieś 61
- Jasionówka (daw. Jaszionowka, Jasionowka) wieś 37
- Jaskra (dzis. Jaskranka) rzeka 15
- Jaskra wieś 9
- Jaskranka (daw. Jaskra) rzeka 8, 15
- Jaszionowka (Jasionowka, dzis. Jasionówka) wieś 37
- Jaszwilo (dzis. Jaświły) wieś 19–20
wójtostwo 19
- Jaświły (daw. Jaszkwilo) wieś 15, 19
- Jatwież (daw. Jazwicz) wieś 24
- Jatwież Duża (daw. Jaćwiesz Wielka) wieś 24
- Jatwież Mała (daw. Jaćwiesz Mała) wieś 24
- Jazwicz (dzis. Jatwież) wieś 24–25
- Jelen młyn 11
- Jesionowka (Jesionowo, dzis. Jasionowo) wieś 61
- Jesionowo (Jesionowka, dzis. Jasionowo) wieś 61
- Jogodniki wieś 89
- Kaczały wieś 90
- Kalinowka (dzis. Kalinówka Królewska, Kalinówka Kościelna, Wójtowce) parafia 39
wieś 37–38, 50
wójtostwo 37
- Kalinówka Kościelna (daw. Kalinowka) wieś 38
- Kalinówka Królewska (daw. Kalinowka) wieś 37, 50
- Kamieniec Litewski ziemia XV
- Kaniuka (Ribołowy, dzis. Kaniuki) wieś 83
- Kaniuki (daw. Ribołowy) wieś 83
- Klejniki (daw. Kleniki, Zigmuntowo, Zygmontowo) wieś 88–89
- Kleniki (Zigmuntowo, Zygmontowo, dzis. Klejniki) wieś 88
- Kleszczele dzierżawa XVI
- Klewianka wieś 44
wójtostwo 44
- Knoroczy wieś 87
- Knyszyn (dzis. Knyszyn) dwór 8
folwark (dzis. Knyszyn Zamek) 6–9, 15
kościół 62
leśnictwo 15, 34, 59–62
miasto 3, 6
puszcza 61
starostwo 3, 15, 22, 25, 37, 56, 59, 61
stawy 8
- Knyszyn (daw. Knyszyn) miasto XVII–XVIII, XXIII, 3–4, 63
leśnictwo XIII–XIV, XVI–XVII, XXI
parafia 39
starostwo XVI–XVII, XIX, XXI–XXII, 38
- Knyszyn Zamek (daw. Knyszyn folwark) wieś 6
- Kobryń ziemia XV
- Koleszniki (dzis. Koleśniki) wieś 55
- Koleśniki (daw. Koleszniki) wieś 55
- Kołodzież wieś 46
wójtostwo 46
- Konopczyn (daw. Konopczyno, Konopki) wieś 55
- Konopczyno (Konopki, dzis. Konopczyn) wieś 55
- Konopki (Konopczyno, dzis. Konopczyn) wieś 55
- Kopytkowo wieś 61–62
- Korona Polska XIII, XV, 95
- Koscizno (Koszczyno, dzis. Szastały) wieś miejska 65

- Koszczyno (Kosczyno, dzis. Szastały) wieś miejska 65
- Kotły wieś 72
- Kozanki (Kozina, Martynowicze, dzis. Kożyńno) wieś 88
- Kozieniec (Kozopatry, Patrzykozy, dzis. Kozińce) wieś 35
- Kozina (Kozanki, Martynowicze, dzis. Kożyńno) młyny 88 wieś 88
- Kozińce (daw. Kozieniec, Kozopatry, Patrzykozy) wieś 35
- Kozopatry (Kozieniec, Patrzykozy, dzis. Kozińce) wieś 35
- Koźliki wieś 90
- Kożyńno (daw. Kozanki, Kozina, Martynowicze) wieś 88
- Kraków (Cracow) miasto 70
- Krasnica młyn 78
- Krasowo (Kraszewo) wieś 30
- Kraszewo (Krasowo) wieś 30
- Krinica (dzis. Krynice) wieś 36
- Kropiwnica wieś 11, 50–51
- Krynice (daw. Krinica) wieś 36
- Krypno wieś 13 wójtostwo 13
- Krzecze wieś 45
- Krzywa (daw. Krzywaticze) wieś XIX, 85
- Krywaticze (dzis. Krzywa) wieś 85 wójtostwo 85
- Krzywiatycze (Krzywaticze, dzis. Krzywa) wieś XIX
- Kulesze 51
- Kulikowka (dzis. Kulikówka) rzeka 15 wieś 37
- Kulikówka (daw. Kulikowka) wieś 37
- Lence (Supraśla, dzis. Leńce) wieś 61
- Leniewo wieś 90
- Leńce (daw. Lence, Supraśla) wieś 61
- Lesznia wieś 80
- Letniki (Lietniki) wieś 35
- Lewki wieś 65
- Lietniki (Letniki) wójtostwo 35
- Lublin miasto XVII, 67 województwo 4
- Łabętnik wieś 28
- Łączno wieś 70
- Łiise (dzis. Łyse) wieś 79
- Łoknica (dzis. Osówka) wieś 89–90
- Łosice starostwo XVI
- Łotnica (Łoknica, Podrzecze, dzis. Podrzeczany) wieś 91–92
- Łyse (daw. Łiise) wieś 79
- Martynowicze (Kozina, Kozanki, Martynowicze, dzis. Kożyńno) 88
- Mazowsze XIV królewsczyzny XIII województwo XXI
- Miękiszewo wieś 90
- Mielnik powiat 96 starostwo XVI ziemia XV–XVI, 89
- Mikicin wieś 15
- Milewskie (daw. Czarna) wieś 10
- Młodzianowo (dzis. Stryki) wieś miejska 64, 71
- Mocieszewo (daw. Mocieszewo) wieś 20
- Mocieszewo (dzis. Mocieszewo) wieś 20
- Mościska wieś 59
- Nałogi wieś 80
- Narew dzierzawa XVI rzeka 15, 72, 78, 81
- Nereśl rzeka 11, 30
- Niewiarowo (daw. Niewierowo) wieś 27
- Niewierowo (dzis. Niewiarowo) wieś 27
- Nowosiółki wieś 27

Obrubniki wieś 36
 Ogrodniki wieś 83
 Oliszki wieś 46
 Ołdaki wieś 51
 Orzechowice (dzis. Orzechowicze) wieś 77
 Orla (dzis. Orlanka) rzeka 72
 Orlanka (daw. Orla) rzeka 66, 72, 83
 Orzechowicze (daw. Orzechowice) wieś 77
 Osówka (daw. Łoknica) wieś 89
 Ostasze wieś 80
 Parcewo (daw. Piotrowo) wieś 65
 Pasynki wieś 86
 wójtostwo 85
 Patrzykozy (Kozieniec, Kozopatry, dzis. Koziniec) wieś 35
 Pawłowice (dzis. Pawły) wieś 82
 wójtostwo 82
 Pawły (daw. Pawłowice) wieś 82
 Piliki wieś 69
 wójtostwo 69
 Pilipki (daw. Podrzecze) wieś 88
 Pińsk powiat XV
 Piotrków Trybunalski miasto XII
 Piotrowo (dzis. Parcewo) wieś miejska 65
 Piwowary wieś 45
 Płock powiat XIV
 województwo 56
 Płoski (daw. Płoski) wieś 77
 Płoski (dzis. Płoski) wieś 77–78
 wójtostwo 77
 Pluczyce (dzis. Plutycze) wieś 78
 wójtostwo 78
 Plutycze (daw. Pluczyce) wieś 78
 Podlasie (daw. Podlasze) XI–XIV, XVIII, XXIII–XXIV, 38
 dobra królewskie XI–XII, XX
 królewsczyzny XI, XIII, XVI
 województwo XI, XIII, XV, XVIII, XX, XXII, XXVI, 1, 95
 Podlasze (dzis. Podlasie) 96
 Podrzeczany (daw. Łoknica, Podrzecze) wieś 91
 Podrzecze (Łoknica, dzis. Podrzeczany) wieś 91
 Podrzecze (dzis. Pilipki) wieś 88
 Pogorzałka (dzis. Pogorzałki) wieś 34, 60
 Pogorzałki (daw. Pogorzałka) wieś 34
 Pokaniewo (daw. Pokoniewo) wieś XXI, 95–96
 dzierżawa XIII, XVI
 Pokoniewo (dzis. Pokaniewo) wieś 95
 Potoczyna (daw. Potycijna, Potyczina) wieś 54
 Potycijna (Potyczina, dzis. Potoczyna) wieś 56
 Potyczina (Potycijna, dzis. Potoczyna) folwark 52
 wieś 54
 wójtostwo 54
 Proniewice (dzis. Proniewiczze) wieś 75
 Proniewiczze (daw. Proniewice) wieś 75
 Prusy Królewskie 50
 Przytulanka wieś 55
 Przytułki (Przytuły, Sowniki) wieś 11
 Przytuły (Przytułki, Sowniki) wieś 11
 Raisko (dzis. Rajsk) wieś 76
 wójtostwo 76
 Rajgród starostwo XVI
 Rajsk (daw. Raisko) wieś 76
 Rakowice wieś 86

- Rawa miasto XVIII
województwo XVIII, XX–XXI
Rekle wieś 12
Ribaki (dzis. Rybaki) wieś 34
Ribołowy (Kaniuka, dzis. Kaniuki)
wieś 83
Ridele (Rydele, Hredele, dzis.
Gredele) wieś 69–70
Romejki (daw. Romieyki) wieś 21
Romieyki (dzis. Romejki) wieś 21
Rosochate Kościelne (daw. Rosochate
Święcko) wieś 50
Rosochate Święcko (dzis. Rosochate
Kościelne) wieś 50
Ruda młyn 11
Ruda wieś 14–15, 61
Rudnik wieś 19
Rudniki wieś 59
Rusaki wieś 55
Rybaki (daw. Ribaki) wieś 34
Rybołowy (Ribołowy) wieś 83
Ryboły (daw. Antonowice) wieś 81
Rzeczypospolita XXVI
Saciły (Saczielij, dzis. Szaciły) wieś 45
Saczielij (Saciły, dzis. Szaciły) wieś
45
Saffiówka (Sapiiowka, dzis.
Zofiówka) wieś 61
Saki wieś 72
Sanniki dzierzawa XVIII
Sapiiowka (Saffiówka, dzis.
Zofiówka) 61
Sęków wieś XIV
Skibice wieś 4
Słomianka wieś 37–38
Smogorówka Dolistowska (daw.
Smogorówka) wieś 28
Smogorówka (dzis. Smogorówka
Goniądzka i Smogorówka
Dolistowska) wieś 28
Smogorówka Goniądzka (daw.
Smogorówka, Smogorzewka) wieś
28, 44
Smogorzewka (Smogorzówka, dzis.
Smogorówka Goniądzka) wieś 44
Smogorzówka (Smogorzewka, dzis.
Smogorówka Goniądzka) wieś 44
Soce (daw. Socze, Szocze) wieś
93–94
Soce młyn 94
Sochaczew starostwo XVIII
Socze (Szocze) wieś 93
Solistówka (daw. Szelistówka) wieś
28
Sowniki (Przytułki, Przytuły) wieś
11
Spakowo (dzis. Szpakowo) wieś 49
wójtostwo 49
Spiczki wieś miejska 66
Stacewice (daw. Steczewice) wieś 79
Stanisławowo (dzis. Widowo) wieś
miejska 65
Stara Wola (dzis. Starowola) wieś
37–38
Starowola (daw. Stara Wola) wieś 37
Staw Wielki 8
Steczewice (dzis. Stacewice) wieś 79
Stołowaca folwark 73–74, 83
Stołuszcze wieś 39
Stryki (Młodzianowo) wieś miejska
64, 71
Supraśla (Lence, dzis. Leńce) wieś 61
Suraż starostwo XIII, XVI
Swiecziciele (dzis. Cieluszeki) wieś 83
Sytki wieś 96
Szaciły (daw. Saciły, Saczielij) wieś
45
Szaciły wieś 47
Szastały (daw. Kosczino, Koszczyno)
wieś miejska 65

Szelistówka (dzis. Solistówka) wieś 28	Wielki Dworzec Goniądzki folwark 42
Szocze (Socze, dzis. Soce) wieś 93	Wielkie Księstwo Litewskie XV
Szostaków wieś 89	Wierzbica wieś 59
Szpakow folwark 48, 51	Wisła rzeka 78
Szwecja 56	Wodziłowka młyn 11
Telusзки (Swiecziciele) wieś 83	Wohiń starostwo XIII
Tołwin wieś 89	Wojszki (daw. Woysnie, Woyszki) wieś 81
Treszczotki (daw. Trzesczotki) wieś 90	Wójtowce (daw. Kalinowka, Wojtowce) wieś 38
Troscianica (Trościennica, dzis. Trześcianka) folwark 92	Wojtowce (dzis. Wójtowce i Kalinówka Kościelna) część wsi 38
młyn 93	Woysnie (Woyszki, dzis. Wojszki) wieś 81
wieś 92–94	Zabiele folwark 22–23, 25
wójtostwo 92	wieś 24, 61
Trościennica (Troscianica, dzis. Trześcianka) wieś 92	wójtostwo 24
Trzciane (dzis. Trzciannie) kościół 62	Zalesie wieś 29
wieś 27	Zaprudzie wieś 30
Trzciannie (daw. Trzciane) wieś 27–28	Zastocze wieś 14
Trześcianka (daw. Troscianica, Trościennica) wieś 92	Zigmuntowo (Kleniki, Zygmuntowo, dzis. Klejniki) wieś 88
Trzesczotki (dzis. Treszczotki) wieś 90	wójtostwo 88
Tykocin leśnictwo XVI, 27	Zofiówka (daw. Saffiówka, Sapiiówka) wieś 61
starostwo XVI	Zubole (Uzibole) wieś 29
zamek 27	Zubowo wieś 87
Usakowo (dzis. Husaki) wieś 80	wójtostwo 87
Uzibole (Zubole, dzis. Zubole) wieś 29	Zygmunta Augusta (daw. August staw) jezioro 5
Użyki (daw. Huziki) kolonia wiejska 83	Zygmuntowo(Kleniki, Zigmuntowo, dzis. Klejniki) wieś 88–89
Warszawa miasto XXI, 14, 19, 25	Żarczyce wieś 96
Widowo (daw. Stanisławowo) wieś 65	

